

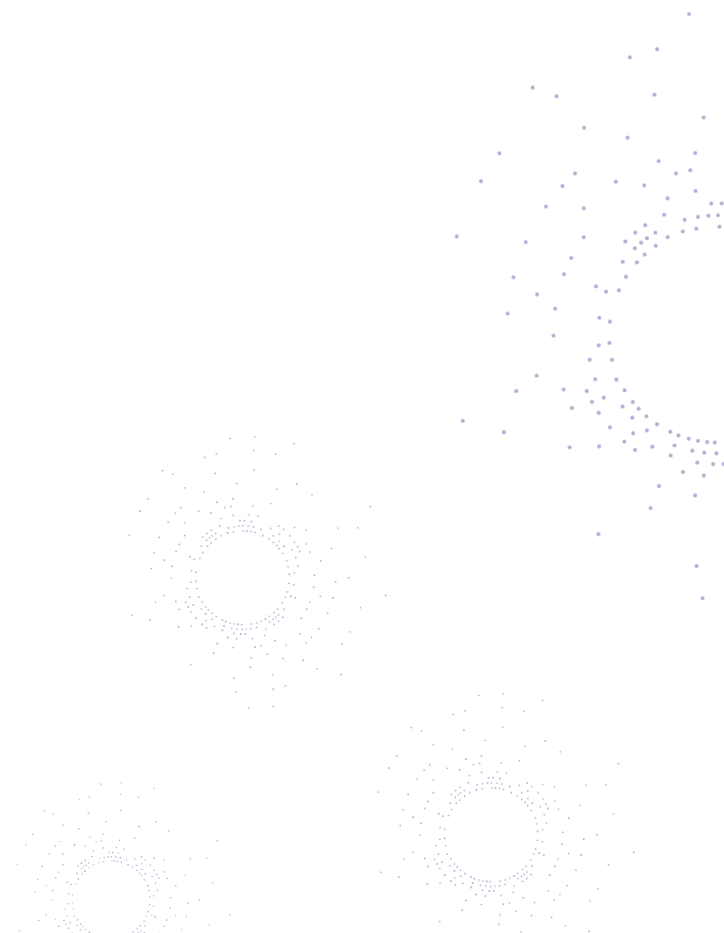

Utdanning som tiltak og aktivitet for brukere i NAV

Delrapport 2

Darina Steskal og Tor Helge Holmås

Rapport 40-2020, NORCE Samfunnsforskning

Rapporttittel	Utdanning som tiltak og aktivitet for brukere i NAV
Institusjon	NORCE Samfunn
Oppdragsgiver	Arbeids- og sosialdepartementet
Gradering:	Åpen
Rapportnr	40-2020
ISBN	978-82-8408-132-8
Antall sider	90
Publiseringsdato	Desember
CC-lisens	CC BY 4.0
Sitering	Steskal, D. & Holmås, T.H. (2020). Utdanning som tiltak og aktivitet for brukere i NAV. Rapport nr. 40-2020, NORCE, Samfunn.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
English summary	5
1. Innledning	6
2. Problemstilling, metode, data og definisjoner	8
2.1. Problemstilling	8
2.2. Metode	8
2.3. Data	9
2.4. Utvalgene	9
2.5. Definisjoner	10
2.5.1. Begrepet «nedsatt arbeidsevne» i denne analysen	10
2.5.2. Utdanning	10
2.5.3. Bakgrunnsvariabler	12
2.5.4. Variabler som beskriver utdanning	13
2.5.5. Variabler som beskriver aktivitet	13
2.5.6. Øvrige variabler	14
3. Ordinær utdanning som tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne	16
3.1. Utvikling over tid	16
3.1.1. Bruken av utdanningstiltak	16
3.1.2. Tilgang til utdanning	18
3.1.3. Sammensetning av deltakerne	20
3.1.4. Sammensetning av utdanningene	26
3.1.5. Fullføringsgrad	31
3.2. Sammenhenger	35
3.2.1. Sannsynligheten for å starte på et utdanningstiltak	35
3.2.2. Sannsynligheten for å fullføre utdanning	37
3.2.3. Sannsynligheten for å være i jobb	39
4. Ordinær utdanning som aktivitetskrav for mottakere av overgangsstønad	43
4.1. Utvikling over tid	43
4.1.1. Bruken av ordinær utdanning	43
4.1.2. Tilgang til utdanning	44
4.1.3. Sammensetning av deltakerne	46
4.1.4. Sammensetning av utdanningene	52
4.1.5. Fullføringsgrad	56
4.2. Sammenhenger	60
4.2.1. Sannsynligheten for å delta i utdanning under aktivitetskravet	60
4.2.2. Sannsynligheten for å fullføre utdanning	62
4.2.3. Sannsynligheten for å være i jobb	63
5. Enkeltutdanninger	67
6. Sentralitet og geografisk mobilitet	71
7. Oppsummering	78
Referanser	80
Appendiks	81

Forord

I desember 2017 fikk NORCE i oppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet å styrke kunnskapsgrunnlaget for bruken av ordinær utdanning for to grupper, hhv. personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere som mottar overgangsstønad. Oppdraget besto av to deler:

1. En gjennomgang av hvordan de andre nordiske landene bruker utdanning i arbeidsmarkedspolitikken sammenliknet med Norge og en kunnskapsoppsummering av effekter av utdanning som tiltak og som aktivitetsplikt for stønad, i Norge og nordiske land.
2. Registerbaserte analyser av tiltaket ordinær utdanning for personer med nedsatt arbeidsevne og utdanningsaktivitet blant mottakere av overgangsstønad til enslige forsørgere.

Prosjektet er delt inn i to delrapporter. Resultatene fra den første delen av oppdraget er presentert i delrapport 1 (Steskal, 2018). Denne rapporten presenterer funn fra den andre delen av oppdraget. Vi håper at prosjektet gir nyttig kunnskap om ordinær utdanning i den nordiske arbeidsmarkedspolitikken. Vi ønsker å rette en stor takk til Karin Monstad ved NORCE og Morten Søndergaard Henningsen og andre medarbeidere ved Arbeids- og sosialdepartementet for forslagene til forbedringer og konstruktiv kritikk ved gjennomlesing av utkast til rapporten.

Bergen, NORCE

Desember 2020

Sammendrag

Formålet med denne delrapporten er å gi kvantitativ kunnskap om ordinær utdanning som arbeidsrettet tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne og ordinær utdanning som aktivitetskrav for mottakere av overgangsstønad. Vi bruker norske administrative data for perioden 2004–2018. Vi finner at det har vært en stor nedgang i både absolutt og relativ bruk av ordinær utdanning for begge brukergrupper, men større for personer med nedsatt arbeidsevne. Endringene i sammensetning av brukergruppene ser ikke ut til å kunne forklare denne nedgangen. Fullføringsgraden er relativt lav – omtrent 50 prosent for utdanninger på videregående opplæringsnivå og omtrent 30 prosent for høyere utdanninger. Det er stor variasjon i fullføringsgrad mellom fagfeltene. Det å fullføre utdanning er forbundet med høyere sannsynlighet for å være i arbeid for nesten alle fag (på begge opplæringsnivå). Regelverksendringene fra 2012 og 2016 ser ikke ut til å ha noen påvirkning. Deltakerne er ganske geografisk mobile med hensyn til hvor de tar utdanning, men ikke så mye med hensyn til hvor de bor etter utdanning.

English summary

The aim of this project is to provide quantitative evidence on the use of regular education as a labour market measure for persons with reduced work capacity and as an activity requirement for a benefit (*overgangsstønning*) for single parents. We use Norwegian administrative data for the period 2004–2008. We find that there has been a large decrease in both absolute and relative use of regular education for both user groups, but the decrease is larger for the group of persons with reduced work capacity. The changes in composition of the user groups do not seem to explain this decline. The degree of completion is relatively low – about 50 per cent for secondary educations and about 30 per cent for tertiary educations. There is a great deal of variation in the degree of completion between subjects. Completing an education is associated with a higher probability of being employed for almost all subjects (at both levels of education). The regulatory changes from 2012 and 2016 do not appear to have had any impact. The participants are quite geographically mobile in terms of where they study, but not so much in terms of where they live later.

1. Innledning

Arbeidsledighet kan ha store konsekvenser, fra økonomiske tap til sosiale og helserelaterte utfordringer, og ofte ikke bare for den som rammes, men også for familien. I tillegg til den individuelle kostnaden, er arbeidsledighet kostbart for samfunnet. Personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere er to spesielt sårbare grupper som møter store utfordringer i dagens arbeidsliv. Arbeids- og velferdsetaten (NAV) tilbyr ulike typer arbeidsrettede tiltak og tjenester for å styrke sysselsettingen, og kunnskap om disse virkemidlene er viktig som grunnlag for en god innretning av arbeidsmarkedspolitikken.

I denne rapporten ser vi spesielt på ett av disse virkemidlene – bruken av ordinær utdanning for å styrke arbeidsmarkedstilknytningen for personer med nedsatt arbeidsevne og for enslige forsørgere. Ordinær utdanning forstås som offentlig eller privat utdanning som gir formell kompetanse, dvs. kompetanse som er dokumentert i vitnemål eller andre offisielle papirer fra skole og utdanningsinstitusjoner.

Ordinær utdanning som arbeidsrettet tiltak, er rettet mot personer med nedsatt arbeidsevne (før januar 2009 kalt yrkeshemmede arbeidssøkere). Tiltaket tilbys gjennom bruk av tilgjengelige studie- og skoleplasser innenfor offentlige og private utdanningsinstitusjoner og må anses som nødvendig og hensiktsmessig. NAV kan dekke utgifter til for eksempel skolepenger, studieutgifter og penger til livsopphold. Ordinær utdanning kan gis til personer over 22 år som har fått sin arbeidsevne nedsatt. Ordningen har varighet på inntil tre år. Dersom tiltaksdeltaker ikke kan gjennomføre utdanning på normert tid, kan varigheten forlenges i inntil ett år. I oktober 2016 har det blitt foretatt en regelverksendring som kan ha hatt betydning for bruken av utdanningstiltaket – aldersgrensen ble satt ned fra 26 tilbake til 22 år (den ble hevet fra 22 år til 26 år i januar 2004), og unntaksreglene som tidligere gjorde det mulig å innvilge tiltaket for personer under aldersgrensen ble fjernet. Samtidig ble det satt maksimal grense for forlengelse av tre-års varigheten til ett år (før 2016 var det mulig med forlengelser av lengre varighet).

Deltakelse i ordinær utdanning er også en av måtene mottakere av overgangsstønad kan fylle aktivitetskravet knyttet til å motta overgangsstønad. Overgangsstønad blir gitt til foreldre med aleneomsorg for barn. Dette innebærer at aleneforsørger må være ugift, skilt, separert og ikke kan være samboer. Formålet er å gi enslig mor eller far midlertidig hjelp til selvhjelp slik at de kan bli i stand til å forsørge seg selv, og for å stimulere til arbeid og utdanning. Stønad kan gis til enslig mor eller far som har barn under åtte år og stønadsperioden er som regel tre år, med mulighet for forlengelse i ytterligere to år som følge av utdanning. Når det yngste barnet har fylt ett år, er det krav om at forsørgeren skal være i yrkesrettet aktivitet. Det betyr at vedkommende enten er

- i arbeid som utgjør minst halvparten av fulltid
- reell arbeidssøker
- i utdanning eller opplæring som utgjør minst halvparten av fulltid og som er nødvendig og hensiktsmessig for at personen skal kunne få eller beholde et arbeid, eller
- etablerer egen virksomhet.

En betydelig andel enslige forsørgere med overgangsstønad oppfyller aktivitetskravet ved å delta i ordinær utdanning. Det har vært en rekke innstramninger i overgangsstønaden som kan ha hatt betydning for deltakelse i ordinær utdanning for mottakere:

- Januar 2012 ble det innført krav til yrkesrettet aktivitet fra yngste barn fyller ett år. Før var aldersgrensen satt på tre år.
- Januar 2013 ble det gjort innstramminger i nye stønadsperioder for enslige forsørgere som fikk flere barn. Dersom en full stønadsperiode på tre år er helt oppbrukt, er varigheten på nye stønadsperioder begrenset fram til yngste barn har rett til barnehageplass. Før var det ingen begrensninger i antall treårsperioder med overgangsstønad. I tillegg ble det stilt krav om at mottakeren ikke uten rimelig grunn har sagt opp et arbeidsforhold de siste seks måneder.
- Januar 2016 ble det bl.a. stilt krav til at utdanningen må være godkjent som nødvendig og hensiktsmessig for å komme i arbeid.

For en mer omfattende beskrivelse av utdanningstiltak, overgangsstønad, målgruppene og endringer i regelverk og begrepsbruk over tid, se delrapport 1 (Steskal, 2018).

Formålet med denne delrapporten er å bidra med kvantitativ kunnskap om bruken av ordinær utdanning for personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere som mottar overgangsstønad. Vi ser på utviklingen over tid (blant annet hvor mange som tar utdanning, hvilken type utdanning brukerne tar og fullføringsgrad) og på ulike sammenhenger mellom utdanning og arbeidsmarkedsdeltakelse. Analysene er deskriptive, men kan forhåpentligvis legge et grunnlag for senere kausale studier.

Rapporten er inndelt som følger. I kapittel 2 beskriver vi problemstilling, metode, data og definisjoner. Kapittel 3 presenterer resultatene for ordinær utdanning som arbeidsrettet tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne. Kapittel 4 presenterer resultatene for ordinær utdanning som aktivitetsplikt for mottakere av overgangsstønad. I begge kapitler presenterer vi først utvikling over tid, etterfulgt av regresjonsanalyser av relevante sammenhenger. I kapittel 5 ser vi først på om det er samsvar mellom utdanning og påfølgende arbeid før vi så ser på betydningen av geografisk mobilitet. Kapittel 6 oppsummerer funnene.

2. Problemstilling, metode, data og definisjoner

2.1. Problemstilling

Målet med dette prosjektet er å gi kunnskap om bruken av ordinær utdanning for to brukergrupper: personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere som mottar overgangsstønad. Problemstillingene er ganske omfattende, og vi har valgt å dele disse i fire hovedtemaer. Det første hovedtemaet handler om utvikling over tid, det andre om hvordan ulike kjennetegn ved individene, utdanningene og lokale forhold henger sammen med forskjellige utfallsmål, det tredje om fullføringsgrad og arbeidsmarkedstilknytning for enkeltutdanninger og den fjerde om sentralitet og geografisk mobilitet. De fire hovedtemaene med underproblemstillinger er som følger:

1. Analyser av utvikling over tid
  - Hva er den relative størrelsen av deltakergruppene i forhold til relevante sammenligningsgrupper?
  - Hvor mange begynner på ordinær utdanning, særlig i forbindelse med de viktigste regelverksendringene?
  - Hva kjennetegner deltakergruppene?
  - Hva kjennetegner utdanningene de tar?
  - Hva er fullføringsgraden?
2. Analyser av ulike sammenhenger
  - Hva er sammenhengen mellom ulike kjennetegn (ved individet og lokale forhold) og sannsynligheten for å starte på et forløp med ordinær utdanning?
  - Hva er sammenhengen mellom ulike kjennetegn (ved individet, utdanningen og lokale forhold) og sannsynligheten for å fullføre et utdanningsforløp?
  - Hva er sammenhengen mellom ulike kjennetegn (ved individet, utdanningen og lokale forhold) og sannsynligheten for å komme i arbeid etter avgang fra utdanning?
3. Analyser av fullføringsgrad og arbeidsmarkedstilknytning for enkeltutdanninger
4. Analyser av sentralitet og geografisk mobilitet

Vi skal også studere om det er forskjeller mellom de to brukergruppene i forhold til alle overnevnte underproblemstillingene.

2.2. Metode

Det første hovedtemaet (utvikling over tid) undersøker vi ved hjelp av deskriptiv statistikk der vi i figurer viser hvordan fordelingene utvikler seg over tid. Problemstillingene i det andre hovedtemaet (sammenhenger) analyserer vi ved hjelp av lineære regresjoner der vi kontrollerer for en rekke variabler for å ta hensyn til sammensetningen av utvalgene. Alle utfallene i analysene er dikotome (0 eller 1), noe som innebærer at vi estimerer lineære sannsynlighetsmodeller (OLS). Analysene kan imidlertid ikke tolkes som årsakssammenhenger. Årsaken til dette er blant annet at sammensetningen av utvalgene vil kunne være påvirket av uobserverte forhold som motivasjon, evner eller helsetilstand som i seg selv trolig påvirker utfallene, det vil si et seleksjonsproblem. Holdninger i samfunnet og hos potensielle arbeidsgivere vil også kunne spille en rolle.

Hovedformålet med denne analysen er derfor først og fremst å kunne si noe om retningen av sammenhengene mellom ulike kjennetegn og utfall, og om disse sammenhengene er statistisk signifikante. Det tredje hovedtemaet er en kombinasjon av deskriptive analyser og regresjoner.

2.3. Data

Grunnlaget for analysene er registerdata fra ulike offentlige etater, innsamlet og utlevert fra Statistisk sentralbyrå. Vi har benyttet opplysninger på individnivå om sysselsetting, arbeidsmarkedsstatus, trygdeytelser og arbeidsrettede tiltak fra FD-trygd og A-ordningen, utdanningsopplysninger fra Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB), diagnoser for personer med nedsatt arbeidsevne/yrkeshemmede fra NAV, og demografiske opplysninger fra Folkeregisteret.

Informasjon vi har mottatt går tilbake til januar 2003. På det tidspunktet vi mottok data (august 2020) var de fleste registrene oppdatert til og med desember 2018 eller desember 2019. Siste oppdatering av tilganger til kurs fra utdanningsregisteret er til og med *september* 2018.

2.4. Utvalgene

Utvalgene som representerer de to brukergruppene – personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere – ble trukket av NAV (og oversendt SSB). De består av alle bosatte i Norge som (én eller flere ganger) i løpet av perioden januar 2003 – desember 2018 har vært registrert med nedsatt arbeidsevne/har vært en enslig forsørger. For begge brukergrupper har vi laget et månedsbasert paneldatasett for hele observasjonsperioden, der vi ved hjelp av et unikt aidentifisert løpenummer for hvert individ kobler sammen informasjon fra alle registre som benyttes i dette prosjektet. På denne måten kan vi registrere utviklingen i ulike kjennetegn, samt overganger fra én status til en annen, for alle individer i utvalget i maksimalt 16 år. Vi beholder bare observasjoner der personene er mellom 18 og 67 år.

For de ulike underproblemstillingene trekker vi utvalg fra hovedutvalgene. Disse utvalgene kan variere med hensyn til observasjonsenhet (enheten kan være individ, individ-år eller utdanningsforløp), kriteriene for inkludering/ekskludering av observasjoner og analyseperiode. For hver underproblemstilling gir vi, i gjeldende avsnitt, detaljert informasjon om hvordan utvalget er trukket.¹

Analyseperioden starter i 2004. Selv om dataene går tilbake til 2003, er flere forløpsvariabler venstresensurert (det vil her si at startdato er satt til januar 2003 for tilfeller som startet tidligere). Dermed er 2004 det første året med fullstendig informasjon om starttidspunkt. I tillegg trenger vi informasjon om arbeidsmarkedstilknytning ett år før starten av analyseperioden. En annen databegrensning er at tilganger til utdanning bare er oppdatert til og med *september* 2018. Siden de fleste ordinære utdanninger starter før oktober, har vi likevel valgt å inkludere data for 2018 i analysene av utvikling over tid.

---

¹ For enslige forsørgere som mottar overgangsstønad er det mulig å oppfylle aktivitetskravet ved å delta i opplæring, inkludert arbeidsmarkedsopplæring (AMO). Siden fokuset i denne rapporten er på ordinær utdanning, ser vi bort fra AMO-kurs når vi definerer utdanning her. Dette gir også et mer sammenlignbart utvalg med den andre brukergruppen, siden AMO-kurs ikke inngår som ordinært utdanningstiltak for personer med nedsatt arbeidsevne.

2.5. Definisjoner

2.5.1. Begrepet «nedsatt arbeidsevne» i denne analysen

Fra 1. mars 2010 ble tre ytelser (attføringspenger, rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad) slått sammen til arbeidsavklaringspenger (AAP). Begrepet «nedsatt arbeidsevne» erstattet det tidligere begrepet «yrkeshemming» og ble utvidet til å omfatte de tidligere mottakerne av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad. For å lage et sammenlignbart utvalg av personer med nedsatt arbeidsevne over tid, har vi for perioden før 2010 registrert yrkeshemmede, mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad som personer med nedsatt arbeidsevne. Gjennom hele rapporten bruker vi benevnelsen «personer med nedsatt arbeidsevne» også for gruppen før 2010.

2.5.2. Utdanning

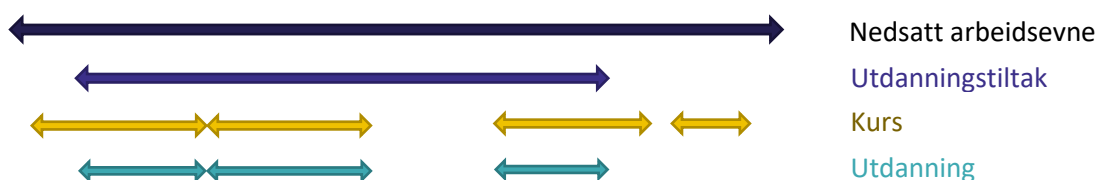
Utdanning for personer med nedsatt arbeidsevne og for mottakere av overgangsstønad registreres på litt ulike måter i våre data. Dette vil vi forklare nære. Når det gjelder personer med nedsatt arbeidsevne, er det nødvendig å klargjøre noen viktige begreper som vi bruker i forbindelse med å registrere hvilken type utdanning den enkelte tar:

Utdanningstiltak – et arbeidsrettet tiltak der en person får støtte fra NAV for å være i ordinær utdanning. I arbeidssøkerregisteret oppgis en separat kode for ulike typer tiltak. For å identifisere om en person med nedsatt arbeidsevne er på et utdanningstiltak, bruker vi utdanningskoden UTDYRK, samtidig som hovedarbeidsstatus må være «nedsatt arbeidsevne».

Kurs. Hvert kurs som tas av en person i utdanningsinstitusjoner i Norge eller utlandet registreres som egne tilfeller, med start- og sluttdato for kurset, i NUDB (merk at kurs innbefatter alle typer utdanninger, også de som varer i flere år). Legg også merke til at noen kursforløp kan være utenfor tiltaksforløpet, eller kurs kan begynne før eller slutte etter utdanningstiltaksforløpet.

Utdanning – et kurs som er tatt mens en person er på utdanningstiltak. Utdanningsforløp er derfor en kombinasjon av utdanningstiltaksforløp og kursforløp. En person kan ta flere forskjellige utdanninger i løpet av det samme utdanningstiltaksforløpet.

Illustrasjon under viser et eksempel på hvordan vi definerer utdanning:

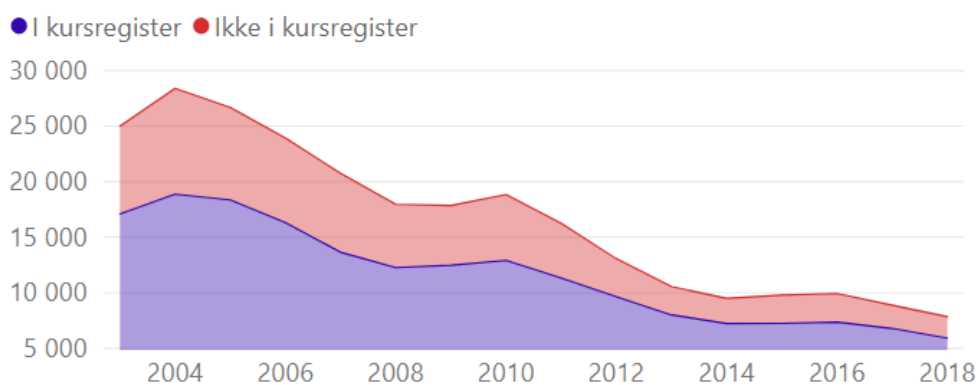

Det er videre et problem for analysen at personer som er registrert som å delta på utdanningstiltak i en gitt periode ikke er registrert i kursregisteret i den samme perioden. [Figur 1](#) presenterer omfanget av dette problemet. Figuren viser antall personer registrert som å være på utdanningstiltak i arbeidssøkerregisteret i desember fra 2003 til 2018, fordelt etter om personen også er registrert i kursregisteret i samme måned. Som figuren viser er det i enkelte år mellom 26

og 32 prosent av alle utdanningstiltak som ikke kan kobles mot kursregister. Vi har undersøkt dette nærmere og vi finner at omtrent 5–7 prosent kan skyldes asynkron registrering, det vil si at utdanningstiltak registreres i arbeidssøkerregister litt før det registreres i kursregister, eller at det blir registrert som pågående i arbeidssøkerregister etter at det ble avsluttet i kursregister. Forskjellen er oftest en eller to måneder. Årsaken til den manglende sammenhengen for de resterende 21–26 prosent er imidlertid vanskelig å forklare. For å undersøke hvilke konsekvenser dette eventuelt kan ha for våre konklusjoner, har vi sett på bakgrunnskjennetegn for de som får match og de som ikke gjør det. Figur A1 i appendiks viser denne sammenligningen for 2004.² Gruppen som ikke får match virker å ha litt større andel eldre, innvandrere, personer med landbakgrunn fra Afrika, Asia, osv., større andel med obligatorisk utdanning og flere personer fra Oslo og Akershus. Selv om gruppene ikke er helt like, mener vi at det er liten grunn til å tro at dette forholdet påvirker resultatene i særlig grad.

På grunn av det sub-optimale samsvaret mellom arbeidssøker- og kursregisteret, har vi valgt å definere personer på utdanning ulikt avhengig av problemstillingen. Når vi sammenligner personer på utdanningstiltak med personer på andre eller ingen tiltak, er informasjon om type utdanning ikke relevant. I disse tilfellene definerer vi personer på utdanningstiltak med utgangspunkt i arbeidssøkerregisteret. Disse resultatene kan dermed sammenlignes med andre studier som ikke bruker utdanningsregister (for eksempel, statistikk over tiltaksdeltakere på NAVs nettsider, Proba samfunnsanalyse, 2012, og Salvanes og Reiling, 2017). I de delene av rapporten som omhandler type utdanning, bruker vi derimot definisjonen basert på kobling med kursregister (dermed inngår det færre personer/observasjoner i disse analysene).

Figur 1. Antall personer registrert i arbeidssøkerregister på utdanningstiltak ved utgangen av året og antall som kunne kobles mot kursregister.

For personer som mottar overgangsstønning er det ingen tilsvarende registrering av utdanningstiltak (i NAV) som for personer med nedsatt arbeidsevne. For denne gruppen definerer vi derfor ordinær utdanning på bakgrunn av informasjonen i NUDBs kursregister.

² Vi har sett på alle årene i perioden 2005–2018 (ikke rapportert her) og fant ikke noen nevneverdige forskjeller sammenlignet med 2004.

2.5.3. Bakgrunnsvariabler

For å beskrive ulike kjennetegn ved personene og utdanningene, bruker vi en rekke variabler. Her definerer vi faste variabler på person- og person-årsnivå.

Kjønn. To kategorier: kvinner og menn.

Alder. Fra 1. oktober 2016 ble aldersgrensen for utdanningstiltak satt ned fra 26 til 22 år. Vi tar hensyn til dette når vi lager alderskategorier: 18–21 år, 22–25 år, 26–29 år, 30–39 år, 40–49 år og 50–67 år. Årlige oppdateringer.

Utdanning før påbegynt utdanning. Høyeste fullførte utdanning inndelt i tre grupper basert på første siffer fra NUS2000 koden – grunnutdanning (kodene 0–2),³ mellomutdanning (kodene 3–5) og høyere utdanning (kodene 6–8). Årlige oppdateringer.

Sivilstand. Tre kategorier: gift, ugift, skilt/separert/enke(mann). Sivilstand er relevant bare for personer med nedsatt arbeidsevne siden enslige forsørgere ikke kan være gift eller samboer. Årlige oppdateringer.

Innvandrere. Innvandrere er personer født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre.

Landbakgrunn. Landbakgrunn gir informasjon om fødeland i tre generasjoner – eget fødeland for utenlandsfødte og foreldrenes eller besteforeldrenes fødeland for norskfødte. Grupperingen følger SSB sin todeling av verden som skiller mellom nære og fjerne land: EØS osv. (EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand) og Afrika, Asia osv. (Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS).

Fylke. Fylket hvor personen er bosatt.⁴ Årlige oppdateringer.

Antall barn. Årlige oppdateringer.

Alder til det yngste barnet. Månedlige oppdateringer. Bare relevant for enslige forsørgere.

Diagnoser. For å få innvilget AAP er det et krav om en gyldig diagnose i henhold til klassifiseringssystemene ICD-10 (som benyttes primært i spesialisthelsetjenesten) eller ICPC-2 (som benyttes av allmennpraktiserende leger). Dette innebærer at vi ikke har opplysninger om helseårsak for personer med nedsatt arbeidsevne som ikke mottar AAP. Vi ønsker å dele diagnosene inn i kategorier på en måte som er konsistent for hele perioden (data har et brudd i 2010 da AAP ble innført). Når vi samtidig tar hensyn til hvor hyppig de ulike diagnosene opptrer, får vi disse kategoriene: psykiske lidelser, muskel og skjelett, nervesystemet, hud, hjerte-karsystemet, luftveier og andre lidelser. I tillegg lager vi kategorien «ukjent diagnose» for observasjoner med manglende diagnose. Diagnosene har årlige oppdateringer, der vi registrerer den diagnosen som foreligger som den første i løpet av et kalenderår. Denne variabelen er ikke relevant for enslige forsørgere.

---

³ Dette innebærer at vi kategoriserer person uten registrert utdanning i denne gruppen.

⁴ I 2018 ble Sør- og Nord-Trøndelag slått sammen i ett fylke. Vi slår disse fylkene sammen også før 2018 for å ha en sammenlignbar inndeling gjennom perioden.

2.5.4. Variabler som beskriver utdanning

Følgende variabler beskriver kjennetegn ved utdanningene.

Nivå. Inndelt i fire grupper basert på første siffer av NUS2000 kode: videregående skole (kodene 3–4), fagskole (kode 5), universitet og høyskole, korte utdanninger på inntil 4 år (kode 6) og universitet og høyskole, lange utdanninger på mer enn 4 år (kodene 7–8). Det er ingen i våre data som tar grunnskoleutdanning (kodene 0–2).

Fagfelt. Åtte fagfelt basert på andre siffer av NUS2000 koden: Allmenne fag, humanistiske og estetiske fag, lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, samfunns- og juridiske fag, økonomiske og administrative fag, naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag, helse-, sosial- og idrettsfag, primærnæringsfag, samferdsels-, sikkerhets- og andre servicefag.

Fullføring. Opplysninger om utfallet av utdanningen er hentet fra NUDBs kursregister. Variabelen `utfall` har koder for fullført kurs, ikke fullført kurs og avbrutt kurs.⁵ Alle avbrutte kurs teller vi som ikke fullførte. Kurs med manglende informasjon om utfall per sist oppdateringsdato registreres som pågående.

Heltid. En dummyvariabel som viser om en person studerer heltid eller deltid.

Datasettet inneholder også informasjon om *institusjon*, det vil si om utdanningen finner sted på en av følgende institusjoner: videregående skoler allmennefag, videregående skoler yrkesfag, statlige høyskoler, universiteter og vitenskapelige høyskoler, og andre institusjoner (en restkategori som inneholder fagskoler, folkehøyskoler, grunnskoler, militære høyskoler, spesialskoler for funksjonshemmede, utdanning i utlandet, voksenopplæringscentre osv.). Siden de mest benyttede institusjonene omtrent sammenfaller med nivået av utdanningen, og siden informasjonen bare er tilgjengelig fra 2008, har vi valgt å ikke benytte den i analysene.

2.5.5. Variabler som beskriver aktivitet

Arbeidsmarkedstilknytning. For å identifisere om en person er i jobb eller ikke i en gitt måned, bruker vi informasjon fra Aa-registeret (Arbeidstaker og arbeidsgiverregisteret) og a-ordningen (statlig register for inntekts- og ansettelsesopplysninger). Registerne omfatter opplysninger om alle arbeidsforhold for arbeidstakere (opplysninger om selvstendig næringsdrivende mangler i Aa-registeret). A-ordningen er en ny datakilde innført i 2015 med mer detaljerte data om arbeidsforhold, men dette bruddet i datakilde har ikke noen stor betydning for våre analyser. Informasjon om stillingsprosent er imidlertid bare tilgjengelig i a-ordningen. For å anslå stillingsprosent, bruker vi derfor informasjon om gjennomsnittlig arbeidstid per uke og forutsetter at timetallet som svarer til heltid er 37,5 timer for alle arbeidsforhold i begge registre. Om en person har flere arbeidsforhold samtidig, summerer vi all arbeidstid.

Arbeidsmarkedstilknytning før, under og etter et utdanningsforløp defineres på følgende måte: For å registrere arbeidsmarkedstilknytning før utdanningsforløpet teller vi først antall måneder personen var i jobb i løpet av en 12-månedperiode før utdanningsforløpet dersom personen

---

⁵ «Avbrutt» er registrert når kurset har startet på en NUS-kode, men ikke er registrert som avsluttet og heller ikke som igangværende året etter på samme NUS-kode.

mottar overgangsstønning eller en 12-månedersperiode før personen ble registrert med den episoden av nedsatt arbeidsevne som gjelder for utdanningsforløpet (en person kan ha flere episoder med nedsatt arbeidsevne i løpet av analyseperioden). Deretter vektet vi antallet måneder med arbeidstid (slik at for eksempel 2 måneder med 50 % stilling teller som 1 måned) og deler det vektete antallet med 12 (altså arbeidsmarkedstilknytning uttrykt som en prosentandel av fulltid). Til slutt lager vi tre kategorier: 0 % arbeidsmarkedstilknytning (0 måneder i jobb), <50 % arbeidsmarkedstilknytning (som tilsvarer mindre enn 6 måneder i fulltidsarbeid) og ≥ 50 % arbeidsmarkedstilknytning (som tilsvarer minst 6 måneder i fulltidsarbeid).

Arbidsmarkedstilknytning *under* et utdanningsforløp definerer vi tilsvarende, med den forskjellen at det relevante tidsrommet ikke er 12 måneder, men lengden av utdanningsforløpet.⁶

Arbidsmarkedstilknytning *etter* utdanningsforløpet er registrert for en periode 7–12 måneder etter endt utdanning (fullført eller ikke).⁷ A-ordningen er oppdatert til og med desember 2019, noe som gir oss mulighet til å observere arbeidsmarkedstilknytning etter utdanningsforløp som avsluttes innen desember 2018.

Tiltakshistorikk. Vi har også registrert tiltaksdeltakelse for personer med nedsatt arbeidsevne i perioden før de begynner på utdanningstiltak. Det har vært nødvendig å aggregere de mange tiltakene som har eksistert i løpet av analyseperioden. Vi har derfor delt inn tiltakene i følgende grupper, basert på type tiltak og relativ bruk i utvalget: arbeidspraksis, avklaringstiltak, oppfølging, opplæring (AMO + ordinær utdanning), andre tiltak (arbeidsrettet tiltak, jobbskaping og egenetablering, lønnstilskudd, sysselsettingstiltak, permisjoner og vikariater, tilrettelagt arbeid, osv.) og ingen tiltak. Vi registrerer hvilke grupper av tiltak personene var på fra de ble registrert med nedsatt arbeidsevne til de begynte på den gjeldende utdanningen. Siden en person kan være (og ofte er) registrert på flere forskjellige tiltak, er det ikke mulig å lage en kategorisk variabel med gjensidig utelukkende kategorier. Istedenfor lager vi en dummyvariabel for hver tiltaksgruppe og setter den lik én når en person er på tiltak som tilhører denne tiltaksgruppen og null ellers. Det er verdt å notere at tiltakshistorikken er venstresensurert siden oppstarten er registrert som januar 2003 for alle tilfeller som var løpende før 2003. Denne variabelen er ikke relevant for enslige forsørgere.

2.5.6. Øvrige variabler

Bo- og arbeidsmarkedsregioner (BA-regioner). For å studere geografisk mobilitet, bruker vi bo- og arbeidsmarkedsregioner slik de er definert i Gundersen og Juvkam (2013). De deler inn norske kommuner i 160 funksjonelle regioner for hushold og arbeidsliv, basert på pendlingsmønstre og avstand mellom sentra.

Lokal arbeidsledighet. Arbeidsledighet (i prosent) i bostedskommune. Informasjon om lokal arbeidsledighet er tatt fra SSBs online statistikkbank.

Sentralitet. For å konstruere et mål på kommunenes sentralitet, benytter vi SSBs sentralitetsindeks (Høydahl, 2017). Indeksen er inndelt i seks grupper, der 1 er de mest sentrale og 6 de minst

---

⁶ Det er mulig at noen utdanningsforløp kan inneholde perioder med læretid, noe som i så tilfelle vil bli registrert som arbeid under utdanning. Ubetalte praksisopphold skal derimot ikke registreres i Aa-registeret.

⁷ I regresjonsanalysene har vi også brukt en alternativ definisjon av arbeidsmarkedstilknytning etter utdanning der vi utvidet perioden til å være 12 måneder etter endt utdanning. Siden resultatene var ganske like har vi valgt å ikke rapportere dem.

sentrale kommunene. Indeksen er basert på reisetid til arbeidsplasser og servicefunksjoner (varer og tjenester). En utfordring er at indeksen gjelder per 2017 og er ikke tilrettelagt bakover i tid, så eventuelle endringer vil ikke reflekteres. Indeksen kan derfor være mindre dekkende for tidligere årganger.

Ytelse. Siden et stort flertall av personer med nedsatt arbeidsevne på ordinær utdanning (over 90 %) mottar AAP/attføringspenger, og siden variabelen ikke er relevant for enslige forsørgere (siden alle mottar overgangsstønad), har vi valgt å ikke inkludere den i analysene.

3. Ordinær utdanning som tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne

3.1. Utvikling over tid

3.1.1. Bruken av utdanningstiltak

For å studere hvordan bruken av utdanningstiltak har utviklet seg over tid, begynner vi med å vise hvor mange personer med nedsatt arbeidsevne som deltar på tiltaket ordinær utdanning hvert år i observasjonsperioden. Endringer i antall på utdanningstiltak kan blant annet skyldes at sammensetningen av gruppen med nedsatt arbeidsevne har endret seg over tid, og vi sammenligner derfor antall personer på utdanningstiltak med personer (med nedsatt arbeidsevne) som er på andre arbeidsrettede tiltak eller som ikke er på tiltak. Bakgrunnen for dette er at vi forutsetter at en sammensetningseffekt vil påvirke hvor mange personer som deltar på alle typer arbeidsrettede tiltak, ikke bare på utdanningstiltak.

I denne analysen er utvalget alle personer som er registrert med nedsatt arbeidsevne i desember hvert år og vi deler disse inn i tre grupper som forklart ovenfor (personer på tiltak er identifisert på bakgrunn av tiltakskodene fra arbeidssøkerregister (t.o.m. 2014) og a-ordningen (f.o.m. 2015)).

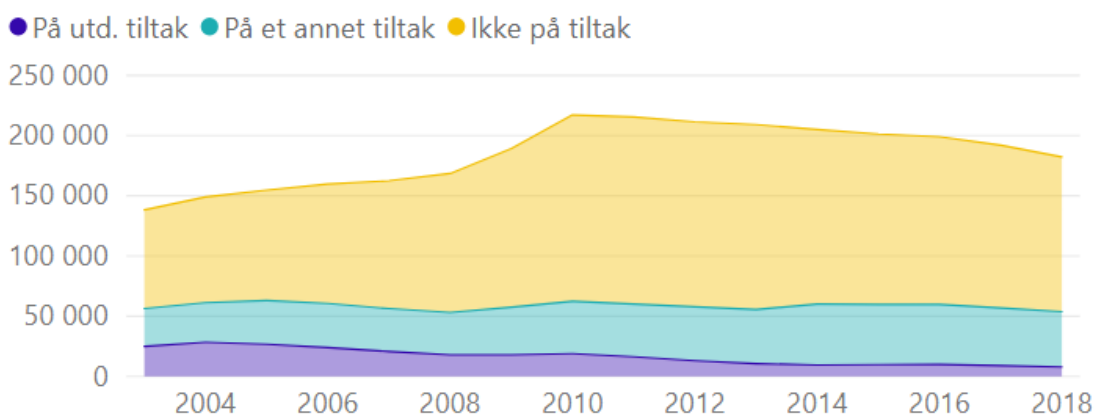
Fra [Figur 2](#) ser vi at antall personer registrert med nedsatt arbeidsevne økte fra 2003 til 2010, og at denne økning var særlig stor i 2009/10 (vist ved den øverste kurven i figuren). Siden 2010 har antallet personer registrert med nedsatt arbeidsevne gått ned fra ca. 220 000 til ca. 180 000, mens antallet personer registrert på arbeidsrettede tiltak har holdt seg ganske stabilt på litt over 50 000 i hele perioden (den nest øverste kurven, her er også utdanningstiltak inkludert).⁸ Bruken av utdanningstiltak har imidlertid stadig gått nedover i den samme perioden – mens det i utgangen av 2003 var omtrent 25 000 personer på dette tiltaket, var antallet i utgangen av 2018 under 8 000.⁹

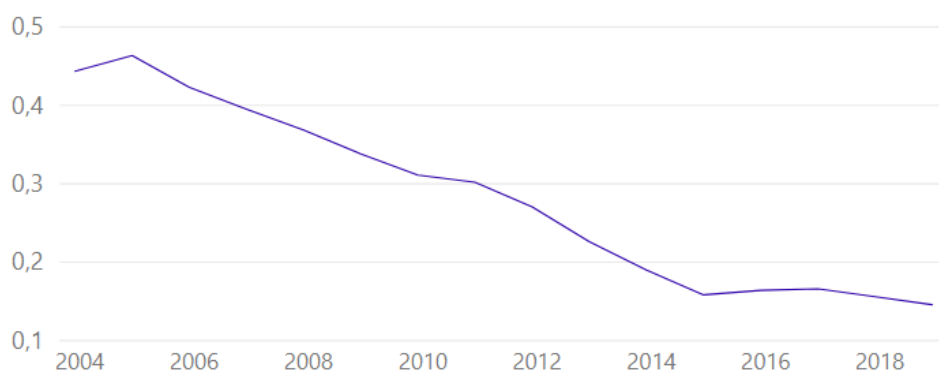
⁸ Vår statistikk over personer med nedsatt arbeidsevne samsvarer med andre studier som fokuserer på denne brukergruppen, for eksempel, Bråthen og Vetvik (2011) for perioden 2006–2010, Sutterud (2018) for perioden 2011–2018, og Cools, Hardoy og Simson (2018) for unge under 30 år.

⁹ Selv om andelen som ikke er på tiltak er relativt høy over hele perioden, betyr ikke dette at en like stor andel av personer med nedsatt arbeidsevne aldri deltar på tiltak, siden figuren viser et øyeblikksbilde målt i desember hvert år.

Figur 2. Antall personer med nedsatt arbeidsevne ved utgangen av året, etter tiltak

Figur 3. Andel personer med nedsatt arbeidsevne på utdanningstiltak av alle personer med nedsatt arbeidsevne på tiltak ved utgangen av året

Hvor stor andel utdanningstiltakene utgjør av alle arbeidsrettede tiltak, er vist i Figur 3. I begynnelsen av perioden mottok 44 prosent av alle tiltaksdeltakere med nedsatt arbeidsevne utdanningstiltak, mens i slutten av perioden (fra 2015–2018) har denne andelen gått ned til omtrent 15 prosent. Siden bruken av andre arbeidsrettede tiltak øker (som vist med det turkise arealet i Figur 2), mens andelen personer som deltar på utdanningstiltak reduseres, tyder ikke resultatene på at den reduserte bruken av utdanningstiltak kan forklares med endringer i sammensetningen av gruppen med nedsatt arbeidsevne (under forutsetningen om at en sammensetningseffekt vil ha samme påvirkning på alle typer tiltak). Det ser heller ut for at utdanningstiltak (i noen grad) er erstattet av andre arbeidsrettede tiltak. Om dette skyldes endringer i etterspørselen etter utdanningstiltak eller om det er endringer på tilbudssiden, er ikke mulig å si noe sikkert om i en slik analyse. I senere regresjonsanalyser undersøker vi nærmere hvilken rolle sammensetningseffekter spiller for nedgangen i bruken av utdanningstiltak ved å kontrollere for ulike egenskaper hos personene.

Selv om det finnes få studier som skiller mellom ordinær utdanning og andre opplæringstiltak, har den synkende bruken av tiltaket ordinær utdanning, både absolutt og relativt, vært dokumentert før (Proba samfunnsanalyse, 2012; Kunnskapsdepartement, 2015–2016; Nicolaisen og Kann, 2019).

Oppsummering

Både absolutt og relativ bruk av tiltaket ordinær utdanning har gått ned over tid. Resultatene tyder ikke på at endringer i sammensetning av gruppen med nedsatt arbeidsevne kan forklare den reduserte bruken av utdanningstiltak.

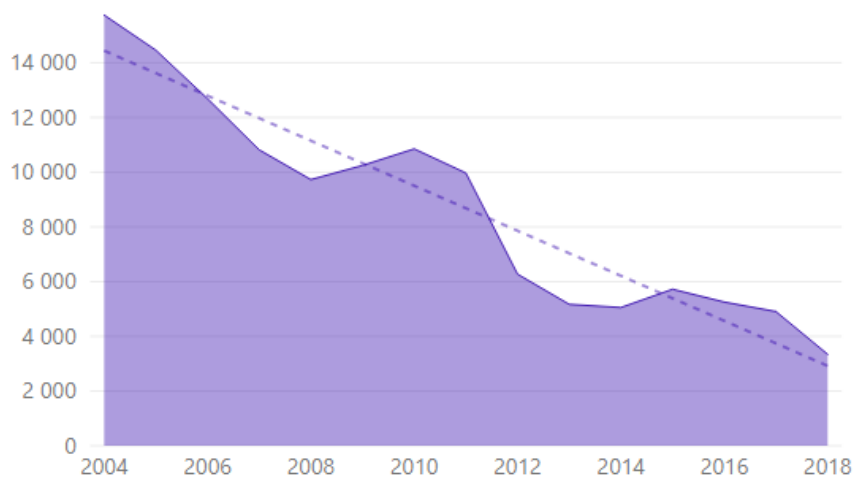
3.1.2. Tilgang til utdanning

For å studere forandring i deltakernes egenskaper over tid, er det mest hensiktsmessig å studere utvalget av personer som *starter* på et nytt utdanningsforløp i løpet av et år, framfor utvalget av personer som *er* på et utdanningsforløp på et gitt tidspunkt hvert år som vi gjorde i avsnitt 3.1.1. Grunnen er at mange utdanningsforløp strekker seg over flere år og vi vil unngå at personene er med i utvalget flere år på rad som følge av dette. En eventuell forandring i sammensetning av deltakerne, som for eksempel en respons til en reform, ville da vært vanskeligere å oppdage. Før vi kommer tilbake til sammensetningen av deltakerne i neste avsnitt, ser vi først på hvordan tilstrømningen inn i utdanningstiltakene har endret seg over tid, særlig i forbindelse med at aldersgrensen for utdanningstiltak ble satt ned fra 26 til 23 år i 2016.

Utvalget er personer med nedsatt arbeidsevne som startet på et nytt utdanningsforløp i løpet av et kalenderår, og utdanningsforløp er definert på bakgrunn av kobling med utdanningsregister (vi utelater dermed alle personer som er registrert som deltaker på et utdanningstiltak, men som ikke er registrert i utdanningsregisteret. Derfor er antall observasjoner lavere enn i 3.1.1). Observasjonene er på person-år nivå, dvs. at om de samme personene begynte på flere utdanningsforløp i løpet av det samme kalenderåret, er de talt bare én gang dette året.

Figur 4a viser at antallet nye deltakere går kraftig ned, fra nesten 16 000 i 2004 til 3 300 i 2018. Vi observerer særlig en nedgang i perioden 2011 til 2013 – antallet halveres i denne perioden. Det er imidlertid ingen tegn til at regelendringen i 2016 har hatt den forventede effekten, tvert imot, etter 2016 fortsetter nedgangen i innstrømning til nye utdanningsforløp (men det kan naturligvis være at nedgangen ville vært enda større uten denne endringen).

Figur 4a. Antall personer med nedsatt arbeidsevne som starter på et nytt utdanningsforløp i løpet av et år

Det kan være flere årsaker til den reduserte bruken av utdanningstiltak etter 2010. Proba samfunnsanalyse (2015) peker på at det etter NAV-reformen, som var implementert i 2011, har vært en endring i prioriteringer slik at det ble lagt vekt på «arbeid først» og at hovedmålet var å finne raskeste vei til jobb. Videre nevner de at opplæringstiltak utover svært begrensede kurs ikke ble prioritert etter reformen. Vår statistikk over utdanningstiltakets lengde viser imidlertid at gjennomsnittlig varighet ikke har gått ned etter reformen (Figur 4b), men har holdt seg ganske stabil gjennom hele perioden (nedgangen etter 2016 skyldes at mange utdanningsforløp ikke er avsluttet). Dette indikerer at (eventuelle) endringer i prioriteringen har ført til mindre bruk både av korte og lange utdanningstiltak.

Figur 4b. Gjennomsnittlig utdanningslengde (i måneder) av alle utdanninger som startes i løpet av et år av personer med nedsatt arbeidsevne på utdanningstiltak

NAVs studie fra 2019 (Nicolaisen og Kann, 2019) undersøker hvorfor bruken av opplæringstiltak er så lav for brukere under 30 år, og hvorfor bruken har sunket over tid. Undersøkelsen bygger på kvalitative intervjuer med alle involverte aktører (NAV fylke, NAV kontor og brukere) og gjennomgang av dokumenter (regelverk for tiltak og ytelser, mål og disponeringsbrev). Artikkelen støtter opp under funnet om at fokuset på «arbeid først» og «kortest vei til arbeid» oppsto, eller ble forsterket, etter NAV-reformen og innføringen av AAP. Nicolaisen og Kann (2019) påpeker at målet om «arbeid først» er rotfestet i styring, organisatoriske strukturer, regelverk for ytelser, finansiering av tiltak og i måten hvordan NAV måler sin suksess. En slik holdning preger veiledernes prioriteringer og dette kan bidra til å forklare at bruken av ordinær utdanning har gått ned. Artikkelen finner videre at viktige barrierer mot å bruke ordinær utdanning mer, er at NAV-veiledere mangler kompetanse om utdanningssystemet, at de kan prioritere andre arbeidsrettete tiltak (også de dyrere) som belastes sentrale budsjetter istedenfor ordinær utdanning (som belastes kontorets budsjett), at de kan vektlegge innlåsingeffekter og usikkerhet knyttet til om investering i utdanning faktisk fører til jobb, og sist men ikke minst, at brukere mangler motivasjon og har mange helsemessige og sosiale utfordringer som gjør det vanskelig å gå på skole.

Oppsummering

Antall personer med nedsatt arbeidsevne som *begynner* på et nytt utdanningsforløp går kraftig ned over tid. Vi observerer en markant nedgang særlig etter NAV-reformen og innføring av AAP etter 2010. En mulig forklaring på nedgangen kan være en endring i prioriteringene i NAV i retning av «arbeid først». Vi ser imidlertid ikke noe forandring i gjennomsnittlig utdanningslengde. Om regelendringen i 2016 (reduksjon i aldersgrensen) har bremset denne nedgangen, er vanskelig å avgjøre på bakgrunn av en deskriptiv analyse.

3.1.3. Sammensetning av deltakerne

I dette avsnittet ser vi nærmere på hvordan sammensetningen av deltakerne i ordinær utdanning har utviklet seg over tid. Vi bruker det samme utvalget som i forrige avsnitt, der vi studerte nye tilganger til utdanningene på person-år nivå. Det kan være nyttig å se på hvordan sammensetningen av de som begynner i utdanning endrer seg relativt til andre med nedsatt arbeidsevne. Man kan tenke seg to alternative sammenligningsgrupper, alle som blir registrert med nedsatt arbeidsevne hvert år (innstrømningen) eller alle som er registrert med nedsatt arbeidsevne på et gitt tidspunkt (beholdningen). **Tabell 1** nedenfor gir deskriptiv statistikk for utvalget som starter på utdanning og de to mulige sammenligningsgruppene i 2004 og 2018. Siden de to alternativene synes å være relativt like (omtrent lik sammensetning og utvikling over tid), velger vi å benytte kun den ene, nemlig innstrømningen (til nedsatt arbeidsevne).¹⁰

Tabell 1. Deskriptiv statistikk for personer med nedsatt arbeidsevne

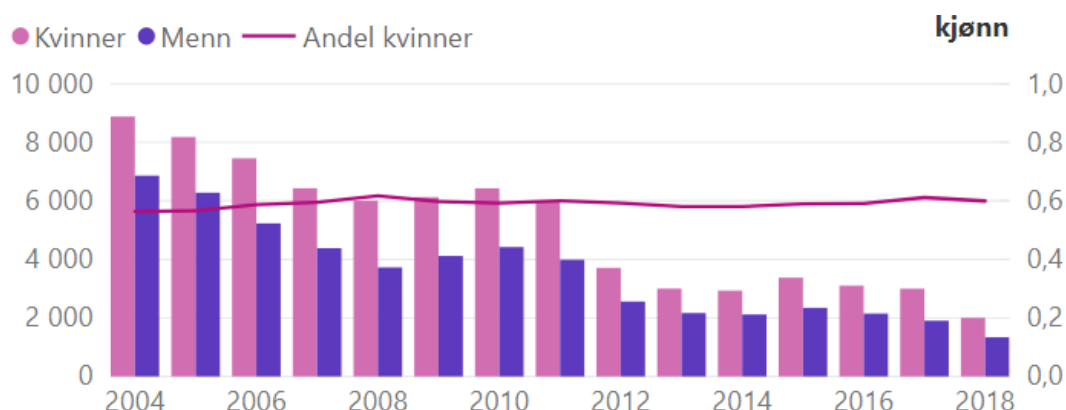
	Nye tilganger til utdanning		Nye tilganger til nedsatt arbeidsevne		Alle personer med nedsatt arbeidsevne, beholdning ved utgangen av året	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(%)	2004	2018	2004	2018	2004	2018
Kvinner	56	60	53	55	54	55
Alder (år)	34,9	33,2	41,3	42,3	40,3	41,7
Obligatorisk	27,9	36,6	42,7	42,5	42,9	46,7
Mellomutd.	53,7	43,6	43,8	36,4	43,8	34,3
Høyere utd.	18,4	19,8	13,6	21,1	13,2	19
Psykiske lidelser	usikre tall	51,4	usikre tall	22,5	usikre tall	31
Muskel/skjelett	usikre tall	22,1	usikre tall	18,5	usikre tall	20,9
Innvandrere	5,5	12,1	10,5	22,5	9,1	20,8
Norsk landbak.	92,5	85,4	88,1	75,8	89,4	77,4
EU/EØS, osv.	3,3	3,5	3,5	6,4	3,3	5,8
Afrika, Asia, osv.	4,2	11,1	8,4	17,8	7,4	16,8
Ugift	54	70,9	39,6	48	44,2	53,1
Gift	30,2	19,3	41	35,9	37,1	30,8
Enke/skilte/separ.	15,8	9,8	19,4	16,2	18,7	16,1

I figurene nedenfor viser vi de samme fordelingene over tid. Søylene i figurene viser antall deltakere for hver kategori, mens kurvene (med samme farge) viser andelen.

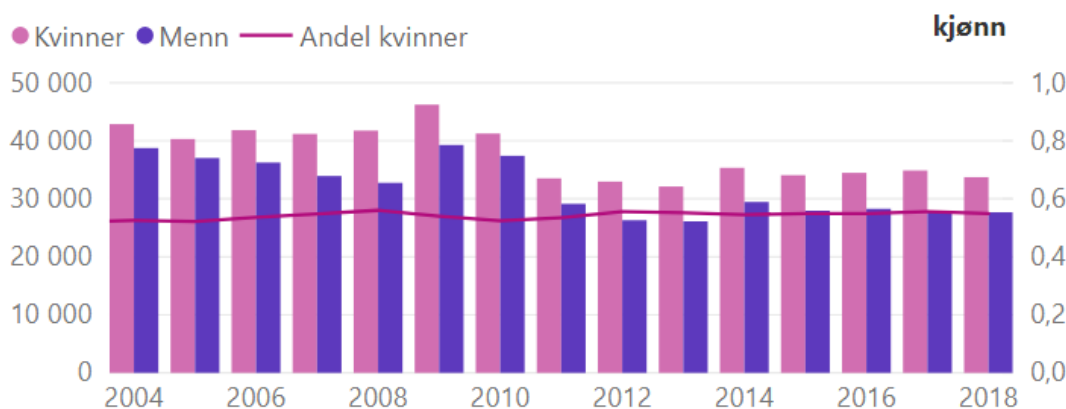
Fra **Figur 5a** ser vi at flere kvinner enn menn starter et nytt forløp med ordinær utdanning; andelen kvinner ligger stabilt rundt 60 % i hele perioden. Andelen kvinner i utdanningstiltak er noe høyere enn andelen kvinner i gruppen som inkluderer alle med nedsatt arbeidsevne (**Figur 5b**) Vi ser ingen forandring i kjønns sammensetning over tid.

¹⁰ Merk at disse to gruppene (i kolonne (1) og (2)) ikke er helt sammenlignbare siden mange som starter på et utdanningstiltak allerede har vært registrert med nedsatt arbeidsevne en periode.

Figur 5a. Antall personer med nedsatt arbeidsevne med ny tilgang til utdanning i løpet av et år fordelt etter kjønn, og andel kvinner

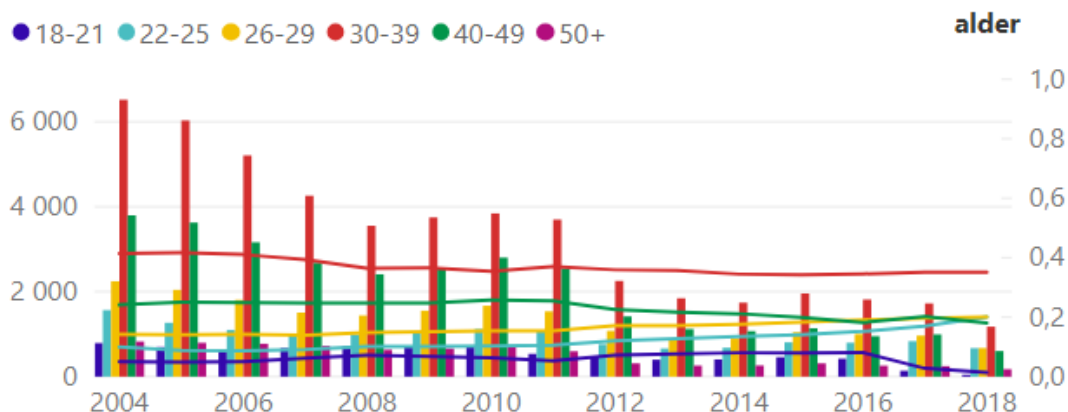
Figur 5b. Antall personer med ny tilgang til nedsatt arbeidsevne i løpet av et år fordelt etter kjønn, og andel kvinner

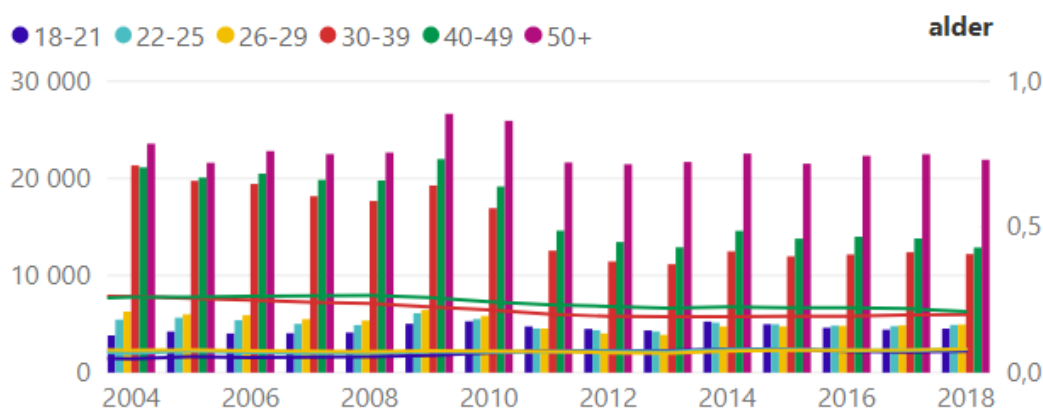
I Figur 6a viser vi aldersfordelingen. Den største gruppen nye deltakere er i aldersgruppene 30–39 år, og andelen har vært relativt stabil over hele perioden (omtrent 40 prosent). Nest største aldersgruppen er 40–49 år. Alle andelene var ganske stabile fram til 2011, men fra 2012 har andelen i de tre yngste gruppene (under 30 år) økt relativt til aldersgruppen 40–49. Vi ser ikke enn tilsvarende økning i de tre yngste aldersgruppene for alle med nedsatt arbeidsevne (Figur 6b), der andelene ligger stabilt rundt 8 prosent gjennom hele perioden.

Selv om nedre aldersgrensen var 26 år til og med 2015, ser vi en relativt stor andel i gruppen under denne aldersgrensen over hele perioden. Dette skyldes nok at aldersgrensen ikke var reel siden en unntaksbestemmelse åpnet for at utdanning kunne innvilges personer under 26 år og at dette unntaket trolig ble ganske liberalt praktisert. Vi ser ikke noen brått vekst i aldersgruppen 22–25 etter 2016, men vi ser en nedgang i aldersgruppen 18–21. Denne nedgangen skyldes trolig at unntaksreglene som tidligere gjorde det mulig å innvilge tiltaket for personer under aldersgrensen ble fjernet fra 2016.

Figur 6a. Antall personer med nedsatt arbeidsevne med ny tilgang til utdanning i løpet av et år fordelt etter alder, og andel av utvalgte kategorier

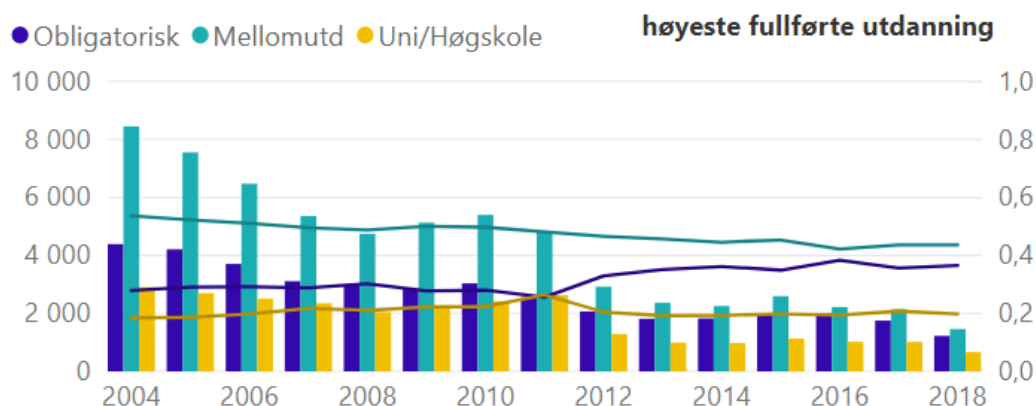

Figur 6b. Antall personer med ny tilgang til nedsatt arbeidsevne i løpet av et år fordelt etter alder, og andel av utvalgte kategorier

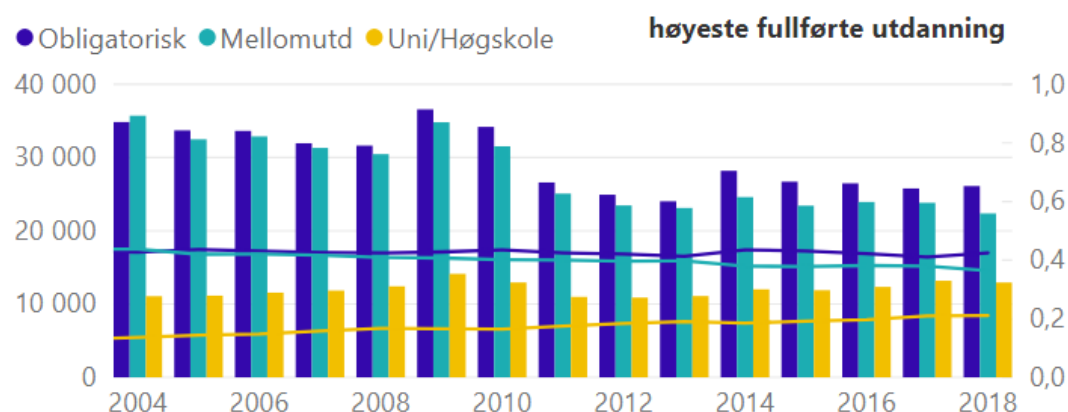

Når vi ser på utdanningsnivået som nye deltakere hadde før de begynte på tiltaket (Figur 7a), finner vi at personer med mellomutdanning (dvs. videregående skoler og fagskoler) utgjør den største gruppen. Andelen av personer med mellomutdanning går imidlertid nedover, mens andelen personer med lavere utdanning (obligatorisk) øker – i 2004 var det nesten dobbelt så mange personer med mellomutdanning som med obligatorisk utdanning, mens forskjellen er betydelig mindre i slutten av perioden. Kan dette skyldes en tendens til fallende utdanningsnivå blant personer som blir nyregistrert med nedsatt arbeidsevne i perioden? Om vi sammenligner med Figur 7b, ser det ut for at utdanningsnivået er mye mer stabilt i den samme perioden.

Figur 7a. Antall personer med nedsatt arbeidsevne med ny tilgang til utdanning i løpet av et år fordelt etter høyeste fullførte utdanning, og andel av hver kategori

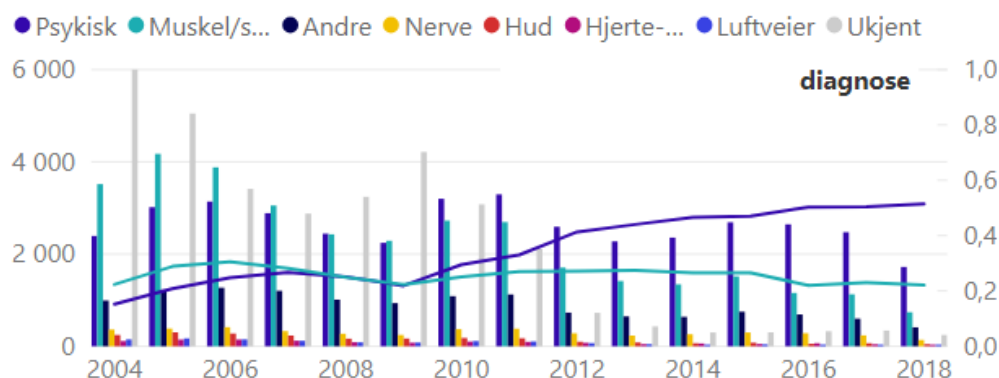
Figur 7b. Antall personer med ny tilgang til nedsatt arbeidsevne i løpet av et år fordelt etter høyeste fullførte utdanning, og andel av hver kategori

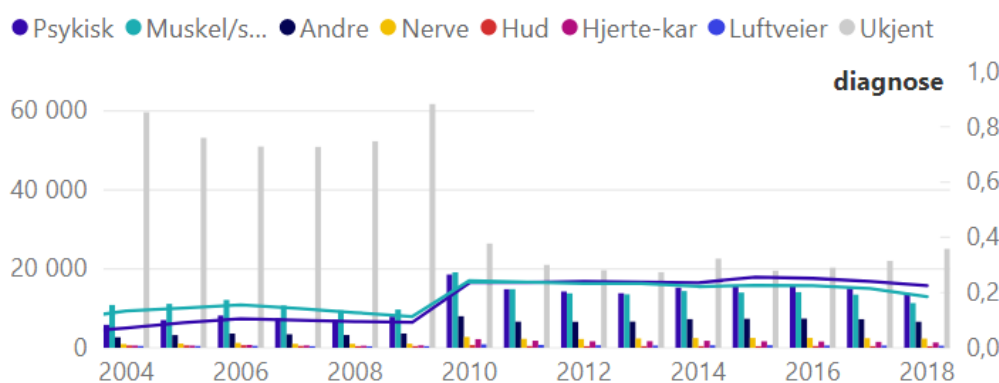
Figur 8a viser hvilke helseutfordringer personer som begynner på et utdanningstiltak har. Før 2012 er det mye manglende informasjon om hvilken diagnose som ligger til grunn for at personene har blitt registrert med nedsatt arbeidsevne, men vi ser at de to klart største diagnosegruppene er psykiske lidelser og muskel-/skjelettlidelser. I 2012 hadde over 41 prosent av nye deltakere en psykisk lidelse, og denne andelen økte til 51 prosent i 2018. For diagnosegruppen muskel/skjelettlidelser ser vi at det har vært en nedgang, i 2012 utgjør denne diagnosegruppen omtrent 27 prosent av deltakerne på utdanningstiltak, i 2018 har andelen sunket til 22 prosent. Også her skiller gruppen på utdanningstiltak seg fra alle med nedsatt arbeidsevne (Figur 8b), her er andelen med psykiske lidelser og muskel-/skjelettlidelser omtrent like store og ganske stabile fra 2010 til 2018 (med en svak nedgang i slutten av perioden).

Figur 8a. Antall personer med nedsatt arbeidsevne med ny tilgang til utdanning i løpet av et år fordelt etter diagnose, og andel av utvalgte diagnoser

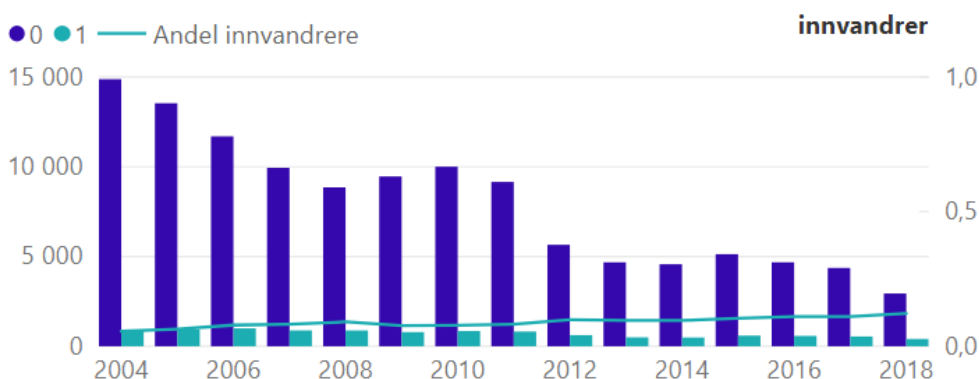

Figur 8b. Antall personer med ny tilgang til nedsatt arbeidsevne i løpet av et år fordelt etter diagnose, og andel av utvalgte diagnoser

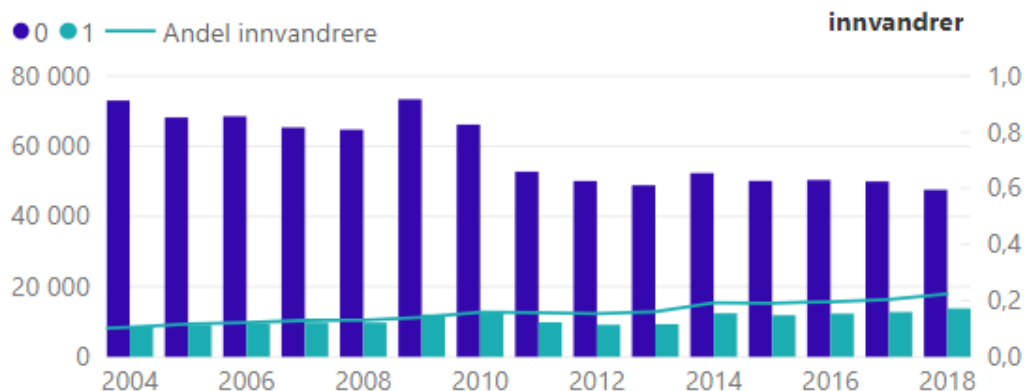

I Figurene 9a, 9b, 10a og 10b ser vi på hvordan andelen nye deltakere som har innvandringsbakgrunn har utviklet seg over tid. Fra Figur 9a ser vi at andelen med innvandringsbakgrunn har økt fra omtrent 6 prosent i 2004 til omtrent 12 prosent i 2018. Figur 10a viser at denne økningen gjelder personer med landbakgrunn fra Afrika, Asia, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS. Om vi sammenligner med alle nye personer med nedsatt arbeidsevne (Figur 9b og Figur 10b), ser vi at andelen med innvandringsbakgrunn og bakgrunn fra land utenfor EU/EØS øker ganske parallelt med gruppen på utdanningstiltak.

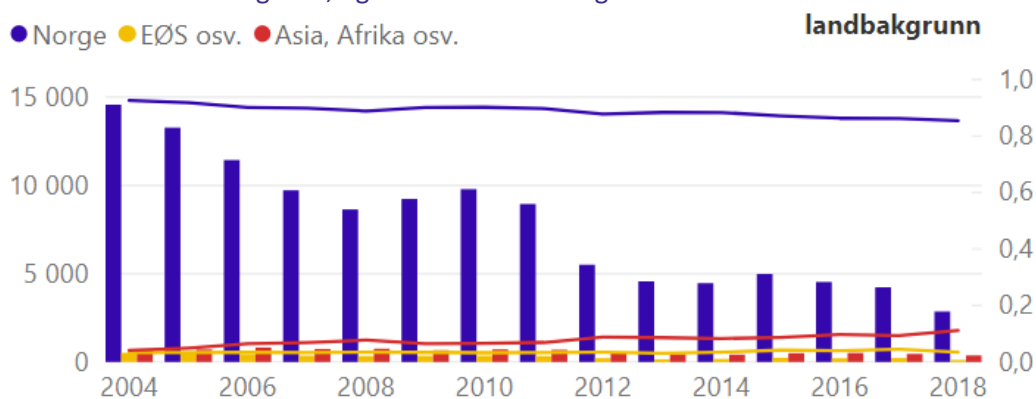
Figur 9a. Antall personer med nedsatt arbeidsevne med ny tilgang til utdanning i løpet av et år fordelt etter innvandringsstatus, og andel innvandrere

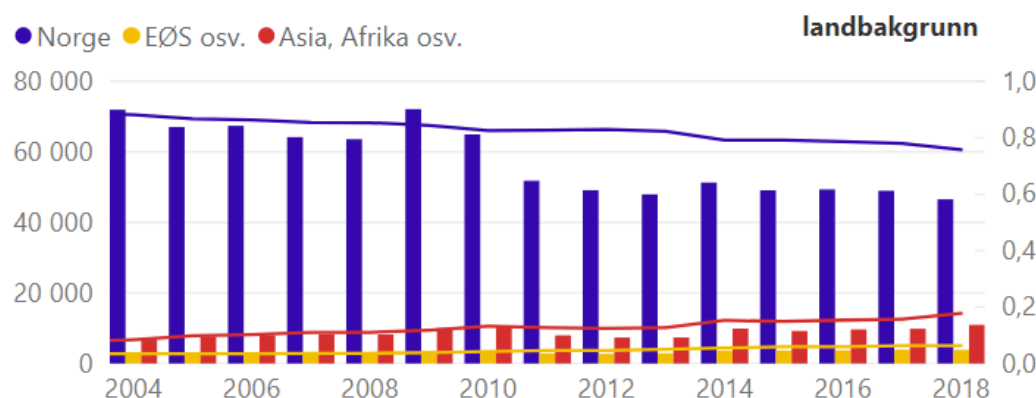
Figur 9b. Antall personer med ny tilgang til nedsatt arbeidsevne i løpet av et år fordelt etter innvandringsstatus, og andel innvandrere

Figur 10a. Antall personer med nedsatt arbeidsevne med ny tilgang til utdanning i løpet av et år fordelt etter landbakgrunn, og andel av hver kategori

Figur 10b. Antall personer med ny tilgang til nedsatt arbeidsevne i løpet av et år fordelt etter landbakgrunn, og andel av hver kategori

Oppsummering

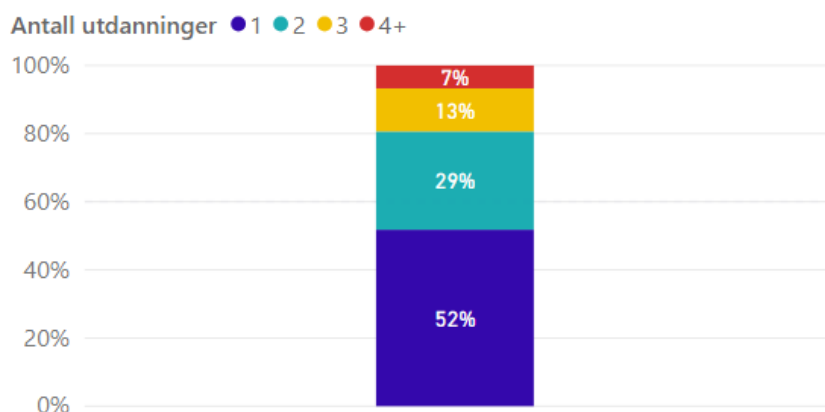
Omtrent 60 % av de med nedsatt arbeidsevne som starter på utdanningstiltak er kvinner. Den største aldersgruppen er 30–39 år, etterfulgt av gruppen 40–49 år. Flest deltakerne har mellomutdanning, færrest høyere utdanning. De to største diagnosegruppene er psykiske lidelser og muskel/skjelett. Etter 2010 har det vært en økning i andelen yngre (22–29 år), personer med obligatorisk utdanning og personer med psykiske lidelser. Vi ser derimot ikke den samme utviklingen for hele gruppen med personer som blir registrerte med nedsatt arbeidsevne. Dette kan tyde på at økningen i utdanningstiltak for disse gruppene ikke skyldes at sammensetningen av personer med nedsatt arbeidsevne endres, men heller forhold på tilbuds- eller etterspørselsiden (som administrativ seleksjon eller selv-seleksjon). Vi observerer også økning blant innvandrere og personer med bakgrunn fra land utenfor EU/EØS (Asiatiske, Afrikanske, osv.), men denne økningen ser ut til å skyldes at sammensetningen av nyregistrerte personer med nedsatt arbeidsevne endres. Regelverksendringen i 2016 (reduksjon i aldersgrensen) ser ikke ut til å ha noen merkbar virkning på hvem som deltar på utdanningstiltak.

3.1.4. Sammensetning av utdanningene

I denne delen beskriver vi utdanningsforløpene til de som deltar på ordinær utdanning og ser også på om personene har vært i arbeid i perioden før, under og etter forløpene.

En person kan i løpet av analyseperioden begynne på flere utdanningsforløp (definert på bakgrunn av kobling med kursregisteret). For å kunne beskrive alle utdanningene personene begynner på, bruker vi et utvalg der enheten er utdanningsforløp (og ikke individ). Det er nesten 86 000 personer med nedsatt arbeidsevne som startet et utdanningsforløp i perioden mellom januar 2004 og september 2018, mens det er nesten 146 000 forskjellige utdanningsforløp som startes i løpet av samme periode. Det betyr at gjennomsnittlig antall utdanningsforløp per person i vårt utvalg er 1,7 (merk at dette gjennomsnittet er underestimert på grunn av høyresensurering). Figur 11 viser at rundt halvparten av personene i utvalget startet på én utdanning, 29 prosent startet på to utdanninger, 13 prosent på tre og resterende 7 prosent startet på fire eller flere utdanninger.

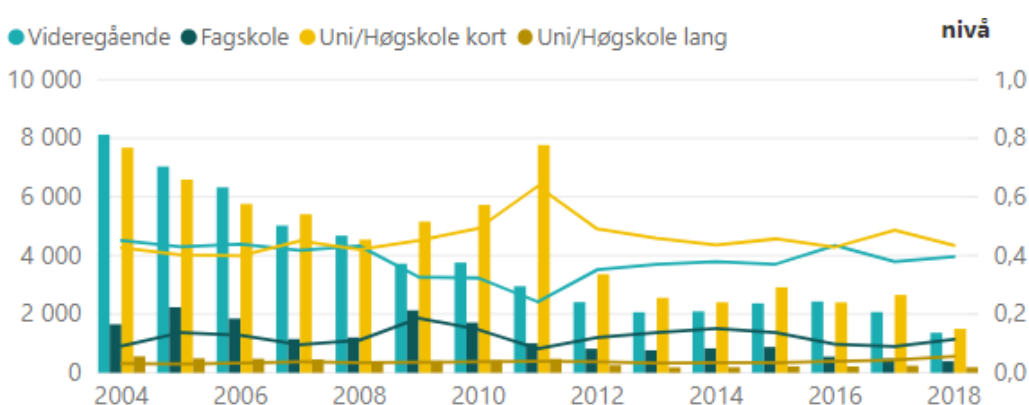
Figur 11. Relativ fordeling av personer med nedsatt arbeidsevne på utdanning etter antall utdanningsforløp de begynner på ila. analyseperioden (januar 2004 – september 2018)

Figur 12 viser fordelingen av nye utdanningsforløp etter nivå. Vi ser at de fleste starter på videregående opplæring eller korte (inntil 4 år) høyere utdanninger på universiteter eller

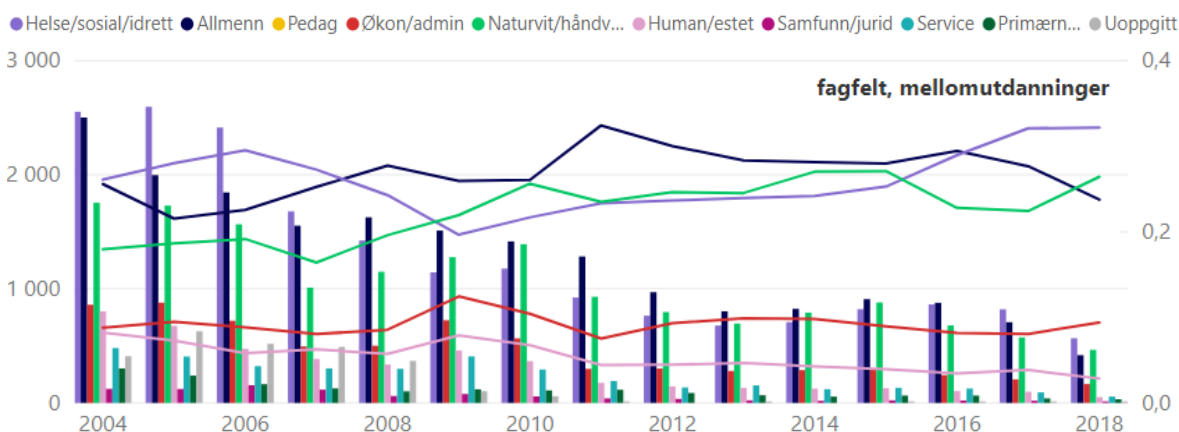
høgskoler (begge andelene er rundt 40 prosent i store deler av perioden, men med en markant økning i høyere utdanninger i 2011 (og tilsvarende reduksjon for videregående opplæring). Noe i overkant av 10 prosent av utdanningen foregår på fagskoler, mens lengre utdanninger på universitet og høgskoler har lavest hyppighet. Etter 2011 ser vi at andelen videregående opplæringer øker, mens andelen kortere universitet- eller høgskoleutdanninger reduseres. Dette er rimelig siden det er flere med obligatorisk utdanning som begynner på utdanningstiltak i denne perioden (se Figur 7a). Dette kan henge sammen med at arbeidsgiverne i større grad krever formell utdanning i de senere årene. Ifølge informantene i NAV studien (Nicolaisen og Kann, 2019) har det blitt stadig vanskeligere å få jobb uten fullført videregående utdanning, også for bransjer som tidligere var tilgjengelig for dem uten fagbrev.

Figur 12. Antall nye utdanningsforløp fordelt etter utdanningsnivå, og andel av hver kategori

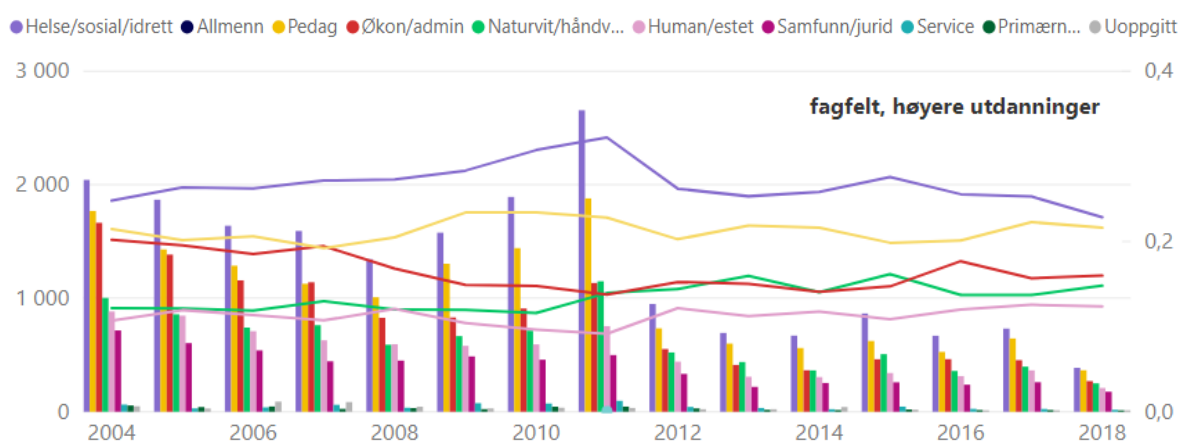

Når det gjelder fagfelt, er det visse forskjeller mellom opplæringsnivåer. Figur 13a viser fordeling for utdanninger på videregående nivå (videregående skoler og fagskoler) og andeler for de største gruppene. Flest utdanninger er innenfor allmennfag, helse-/sosial-/idrettsfag og naturvitenskapelige/håndverk/tekniske fag. På høyere nivå (Figur 13b) er den største gruppen helse/sosial/idrettsfag (omtrent en tredjedel), men en betydelig del av utdanningene foregår også innenfor pedagogikk, økonomiske/administrative fag og naturvitenskapelige/håndverk/tekniske fag.

Figur 13a. Antall nye utdanningsforløp på videregående nivå fordelt etter fagfelt, og andel av utvalgte fag

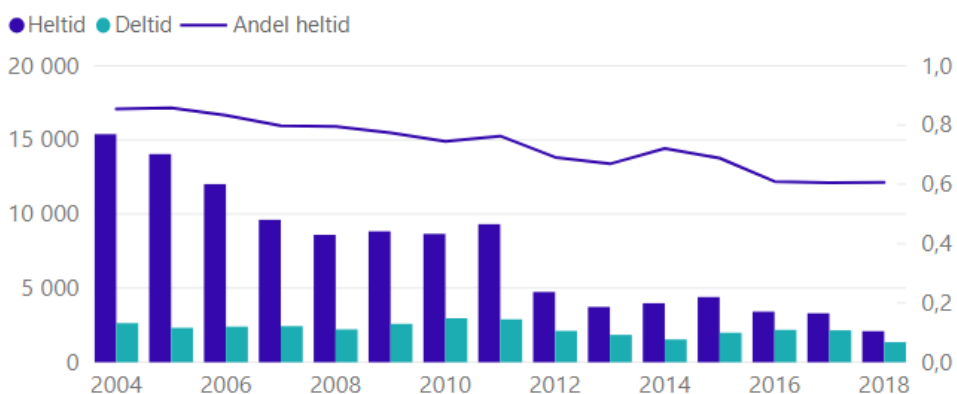

Figur 13b. Antall nye utdanningsforløp på høyere nivå fordelt etter fagfelt, og andel av utvalgte fag

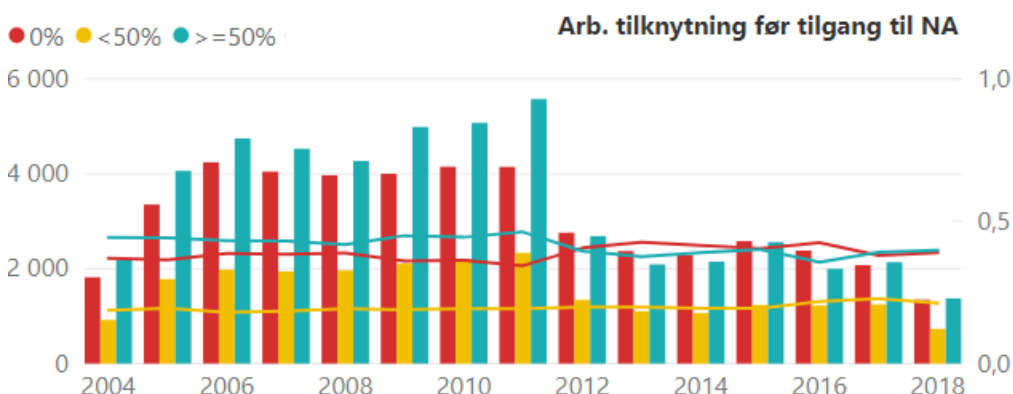
Figur 14 viser andelen fulltidsstudier. Samtidig som det har vært et betydelig fall i antall personer som mottar utdanningstiltak, ser vi at det har vært en relativ stor nedgang i andelen heltidsstudier (fra 86 prosent i 2004 til omtrent 60 prosent i 2018).

Figur 14. Antall nye utdanningsforløp fordelt etter heltid, og andel av heltidsutdanninger

I den neste figuren (Figur 15) ser vi på arbeidsmarkedstilknytningen i en 12 måneders periode før personen blir registrert med nedsatt arbeidsevne. Vi ser at det er vanligst at deltakerne på ordinær utdanning enten ikke har jobbet året før de ble registrert med nedsatt arbeidsevne, eller at de jobbet 50 prosent eller mer. Omtrent 25 prosent av utvalget arbeidet mindre enn 50 prosent. De relative forskjellene mellom de tre gruppene er omtrent uendret over perioden.

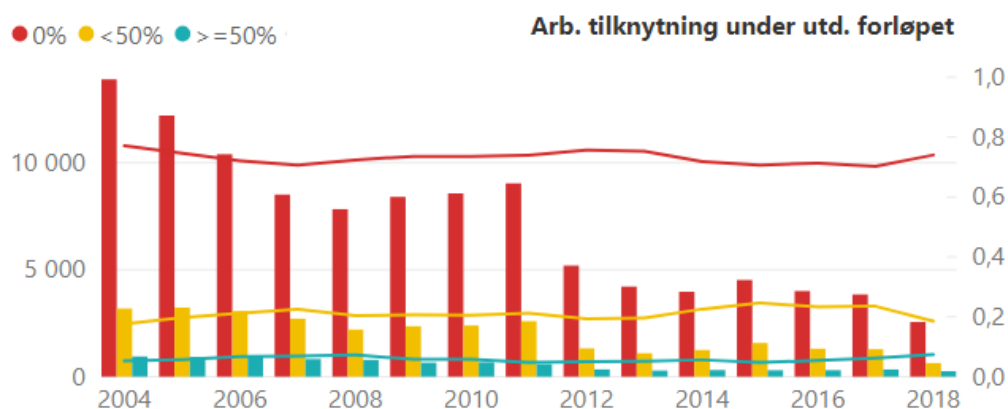
Figur 15. Antall nye utdanningsforløp fordelt etter arbeidsmarkedstilknytning i en 12-måneders periode før tilgang til nedsatt arbeidsevne, og andel av hver kategori.

Note: Utdanninger med tilgang til nedsatt arbeidsevne før januar 2004 er tatt ut av utvalget

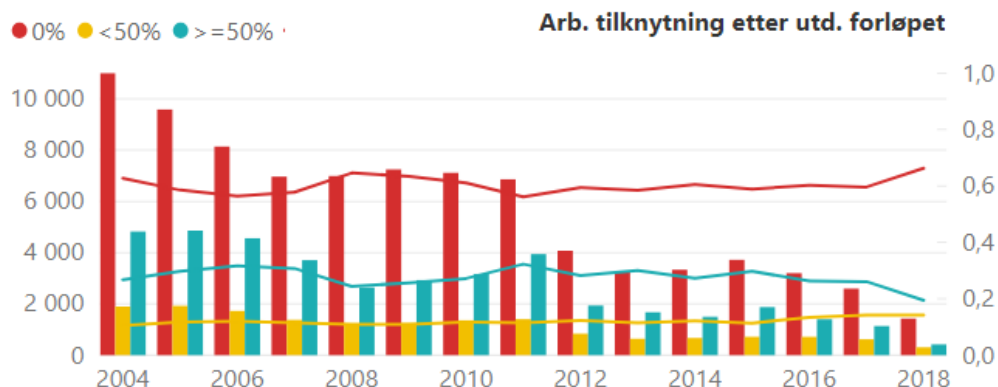
De to neste figurene (Figur 16 og Figur 17) viser arbeidsmarkedstilknytning under og etter utdanningsforløpet. I overkant av 70 prosent av deltakerne jobber ikke i løpet av utdanningen, mens omtrent 20 prosent arbeider mindre enn 50 prosent. Også disse andelene er relativt stabile over tid, noe som er overraskende siden økningen i deltidstudier har økt betydelig. Om vi ser på andelen som er i arbeid i løpet av perioden 7–12 måneder etter at utdanningstiltaket er avsluttet (men ikke nødvendigvis fullført), ser vi at en stor andel ikke har jobbet i denne perioden (omtrent 60 prosent), mens omtrent 30 prosent jobber mer enn 50 prosent. Det er heller ikke her noen klare tendenser til endring over tid.

Figur 16. Antall nye utdanningsforløp fordelt etter arbeidsmarkedstilknytning under utdanningsforløp, og andel av hver kategori

Note: Pågående utdanninger ved slutten av observasjonsperioden er tatt ut av utvalget.

Figur 17. Antall nye utdanningsforløp fordelt etter arbeidsmarkedstilknytning i en periode 7–12 måneder etter avsluttet utdanning, og andel av hver kategori

Note: Pågående utdanninger ved slutten av observasjonsperioden er tatt ut av utvalget.

Oppsummering

Omtrent halvparten av personene i utvalget begynner på mer enn en utdanning (gjennomsnittet er 1,7). De fleste tar videregående utdanninger og høyere utdanninger med inntil 4-års varighet. Fra 2012 ser vi en økning i andelen videregående utdanninger, som kan henge sammen med at andelen som bare har obligatorisk utdanning fra før øker i samme periode. De mest populære fagfeltene på videregående nivå er allmenne fag, helse/sosial/idrettsfag, og naturvitenskapelige/håndverks-/tekniske fag. På høyere nivå er helse/sosial/idrettsfag mest populært, etterfulgt av pedagogikk, økonomiske/administrative fag og naturvitenskapelige/håndverk/tekniske fag. Heltidsstudier er den mest vanlige formen av utdanning, men andelen heltidsstudier har gått betydelig ned, fra 86 prosent til ca. 60 prosent over tid. I underkant av 30 prosent av tilfellene har personen noe arbeidsmarkedstilknytning under utdanning, og andelen som er i arbeid øker til rundt 40 prosent for perioden 7–12 måneder etter at utdanningen er avsluttet.

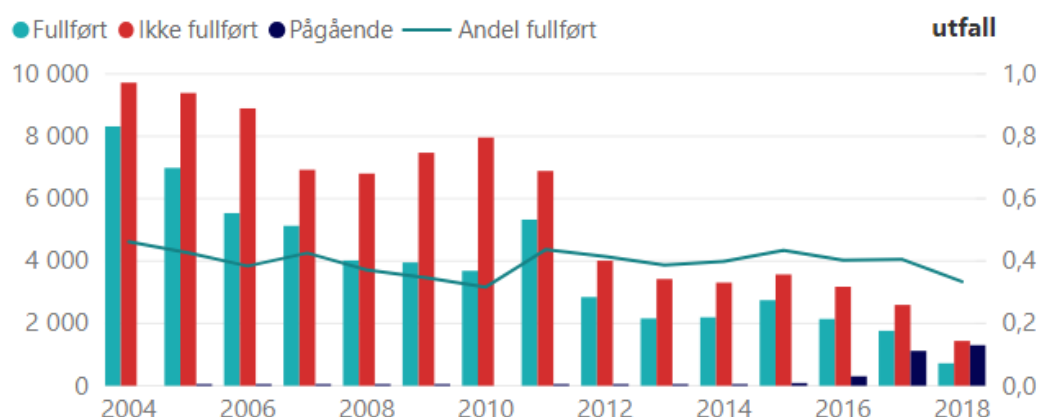
3.1.5. Fullføringsgrad

I denne delen ser vi nærmere på hvordan fullføringsgraden utvikler seg over tid.

Utvalget er alle utdanninger som ble startet i løpet av analyseperioden januar 2004 – september 2018 (som i forrige avsnitt). I beregningen av andelen som fullfører (kurven i Figur 18a) er imidlertid bare avsluttede utdanningsforløp tatt med, dvs. pågående forløp er utelatt.

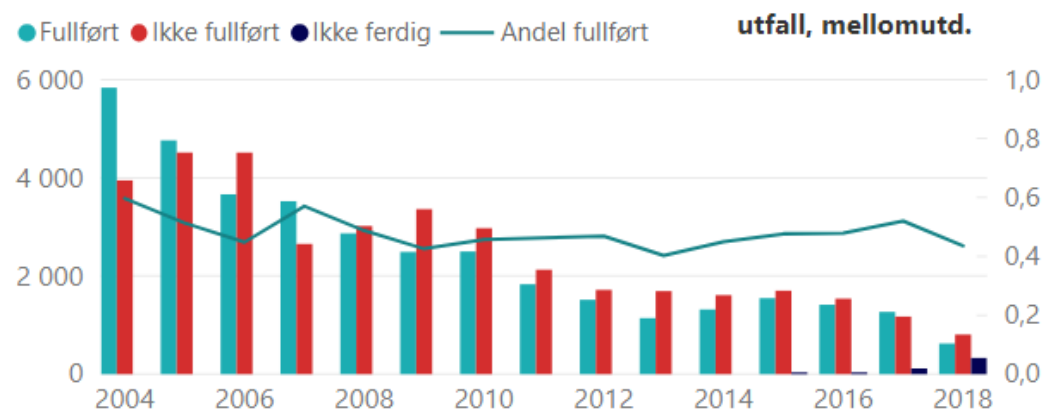
Fullføringsgraden ble redusert i perioden fra 2004 til 2010 (Figur 18a), men går en del opp i 2011 (omtrent 10 prosentpoeng), og ligger relativt stabilt fram til 2017 (på rundt 40 prosent).

Figur 18a. Antall nye utdanningsforløp fordelt etter utfall, og andel som fullfører

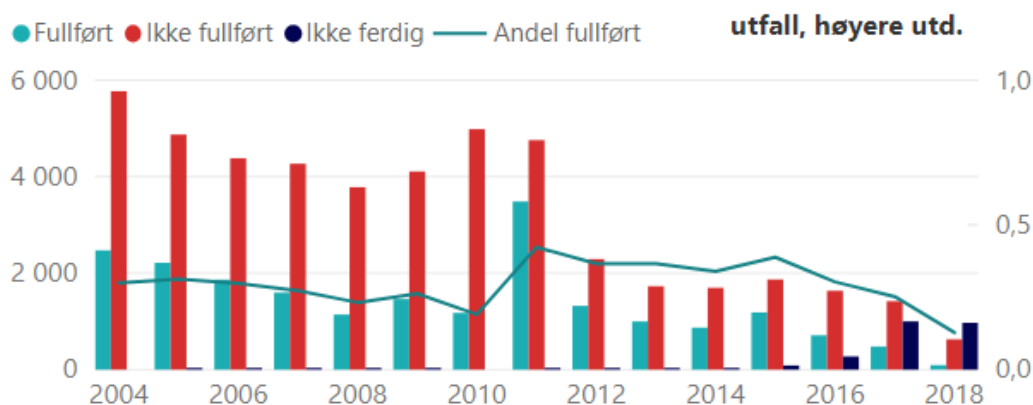
Det er imidlertid noen forskjeller i fullføringsgraden mellom opplæringsnivåer. Fullføringsgrad for mellomutdanninger (Figur 18b) varierer mellom 40 og 60 prosent. Den synker til 2009 (med et unntak i 2007) og holder seg ganske stabil etterpå. For høyere utdanninger (Figur 18c) er fullføringsgraden bare 20–40 prosent, med en markant økning i 2010 (over 20 prosent poeng).

Figur 18b. Antall nye utdanningsforløp på videregående nivå fordelt etter utfall, og andel som fullfører

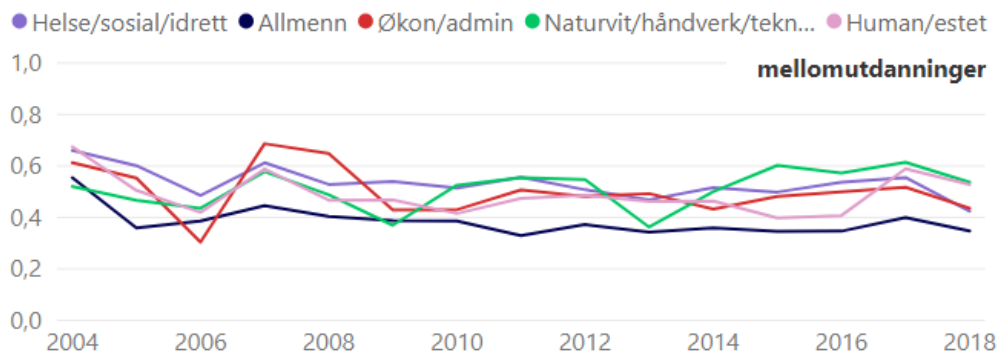
Figur 18c. Antall nye utdanningsforløp på høyere nivå fordelt etter utfall, og andel som fullfører

Vi har sett nærmere på den økte fullføringsgraden i 2011 for høyere opplæringsnivå og finner at økningen bare gjelder for høyskoler. For alle andre institusjoner (inkludert vitenskapelige høyskoler) observerer vi ingen økning i fullføringsgrad i 2011 (se Figur A2 i appendiks). Hvorfor høyskoleutdanninger som startet etter 2010 fullføres i betydelig høyere grad, er vanskelig å si noe sikkert om. Det er ingen generell tendens til høyere fullføringsgrad etter 2010 (bachelorstudium fullført på normalt tid) om vi ser på alle studenter.¹¹

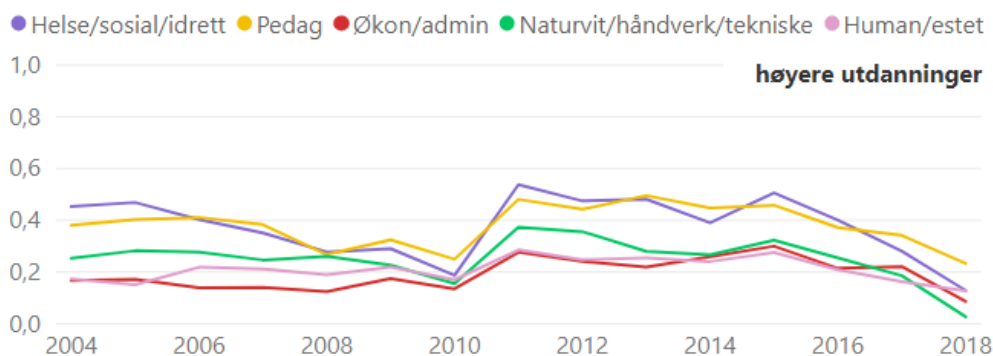
De to neste figurene (Figur 18d og 18e) viser ganske stor heterogenitet i fullføringsgrad mellom fagfeltene. For mellomutdanninger skiller allmenne fag seg ut med lavest fullføringsgrad og for høyere utdanninger har helse/sosial/idrettsfag og pedagogikk høyest fullføringsgrad.

Figur 18d. Gjennomsnittlig fullføringsgrad på videregående nivå, fordelt etter fagfelt, for personer med nedsatt arbeidsevne på utdanningstiltak

¹¹ SSB analyse 2019/17: Frafall i universitets- og høyskoleutdanninger.

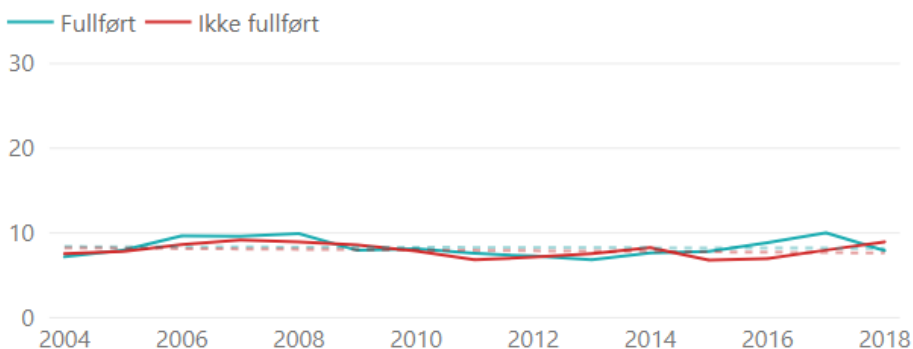
Figur 18e. Gjennomsnittlig fullføringsgrad på høyere nivå, fordelt etter fagfelt, for personer med nedsatt arbeidsevne på utdanningstiltak

En mulig forklaring på den lave fullføringsgraden kan være at mange avslutter utdanningen fordi de kommer i arbeid. I så tilfelle vil vi forvente at det er en høyere andel som er registrert i arbeid samtidig som de er under utdanning blant de som ikke fullfører. Dette undersøker vi i Figur 19, og vi finner ingen forskjell mellom de som fullfører og de som ikke gjør det. Resultatene tyder altså på at de som avbryter utdanningen gjør det av andre grunner.

I regresjonsanalysene nedenfor kommer vi nærmere tilbake til hvilke egenskaper som er korrelert med sannsynligheten for å fullføre utdanningen og hvordan sammensetningseffekter påvirker utvikling i fullføringsrate.

Figur 19. Gjennomsnittlig arbeidsmarkedstilknytning (i prosent) under utdanningsforløp fordelt etter fullføring

For å få et begrep om størrelsen på fullføringsratene har vi sammenlignet disse med den generelle fullføringen av noen utvalgte studier. Vi har sett på hvor stor andel av studentene som fullfører bachelor utdanning¹² på normert tid og på hvor stor andel som fullfører videregående opplæring.¹³ Det er i overkant av 64 prosent (i perioden 2013–2019) som fullfører videregående opplæring på normert tid, mens nesten 18 prosent fullfører på mer enn normert tid. Kvinner fullfører i større grad enn menn, og langt flere fullfører studieforeberedende utdanningsprogram (kvinner 83 prosent, menn 75 prosent) enn yrkesfaglige utdanningsprogram (kvinner 52 prosent, menn 45

¹² SSB analyse 2019/17: Frafall i universitets- og høyskoleutdanninger

¹³ <https://www.ssb.no/vgogjen>

prosent). Det er også store forskjeller i fullføring for ulike yrkesfag, for eksempel fullfører 58 prosent av elevene på elektrofag, mens bare 37 prosent fullfører bygg- og anleggsteknikk.

Det er noe i underkant av halvparten som fullfører bachelor studie på normert tid (etter 5 år er fullføringsgraden 17–18 prosent høyere) og flere kvinner enn menn fullfører (50 prosent vs. 43 prosent). Det er mest vanlig å fullføre på normert tid for yngre studenter, omtrent 51 prosent av de som var yngre enn 24 år (da de begynte) fullfører, mens dette bare gjelder 42 prosent for de mellom 25 og 29 år. For eldre aldersgrupper er tallene enda lavere. Når det gjelder fagfelt kommer samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag best ut (68 prosent), etterfulgt av helse-, sosial- og idrettsfag (55 prosent). Økonomiske og administrative fag og humanistiske og estetiske fag kommer dårligst ut, her fullfører respektive 39 og 41 prosent på normert tid. Det er også interessant å merke seg at fullføringsratene er omtrent identiske over tid (påbegynte studier i perioden 2008–2012).

Om vi sammenligner disse tallene med fullføringsgraden for personer med nedsatt arbeidsevne ser vi at de generelle fullføringsgradene ligger en god del høyere, omtrent 15 prosentpoeng for de som tar utdanning på mellomnivå og omtrent 20 prosentpoeng for de som tar høyere utdanning (og da sammenligner vi med fullføring på normert tid). Noe av disse forskjellene vil sikkert skyldes at utvalget av personer med nedsatt arbeidsevne er eldre enn gjennomsnittet av de som tar tilsvarende utdanninger. Vi legger også merke til at fagretningene med høy fullføring generelt, også har høy fullføring blant personer med nedsatt arbeidsevne.

Oppsummering:

Fullføringsgrad ligger på et relativt lavt nivå – omtrent 50 prosent for utdanninger på videregående opplæringsnivå og omtrent 30 prosent for høyere utdanninger. Fullføringsgraden ble gradvis redusert i perioden fra 2004 til 2010, men gikk en del opp i 2011 (med en økning drevet av utdanninger på ikke vitenskapelige høyskoler), og ligger relativt stabilt deretter. Det er ingen tilsvarende økning i fullføringsgrad om vi ser på fullføringsgraden for alle 3-årige utdanninger på universitet eller høyskoler. Det er stor heterogenitet i fullføringsgrad mellom fagfeltene. Det er ingen indikasjon på at utdanningene avbrytes i større grad blant deltakerne som er i arbeid under utdanningene.

3.2. Sammenhenger

I dette avsnittet gjør vi regresjonsanalyser på utvalget av personer med nedsatt arbeidsevne, der vi undersøker hvordan ulike kjennetegn ved personene eller utdanningene henger sammen med tre utfallsmål: det å starte på et utdanningstiltak, å fullføre denne utdanningen, og å være i arbeid etter tiltaket.

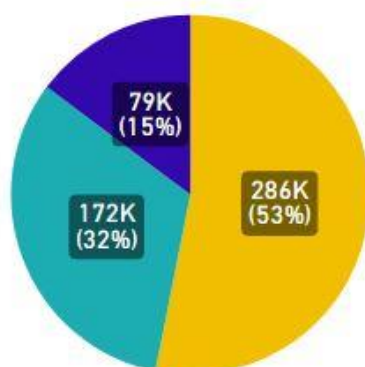
3.2.1. Sannsynligheten for å starte på et utdanningstiltak

For å undersøke hvilke kjennetegn som henger sammen med sannsynligheten for å starte på et utdanningstiltak trenger vi en sammenligningsgruppe, det vil si en gruppe av personer med nedsatt arbeidsevne som kunne ha startet på et utdanningstiltak, men som ikke gjorde det. Vi mener at den mest relevante sammenligningsgruppen er personer som har mottatt andre arbeidsrettede tiltak, fordi utvalget dermed består av personer som alle har utført aktivitet med sikte på å øke mulighetene for senere å komme i arbeid.

Det vil typisk ta noe tid fra man blir registrert med nedsatt arbeidsevne til man begynner på et tiltak. I analysen der vi studerer sannsynligheten for å starte på et utdanningstiltak, består utvalget av alle personer som har startet på et arbeidsrettet tiltak innen tre år fra de først ble registrert med nedsatt arbeidsevne. Det betyr at tilgangsdatoen (registreringsdato for nedsatt arbeidsevne) må ha vært senest desember 2015 (for å kunne observere tiltaksstatus i et like langt tidsrom for hele utvalget). Dette inklusjonskriteriet innebærer altså at vi utelater alle med nedsatt arbeidsevne som har gått mer enn tre år uten å begynne på noe arbeidsrettet tiltak. 81 prosent av alle som starter på et utdanningstiltak gjør det innen tre år fra registrering av nedsatt arbeidsevne. Alle bakgrunnsvariabler i analysen av dette utfallet (kjønn, alder, høyeste fullførte utdanning, sivilstatus, innvandrere, landbakgrunn, antall barn, diagnose, år og bostedsfylke) er målt det året personen blir registrert med nedsatt arbeidsevne.

Figuren nedenfor viser størrelsen på deltakergruppen (personer som starter på utdanningstiltak innen 3 år), sammenligningsgruppen (personer som starter på et annet arbeidsrettet tiltak innen 3 år) og gruppen som ikke er med i utvalget (personer som ikke starter på tiltak innen tre år). Deltakergruppen består av nesten 80 000 personer og sammenligningsgruppe er omtrent dobbelt så stor.

Personer med n. a. ● ikke på tiltak ● på et annet tiltak ● på utd.tiltak

Tabell 2 presenterer resultatene for analysen av sannsynligheten for å starte på et utdanningstiltak. En, to og tre stjerner indikerer at koeffisientene er statistisk signifikante på henholdsvis 10 %, 5 % og 1 % nivå.

Tabell 2. Regresjonsanalyse, personer med nedsatt arbeidsevne. Sannsynlighet for å starte på utdanning.

Utfall:	Starte på utdanning	Utfall:	Starte på utdanning
<i>Bakgrunnsvariabler:</i>		Hjerte-karsystemet	-0.035***
Kjønn (referanse kategori er mann)		Luftveier	0.039***
kvinne	0.022***	Ukjent	-0.135***
Alder (ref. kat. er 18–29 år)		<i>Øvrige variabler</i>	
30–39 år	-0.006**	Ledighet	0.002
39–49 år	-0.116***	Sentralitet (ref. kat. er 1)	
50+ år	-0.298***	2	-0.021***
Utdanning (ref. kat. er obligatorisk)		3	-0.021***
Mellomutd	0.133***	4	-0.032***
Uni/Høgskole	0.159***	5	-0.029***
Sivilstatus (ref. kat. er ugift)		6	-0.028***
Gift	0.014***	År (ref. kat. er 2004)	
Enke(mann)/skilt/separert	0.009***	2005	-0.056***
Innvandrer	-0.055***	2006	-0.052***
Landbakgrunn (ref. kat er Norge)		2007	-0.044***
EØS osv.	0.038***	2008	-0.045***
Afrika, Asia, osv.	-0.043***	2009	-0.075***
Antall barn (ref. kat. er 0)	0.000	2010	-0.208***
1	0.043***	2011	-0.256***
2	0.057***	2012	-0.294***
3	0.054***	2013	-0.300***
4+	0.050***	2014	-0.306***
Diagnose (ref. kat. er psykisk)		2015	-0.306***
Muskel og skjelett	0.038***	Konstant	0.523***
Andre lidelser	0.023***	Adj. R ²	0.160
Nervesystemet	-0.010	N	250 976
Hud	0.115***	Gjennomsnitt av utfall	0.315

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Vi ser at kvinner har større sannsynligheten for å starte på utdanning enn menn. Sannsynligheten avtar med alder og øker med tidligere utdanningsnivå. Gifte personer deltar mer enn ugifte, mens innvandrere deltar mindre enn andre. Vi ser derimot at personer med tre-generasjoners landbakgrunn fra EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand har større sannsynlighet for deltakelse enn personer med norsk bakgrunn, mens personer fra resterende land som Afrika, Asia og Latin-Amerika har lavere sannsynlighet. Sannsynligheten er høyest blant de som har barn (kontrollert for personens alder), men den er ikke sensitiv til antall barn. De to største diagnosegruppene i utvalget (som er de samme som i Figur 8a) er psykiske diagnoser og muskel- og skjelettlidelser. Sammenlignet med personer med muskel- og skjelettlidelser har personer med psykisk diagnose lavere sannsynlighet for å starte utdanning. Det er bare to grupper som deltar i utdanning i mindre grad enn personer med psykiske lidelser – personer med hjerte-kar problemer

(som utgjør en liten del av utvalget) og personer med ukjente diagnoser (en relativt stor gruppe). Arbeidsledighet i bostedskommunen virker ikke å være en viktig faktor for deltakelse i utdanningstiltak. De mest sentrale bostedskommunene (i sentralitetskategori 1) skiller seg ut med høyest deltakelse i utdanningstiltak (noe som kan ha sammenheng med at utdanningstilbudet er størst i disse kommunene).

Årsdummyene viser til hvilket år personen ble registrert med nedsatt arbeidsevne. Siden alle regresjonskoeffisientene er negative (og sterk signifikante), betyr det at sannsynligheten for å starte på et utdanningstiltak er lavere hvert år etter 2004, med rundt 30 prosentpoeng nedgang i perioden 2004–2015. Sannsynligheten for å starte utdanning avtar særlig fra 2009 til 2010, noe som mest sannsynlig henger sammen med NAV reformen og innføring av AAP, da målsetningen om «arbeid først» ble forsterket (Nicolaisen og Kann, 2019; Proba samfunnsanalyse, 2015). Årsaken til at den store nedgangen i bruken i utdanningstiltak skjer ett år tidligere enn hva vi så i [Figur 4a](#) (avsnitt 3.1.2) skyldes at vi her registrerer når personene fikk nedsatt arbeidsevne, mens vi i 3.1.2 registrert når personene begynte på utdanning (siden utdanningstiltaket da kan være innvilget før 2010).

En mulig forklaring på nedgangen i bruken av utdanningstiltak kan være at sammensetningen av personer med nedsatt arbeidsevne har endret seg over tid. For å undersøke dette, har vi sett på den gjennomsnittlige sannsynligheten for å starte på utdanning per år, uten å kontrollere for noen bakgrunnsvariabler. Resultatene viste at størrelsen på årsdummyene ikke forandret seg mye sammenlignet med i [Tabell 2](#) (ikke rapportert her). Om den reduserte bruken av utdanningstiltak skyldes en sammensetningseffekt, ville vi forventet å se signifikante forskjeller i disse to analysene. Siden inklusjon av forklaringsvariabler hadde lite påvirkning på utviklingen av sannsynligheten for å starte utdanning, tyder dette på at nedgangen i utdanningstiltak må ha andre forklaringer.

På grunn av at endringene i regelverket (NAV reformen og innføring av AAP) synes å ha påvirket antall personer som deltar i utdanningstiltak, kan det være interessant å estimere separate regresjoner for ulike tidsperioder. [Tabell A1](#) i appendiks viser resultatene når vi bare inkluderer personer som blir registrert med nedsatt arbeidsevne etter 2010, og vi ser at disse er kvalitativt ganske like som resultatene i [Tabell 2](#). De eneste nevneverdige forskjellene er at sivilstatus og landbakgrunn er mindre viktige og at lokal arbeidsledighet nå har en signifikant positiv sammenheng med sannsynligheten for å påbegynne utdanning – ett prosentpoeng større ledighet i kommunen der personen bor henger sammen med 0,4 prosentpoeng økning i deltakelsen. Siden gjennomsnittlig deltakelse i utvalget er på 31,5 prosent (som rapportert nederst i [Tabell 2](#)) er ikke denne sammenhengens særlig sterk.

3.2.2. Sannsynligheten for å fullføre utdanning

Når vi analyserer sannsynligheten for å fullføre utdanningen, består utvalget bare av personer som har deltatt på et utdanningstiltak. Observasjonsenheten i disse analysene er utdanningsforløp (definert på bakgrunn av kobling mot kursregister) og vi har valgt å bare inkludere forløp som starter før 2016 for å kunne observere om utdanningen fullføres (Dersom man inkluderer forløp som er påbegynt i 2016–2018, vil utvalget bli skjevt, fordi forløp som er pågående pr 31.12.2018 vil måtte ekskluderes siden vi ikke kan vite om de blir fullført, mens avbrutte forløp kommer med i utvalget.) For å kunne registrere arbeidsmarkedstilknytning ett år før tilgang til nedsatt arbeidsevne, inkluderer vi bare personer med nedsatt arbeidsevne registrert fra og med januar 2004. Årsdummyene viser kalenderåret da utdanningen ble startet og forklaringsvariablene i

analysene er registrert ved starten av utdanningsforløpet. I den beskrivende statistikken av fullføringsgraden fant vi stor heterogenitet med hensyn til utdanningsnivå (Figur 18b og 18c). I tillegg finnes ikke alle fagretninger på begge nivåer – allmenne fag finnes bare for mellomutdanninger, mens pedagogikk bare finnes for høyere utdanninger. Vi har derfor delt utvalget i to underutvalg etter om personene startet utdanning på mellomnivå eller på høyere nivå.

Resultatene er rapportert i kolonne 1 og 2 i Tabell 3. Kvalitativt er resultatene stort sett like for begge utdanningsnivåer – sannsynligheten for å fullføre er størst for kvinner (ikke signifikant for høyere utdanninger), unge under 30 år, personer med høyere utdanning fra før, gifte og personer med landbakgrunn annen enn Afrika, Asia, osv. Personer med psykiske lidelser fullfører i mindre grad enn andre, mens deltidsstudier fullføres i mindre grad enn heltidsstudier. Å ha arbeidstilknytning før tilgang til nedsatt arbeidsevne henger sammen med høyere fullføringsgrad. Det er litt større sjans for å fullføre høyere utdanning om man jobber noe, mens en mer omfattende jobb reduserer sannsynligheten for å fullføre (på begge nivå). Personer som starter utdanningstiltak, kan også motta andre tiltak i perioden før de begynne på utdanningstiltak. Tilrettelagt arbeid og opplæringstiltak (dvs. tidligere forløp med ordinær utdanning eller AMO-kurs) er forbundet med høyere sannsynlighet for å fullføre, mens det motsatte er tilfellet for avklaringstiltak. Innvandrerstatus, antall barn og lokal arbeidsledighet virker ikke å ha noen betydning. Når vi ser på fagretning, korresponderer resultatene godt med det vi så på Figur 18d og 18e, selv om vi her kontrollerer for sammensetning. Helse-, sosial- og idrettsfag har størst suksessrate med hensyn til fullføring (sammen med pedagogikk for høyere studier), mens allmenne fag har lavest fullføring blant videregående/fagskole utdanninger. Det er større variasjon i fullføringsgrad mellom fagene på høyere nivå enn i fagene på mellomnivå. Gjennomsnittlig fullføringsgrad er nesten 50 prosent for mellomutdanninger og omtrent 30 prosent for høyere utdanninger (rapportert nederst i tabellen). Det er også betydelige forskjeller mellom de to utdanningsnivåene i forhold til sentralitet. Personer som bor i de mest sentrale kommunene har lavest sannsynlighet for å fullføre videregående skole/fagskole, men størst sannsynlighet for å fullføre universitet/høgskole.

Figurene 18b og 18c i den deskriptive delen viste hvordan fullføringsgraden har utviklet seg over tid for de to opplæringsnivåene. I Figurene 5–17 har vi samtidig sett at sammensetning av deltakerne i utdanningstiltakene og hvilken utdanning de tar, har endret seg over tid. For eksempel øker andelen personer med kun obligatorisk utdanning og andelen personer med psykiske lidelser etter 2011. For å undersøke om disse endringene påvirker utviklingen i fullføringsgraden, sammenligner vi årsummyene fra regresjonene i kolonne 1 og 2 (der vi kontrollerer for sammensetning) med Figurene 18b og 18c (som ikke tar hensyn til sammensetning).¹⁴ Vi ser at årsummyene samsvarer godt med figurene. Dette tyder på at endringene i egenskapene til deltakerne (når det gjelder observerbare forhold) ikke hadde noen merkbar påvirkning på utvikling i fullføringsgraden.

Tabell A2 i appendiks viser at resultatene for perioden etter 2010 er kvalitativt like resultatene i Tabell 3, med unntak for at naturvitenskapelige/håndverks-/tekniske fag og samferdsels-

---

¹⁴ Merk at utvalgene i Figurene 18b og 18c og kolonnene 1 og 2 i Tabell 3 skiller seg ved at i Tabell 3 er bare utdanningene med tilganger til nedsatt arbeidsevne fra og med januar 2004 inkludert. Vi har sjekket at utviklingen i figurene er robust i forhold til eksklusjon av disse observasjonene.

/sikkerhets-/servicefag har relativt høyere fullføringsgrad – i denne perioden er disse ikke lenger signifikant forskjellige fra helse-, sosial- og idrettsfag.

3.2.3. Sannsynligheten for å være i jobb

Utvalget for analysen av sannsynligheten for å være i jobb etter utdanning er den samme som for analysen av sannsynligheten for å fullføre utdanningen. Utfallet er definert på samme måte som tidligere i rapporten, det vil si at vi registrerer om personen er i et arbeidsforhold i løpet av en periode 7–12 måneder etter at utdanningsforløpet er avsluttet og at gjennomsnittlig arbeidsmarkedstilknytning i denne perioden er minst 50 %. På samme måte som ovenfor er utvalget delt etter hvilket utdanningsnivå personene tar. Fra utvalget av mellomutdanninger har vi tatt ut allmenne fag fordi et mer relevant utfall for denne gruppen er å fortsette i utdanning. I tillegg til fagfelt og fullføring har vi også inkludert interaksjoner mellom fagfelt og fullføring for å fange opp tilleggseffekten av å fullføre en gitt utdanning framfor å bare starte på den (selv om vi ikke snakker om kausale effekter her).

Resultatene av regresjonene er vist i kolonne 3 og 4 i [Tabell 3](#). Her er vi først og fremst interessert i sammenhenger mellom utfallet og variabler som beskriver utdanningene og aktivitet. Den første gruppen av fagfelt-variabler viser sammenhengen mellom å starte på et gitt fagfelt uten å fullføre og sannsynligheten for å være i arbeid, sammenlignet med de som starter (og ikke fullfører) helse-, sosial- og idrettsfag. For høyere utdanning ser vi at alle som starter på fagfelt (uten å fullføre) unntatt pedagogikk og samferdsel-, sikkerhets- og servicefag, har lavere eller lik sannsynlighet for å være i arbeid sammenlignet med de som starter på helse-, sosial- og idrettsfag. Når det gjelder utdanninger på mellomnivå har de som starter på økonomisk-administrative fag og samferdsel-, sikkerhets- og servicefag høyere sannsynlighet, de andre har lavere. I utgangspunktet ville vi ikke forvente at det å starte en utdanning uten å fullføre skulle påvirke mulighetene for å komme i arbeid. Siden disse analysene ikke er kausale, er det heller ikke mulig å si noe sikkert om dette. Forskjellene kan skyldes seleksjon, altså at personer som har høyere sannsynlighet for å komme i arbeid uavhengig av utdanning velger spesielle fagretninger.

Den neste gruppen av fagfelt-variabler viser tilleggseffekten av å fullføre en gitt utdanning. Det å fullføre helse-/sosial-/idrettsfag er forbundet med 13,8 prosentpoeng (mellomutdanninger) og 36,8 prosentpoeng (høyere utdanninger) større sannsynlighet for å være i jobb sammenlignet med de som ikke fullfører denne fagretningen. Dette er en stor tilleggseffekt gitt at gjennomsnittlig sannsynlighet for å være i jobb er henholdsvis 27,3 og 35,1 prosent (oppgitt i siste rad i [Tabell 3](#)). Tilleggseffekten av å fullføre andre fagretninger finner vi ved å summere koeffisienten for fullført helse-/sosial-/idrettsfag med koeffisienten for fullført utdanningsretningen. Vi ser at tilleggseffekt av å fullføre andre fag enn helse-/sosial-/idrettsfag er lavere for stort sett alle fag (fordi verdiene på koeffisientene er negative) men fortsatt større enn ikke å fullføre (siden absolutt verdien på koeffisientene er mindre enn 13,8 for utdanninger på mellomnivå og mindre enn 36,8 for utdanninger på høyere nivå). Unntaket er naturvitenskapelige/håndverk/tekniske fag på mellomnivå som har enda større tilleggseffekt av fullføring enn helse-/sosial-/idrettsfag. De laveste tilleggseffektene for å fullføre finner vi for humanistiske/estetiske og samfunns-/juridiske fag.

Videre ser vi at deltidsstudenter i videregående/fagskoler er i jobb i litt mindre grad enn heltidsstudenter og at det å ha noe arbeidsmarkedstilknytning før og særlig under utdanningsforløpet, har en sterk positiv sammenheng med arbeidsmarkedstilknytning etterpå (som forventet). Lokal arbeidsledighet har en svak negativ sammenheng for mellomutdanninger –

høyere ledighet i bostedskommunen er forbundet med litt mindre arbeidstilknytning etter utdanning. Sentralitet synes ikke å ha noen betydning for de som tar mellomutdanninger, mens personene som er bosatt (før utdanning) i desentrale kommunene (kat. 3-6), virker å ha sterkere tilknytning til arbeidsmarkedet enn de fra sentrale kommuner.

På samme måte som ovenfor estimerer vi også disse modellene bare for de som får nedsatt arbeidsevne etter 2010, se [Tabell 2](#) i appendiks. Kvalitativt er resultatene ganske like, og det synes altså ikke å være systematisk forskjeller i de estimerte sammenhengene over tid.

Oppsummering

Når vi ser på hvem som begynner på utdanningstiltak og fullføringsgrad gir regresjonsresultatene stort sett samme hovedbilde som figurene i avsnitt 3.1.3 og 3.1.5. Vi har også sett nærmere på om nedgangen i bruken av tiltaket og om forandringene i fullføringsgrad over tid kan skyldes at brukergruppen har endret seg over tid, men finner ikke støtte for en slik forklaring. I regresjonsanalysene kan vi i tillegg studere hvilke egenskaper som er knyttet opp mot å starte i utdanning og fullføre utdanningen, og vi finner at kvinner, yngre, gifte, personer med bakgrunn fra Norge eller vestlige land, fulltidsstudenter og personer med andre lidelser en psykiske tar utdanning og fullfører i større grad enn andre. Det er mange flere som fullfører utdanning på mellomnivå enn på høyere nivå. Når det gjelder fagretning er det flest som fullfører helse-, sosial- og idrettsfag, dette gjelder utdanninger både på mellomnivå og høyere nivå. Allmenne fag fullføres minst. Det å fullføre utdanning er forbundet med høyere sannsynlighet for å være i arbeid for alle fag på begge opplæringsnivåer. Størst tilleggseffekt av å fullføre er det for helse-/sosial-/idrettsfag på begge nivåer og naturvitenskapelige/håndverk/tekniske fag på mellomnivå. De laveste tilleggseffektene for å fullføre finner vi for humanistiske/estetiske og samfunns-/juridiske fag. Personer fra de mest sentrale kommunene har høyest deltakelse i utdanningstiltak, lavest fullføringsgrad for mellomutdanninger, fullfører oftere høyere utdanninger og har lavere tilknytning til arbeid (for høyere utdanninger). Lokal arbeidsledighet har svak sammenheng med utfallene. Resultatene for perioden etter 2010 er kvalitativt ganske like (med noen få unntak), dette indikerer at sammenhengene er relativt stabile over tid.

Tabell 3. Regresjonsanalyser, personer med nedsatt arbeidsevne. Sannsynlighet for å fullføre og være i jobb.

Utfall:	Fullføre utdanning		Være i jobb	
	Mellomutd. (1)	Høyere utd. (2)	Mellomutd. (3)	Høyere utd. (4)
<i>Bakgrunnsvariabler:</i>				
Kjønn (referanse kategori er mann)				
kvinne	0.032***	0.002	-0.025***	-0.033***
Alder (ref. kat. er 18–29 år)				
30–39 år	-0.027***	-0.024***	-0.003	0.008
39–49 år	-0.023***	-0.038***	-0.018**	-0.015**
50+ år	-0.019	-0.088***	-0.053***	-0.040***
Høyeste fullf. utd. (ref. er høyere utd.)				
Obligatorisk	-0.104***	–	-0.042***	–
Mellomutd	-0.009	-0.122***	0.012	-0.073***
Sivilstatus (ref. kat. er ugift)				
Gift	0.027***	0.020***	0.015**	0.033***
Enke(mann)/skilt/separert	-0.014*	-0.011*	-0.001	-0.002
Innvandrer	-0.020	0.025	-0.010	-0.027*
Landbakgrunn (ref. kat er Norge)				
EØS osv.	-0.013	-0.007	-0.018	0.021
Afrika, Asia, osv.	-0.060***	-0.047***	-0.052***	-0.042***
Antall barn (ref. kat. er 0)				
1	-0.015**	-0.010*	0.036***	0.051***
2	-0.001	0.006	0.034***	0.076***
3	-0.017*	0.003	0.037***	0.077***
4+	-0.034***	-0.009	0.034***	0.056***
Diagnose (ref. kat. er psykisk)				
Muskel og skjelett	0.029***	0.041***	0.062***	0.033***
Andre lidelser	0.044***	0.014**	0.013	0.007
Nervesystemet	0.065***	0.012	0.005	0.016
Hud	0.030*	0.058***	0.043**	0.029**
Hjerte-karsystemet	-0.012	-0.013	0.010	-0.012
Luftveier	0.062***	0.058***	0.040*	0.031*
Ukjent	0.017***	0.012**	0.041***	0.019***
<i>Variabler som beskriver utdanninger</i>				
Fagfelt (ref. er Helse-, sosial- og idrettsfag)				
Allmenne	-0.107***	–	–	–
Pedagogikk	–	-0.009	–	0.020***
Økonomiske og admin.	-0.022***	-0.183***	0.051***	0.008
Naturvit., håndverks- og tekniske	-0.045***	-0.108***	0.022**	-0.018**
Humanistiske og estetiske	-0.041***	-0.165***	-0.042***	-0.063***
Samfunns- og juridiske	-0.092***	-0.127***	-0.046**	-0.058***
Samferd.-, sikkerhets- og servicefag	-0.028***	-0.108***	0.097***	0.048**
Primærnæringsfag	-0.068***	-0.171***	-0.020	-0.077***
Fullført (ref. ikke fullført)	–	–	0.138***	0.368***
Fullført				
Pedagogikk	–	–	–	-0.057***
Økonomiske og admin.	–	–	-0.119***	-0.090***
Naturvit., håndverks- og tekniske	–	–	0.030***	-0.062***
Humanistiske og estetiske	–	–	-0.097***	-0.266***

Utfall:	Fullføre utdanning		Være i jobb	
	Mellomutd. (1)	Høyere utd. (2)	Mellomutd. (3)	Høyere utd. (4)
Samfunns- og juridiske	–	–	–0.128***	–0.185***
Samferd.-, sikkerhets- og servicefag	–	–	–0.050***	–0.134***
Primærnæringsfag	–	–	–0.119***	–0.169***
Deltidsutd. (ref. kat. er heltid)	–0.134***	–0.138***	–0.021***	0.005
<i>Variabler som beskriver aktivitet</i>				
Arb. tilknytning før utd. (ref. er 0 %)				
<50 %	0.025***	–0.006	0.035***	0.022***
>=50 %	0.037***	0.011**	0.056***	0.065***
Arb. tilknytning under utd. (ref. er 0 %)				
<50 %	–0.007	0.081***	0.170***	0.185***
>=50 %	–0.025***	–0.053***	0.396***	0.386***
Tiltak				
Arbeidspraksis	0.002	–0.010*	–0.002	0.023***
Arbeidsrettet	–0.008	0.015	0.009	0.002
Avklaringstiltak	–0.015**	–0.025***	–0.025***	–0.024***
Jobbskaping og egenetablering	–0.111	–0.130**	–0.089	–0.086
Lønnstilskudd	–0.011	–0.019	0.052**	0.027
Oppfølging	–0.001	–0.040***	–0.029***	–0.037***
Opplæring	0.103***	0.108***	0.052***	0.049***
Sysselsett., permisjoner og vikariater	0.002	0.024	0.024	0.063
Tilrettelagt arbeid	0.211***	–0.011	–0.019	–0.192*
Andre tiltak	0.007	0.011	0.019*	0.008
<i>Øvrige variabler</i>				
Ledighet				
Sentralitet (ref. kat. er 1)	0.004	–0.002	–0.007**	0.001
2	0.037***	0.001	0.002	–0.001
3	0.043***	–0.001	–0.005	0.009
4	0.032***	–0.024***	–0.007	0.028***
5	0.070***	–0.020**	0.000	0.043***
6	0.055***	–0.028***	0.005	0.053***
År (ref. kat. er 2004)				
2005	–0.084***	–0.020*	0.063***	0.002
2006	–0.128***	–0.016	0.106***	0.030**
2007	0.028**	–0.046***	0.092***	0.021*
2008	–0.045***	–0.078***	0.063***	–0.031***
2009	–0.097***	–0.055***	0.042***	–0.006
2010	–0.041***	–0.112***	0.122***	–0.011
2011	–0.033**	0.108***	0.126***	–0.017
2012	–0.011	0.099***	0.132***	–0.002
2013	–0.070***	0.093***	0.178***	0.014
2014	–0.035**	0.063***	0.108***	–0.005
2015	–0.002	0.036***	0.145***	–0.034***
Konstant	0.494***	0.411***	–0.004	0.115***
Adj. R ²	0.053	0.112	0.154	0.223
N	50 875	50 038	36 496	50 038
Gjennomsnitt av utfall	0.494	0.303	0.273	0.351

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$. Allmenne fag er tatt ut fra utvalget i kolonne (3).

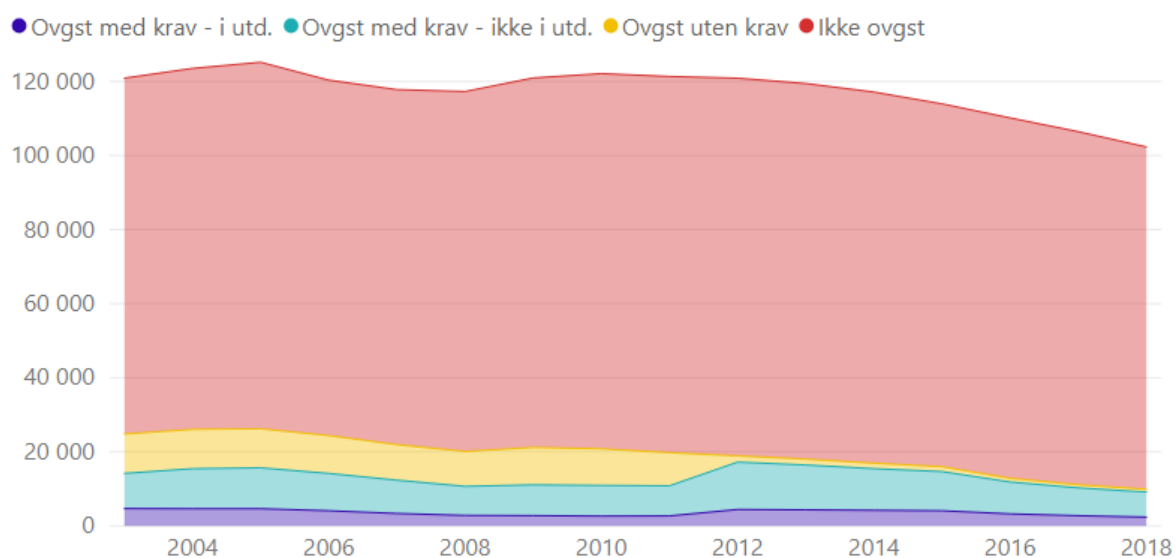
4. Ordinær utdanning som aktivitetskrav for mottakere av overgangsstønnad

4.1. Utvikling over tid

4.1.1. Bruken av ordinær utdanning

Vi starter med å se på hvor vanlig det er at enslige forsørgere mottar overgangsstønnad, og hvordan de som mottar stønad fordeler seg på tre ulike grupper (i utdanning, annen aktivitet eller ingen aktivitet). Utvalget består av alle som er registrert som enslige forsørgere i desember hvert år. I [Figur 20](#) nedenfor viser vi utviklingen i antallet enslige forsørgere (den øverste kurven) og i antallet av disse som mottar overgangsstønnad (den nest øverste kurven) i tidsrommet 2003–2018. Tallene viser at det har vært en nedgang i begge gruppene, og at andelen av enslige forsørgere som mottar overgangsstønnad er relativt lav og relativt stabil over tid.

Figur 20. Antall enslige forsørgere etter om de mottar overgangsstønnad og om de er i utdanning

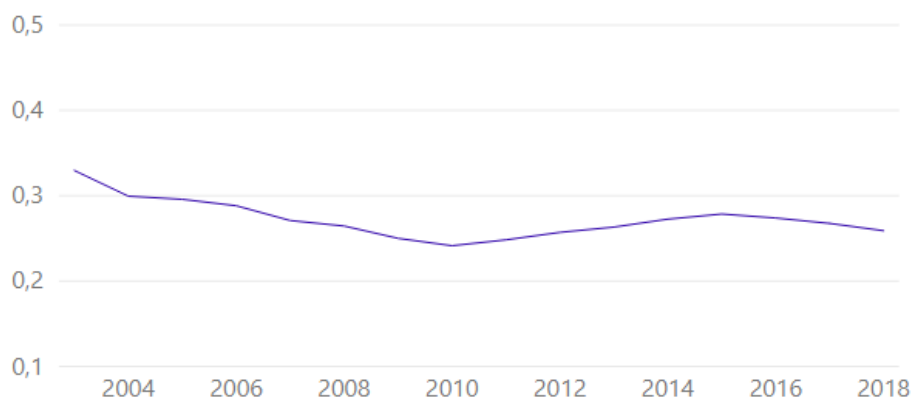

Antallet som mottar overgangsstønnad med aktivitetskrav og som er under utdanning er vist ved arealet under den nederste kurven (merket med fiolett), antallet som møter aktivitetskravet ved annen aktivitet er merket med turkis, mens antall personer med overgangsstønnad uten aktivitetskrav er merket med gult. Den mest markante endringen er at antall personer med overgangsstønnad uten aktivitetskrav reduseres betraktelig i 2012 når aktivitetskravet innskjerpes. Kravet om at utdanningen må være godkjent som nødvendig og hensiktsmessig (2016) synes ikke å ha hatt noen effekt ut fra denne figuren. Utvalget av mottakere av overgangsstønnad med aktivitetskrav identifiserer vi på månedsnivå ved å bruke informasjon fra SSB om alderen på barna.

Antall overgangsstønadmottakere med aktivitetsplikt som deltar i utdanning (den fiolette kurven) går ned fram til 2011, bratt oppover i 2012 og går ned igjen etterpå. For å studere utvikling i den *relative* bruken av ordinær utdanning, viser vi i [Figur 21](#) andelen av mottakere av overgangsstønnad som møter aktivitetskravet ved å ta ordinær utdanning sammenlignet med andre mottakere av overgangsstønnad med aktivitetskrav (dvs. det fiolette sammenlignet med summen av det turkise

og det fiolette arealet i figuren ovenfor). Vi ser at denne andelen går ned fram til 2010 (nesten 10 prosentpoeng) og oppover etterpå til 2015, men hovedinntrykket er at endringene ikke kommer samtidig med regelendringene i 2012 og 2016. Ut fra denne figuren er det lite som tyder på at regelendringene i 2012 og 2016 hadde noe påvirkning på om mottakere av overgangsstønad oppfyller aktivitetskravet ved å delta i utdanning. Nedgangen over hele perioden er på 7 prosentpoeng.

Figur 21. Andel mottakere av overgangsstønad med aktivitetskrav som deltar i utdanning av alle mottakere av overgangsstønad med aktivitetskrav

Oppsummering

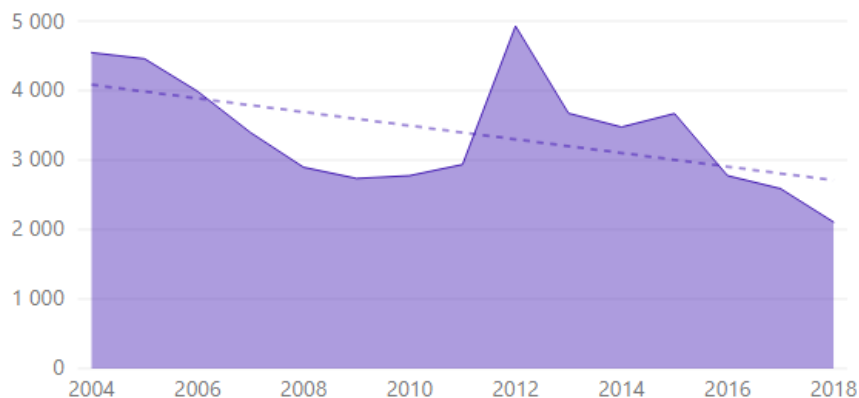
Antall mottakere av overgangsstønad med aktivitetskrav som er på utdanning ved utgangen av året går ned over tid, med unntak av år 2012 da innskjerpingen i aktivitetskravet har medført en midlertidig økning. Den *relative* bruken av ordinær utdanning har også gått litt ned i løpet av tidsperiode 2003–2018, selv om nedgangen ikke var lineær.

4.1.2. Tilgang til utdanning

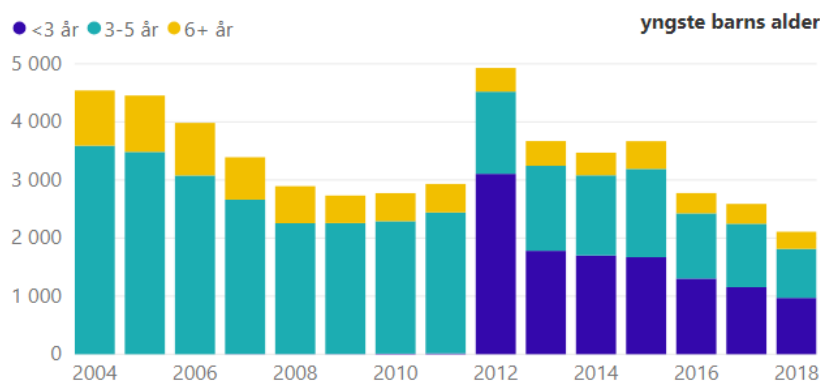
På samme måte som i analysene av personer med nedsatt arbeidsevne, benytter vi et utvalg som består av nye utdanningstilfeller. Dette er mer hensiktsmessig om man er opptatt av endringer over tid, både i forhold til regelendringer og eventuelle endringer i sammensetningen av deltakere.

I [Figur 22a](#) ser vi på innstrømmingen til ordinær utdanning for personer som mottar overgangsstønad med aktivitetskrav. Vi ser at det var en markant nedgang i antall personer fra 2004–2009, og en markant økning fra 2011 til 2012. Denne økningen skyldes at aktivitetskravet ble innskjerpet til å gjelde fra tidspunktet barnet fyller ett år i 2012 (mot tidligere 3 år). Dette er illustrert i [Figur 22b](#), som viser det samme som [Figur 22a](#), fordelt etter alder på det yngste barnet. Nedgangen i 2013 kommer som et resultat av at innskjerping i 2012 påvirket en større gruppe enslige forsørgere i 2012 (de med barn som fylte 1 og 2 år) enn i 2013 (de med barn som fylte 1 år). Etter 2012 har det, med unntak for 2015, vært en klar nedgang (fra nesten 5000 personer som startet på utdanning i 2012 til i overkant av 2000 personer i 2018). Nedgangen fra 2016 til 2018 skiller seg ikke merkbart ut fra nedgang andre år, og det er derfor vanskelig å si om regelendringene i 2016 har påvirket tilstrømmingen til utdanningstiltak.

Figur 22a. Antall mottakere av overgangsstønnad med aktivitetskrav som starter på et utdanningsforløp i løpet av et år

Figur 22b. Antall mottakere av overgangsstønnad med aktivitetskrav som starter på et utdanningsforløp i løpet av et år, fordelt etter yngste barns alder

Figur 22c viser at selv om bruken av ordinær utdanning i denne gruppen har sunket over tid, har ikke den gjennomsnittlige lengden på utdanningsforløpene forandret seg mye (med en liten økning etter 2009). Utdanningene tar i gjennomsnitt rundt 10–12 måneder, som er omtrent 2 måneder mindre enn vi så for personer med nedsatt arbeidsevne (nedgangen etter 2016 skyldes at mange utdanningsforløp ikke er avsluttet).

Figur 22c. Gjennomsnittlig utdanningslengde (i måneder) av alle utdanninger som startes i løpet av et år av personer som mottar overgangsstønnad med aktivitetskrav

Oppsummering

Antall mottakere av overgangsstønning med aktivitetskrav som *begynner* på utdanning i løpet av et år går ned over tid, med unntak for 2012 da innskjerpingen i aktivitetskravet har medført en midlertidig økning. Gjennomsnittlig varighet på utdanningene har ikke forandret seg betydelig i analyseperioden. I hvilken grad regelendringen i 2016 har påvirket utviklingen er vanskelig å avgjøre på bakgrunn av en deskriptiv analyse, men nedgangen fra 2016 til 2018 skiller seg ikke merkbart ut fra nedgang i årene før.

4.1.3. Sammensetning av deltakerne

I dette avsnittet ser vi på sammensetningen av de som deltar på ordinær utdanning og hvordan denne sammensetningen har endret seg over tid. Utvalget er det samme som i avsnittet ovenfor, det vil si alle som mottar overgangsstønning (med aktivitetskrav) og som påbegynner utdanning i løpet av året. På samme måte som i avsnitt 3.1.3 for personer med nedsatt arbeidsevne starter vi med en tabell som gir deskriptiv statistikk for alle som starter på utdanning og for to alternative sammenligningsgrupper (innstrømningen og beholdningen hvert år av enslige forsørgere). Også her er de to alternative sammenligningsgruppene relativt like (sammensetning og utvikling over tid) og vi velger dermed å benytte alle nye enslige forsørgere.¹⁵

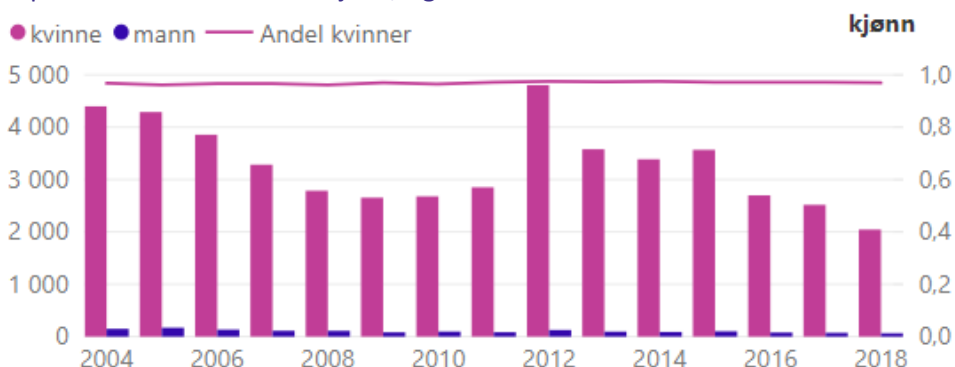
Tabell 4. Deskriptiv statistikk for enslige forsørgere

	Nye tilganger til utdanning for ovgst. mottakere med aktivitetskrav		Nye enslige forsørgere		Alle enslige forsørgere, beholdning ved utgangen av året	
	(1)	(1)	(2)	(2)	(3)	(3)
(%)	2004	2018	2004	2018	2004	2018
Kvinner	97	97	80	81	85	85
Alder (år)	30,4	29,8	36	37,9	38,1	41,1
Obligatorisk	33,9	49,3	35,5	30,6	31,6	26,8
Mellomutd.	45,5	28,3	42,1	35,3	42,7	35,7
Høyere utd.	20,6	22,3	22,3	34,1	25,7	37,5
Innvandrer	8,5	32	10,2	24	8,5	19,9
Norsk landbak.	88,9	66,7	88	74,4	89,7	78,3
EU/EØS, osv.	3,6	4,4	3,7	7,2	3,7	6,1
Afrika, Asia, osv.	7,6	28,9	8,3	18,4	6,7	15,7
Antall barn	1,8	1,5	2.1	2.1	2	2

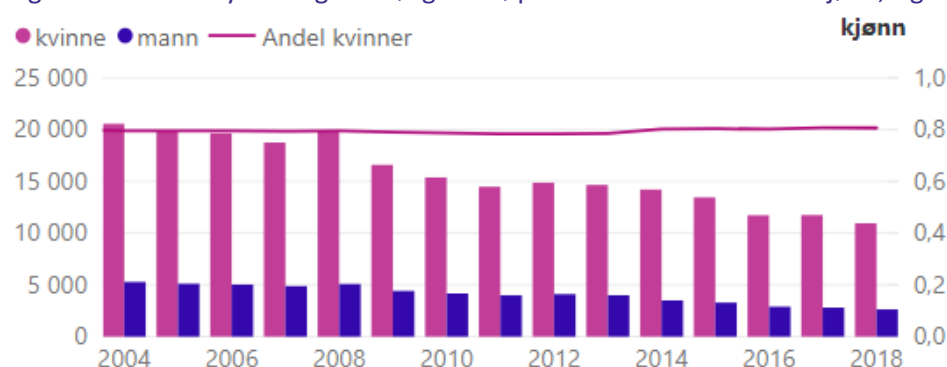
Fra [Figur 23a](#) ser vi at deltakergruppen består av 97 % kvinner (til sammenligning ligger en tilsvarende andel kvinner for personer med nedsatt arbeidsevne på 60 %) og at dette ikke har endret seg merkbart over perioden vi studerer. Det samme gjelder alle enslige forsørgere ([Figur 23b](#)), selv om andelen kvinner er noe lavere enn blant de som tar utdanning.

¹⁵ Legg merke til at de som begynner på ordinær utdanning kan ha vært enslige forsørgere en periode, og at utviklingen for de to gruppene derfor ikke er direkte sammenlignbare år for år.

Figur 23a. Antall mottakere av overgangsstønnad med aktivitetskrav som starter på utdanning i løpet av et år fordelt etter kjønn, og andel kvinner

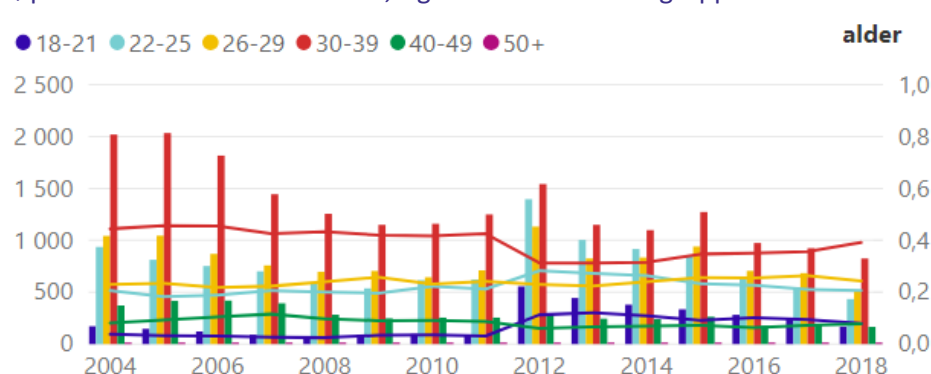

Figur 23b. Antall nye enslige forsørgere i løpet av et år fordelt etter kjønn, og andel kvinner

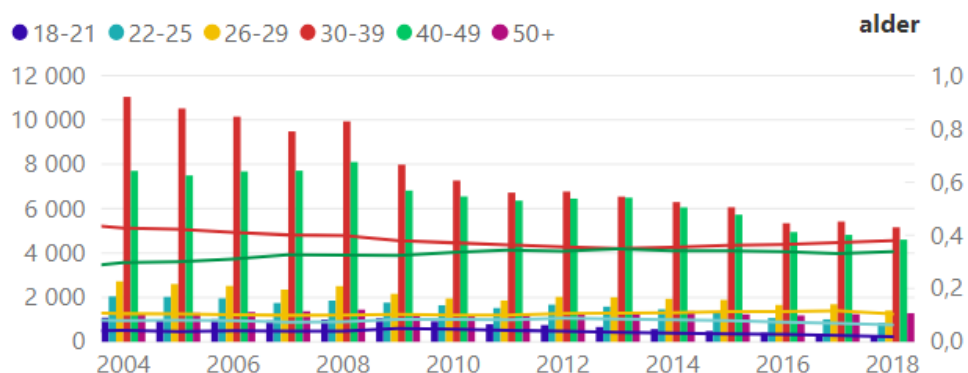
De neste figurene (Figur 24a og 24b) viser aldersfordelingen. Vi ser at hoveddelen av de som starter et utdanningsforløp er i aldersgruppen fra 22 til 39 år. Gjennomsnittlig alder er 30 år, noe som betyr at denne brukergruppen består av yngre personer enn brukergruppen av personer med nedsatt arbeidsevne, der gjennomsnittlig alder er 35 år. I 2012 ser vi at andelen yngre deltakere øker, noe som er som forventet siden aktivitetskravet da ble innskjerpet til å gjelde fra barnet fylte ett år. Siden vi ikke ser den samme endringen i aldersfordeling for alle enslige forsørgere, styrker dette antakelsen om at regelendringen har endret alderssammensetningen. Merk at for personer med nedsatt arbeidsevne så vi også økning i andel personer under 30 år fra 2012, men økningen var mye mer gradvis.

Figur 24a. Antall mottakere av overgangsstønnad med aktivitetskrav som starter på utdanning i løpet av et år fordelt etter alder, og andel i ulike aldersgrupper

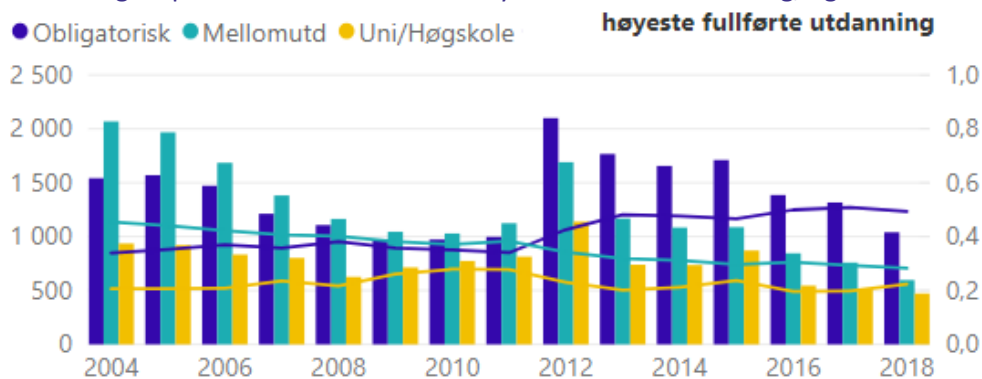

Figur 24b. Antall nye enslige forsørgere i løpet av et år fordelt etter alder, og andel i ulike aldersgrupper

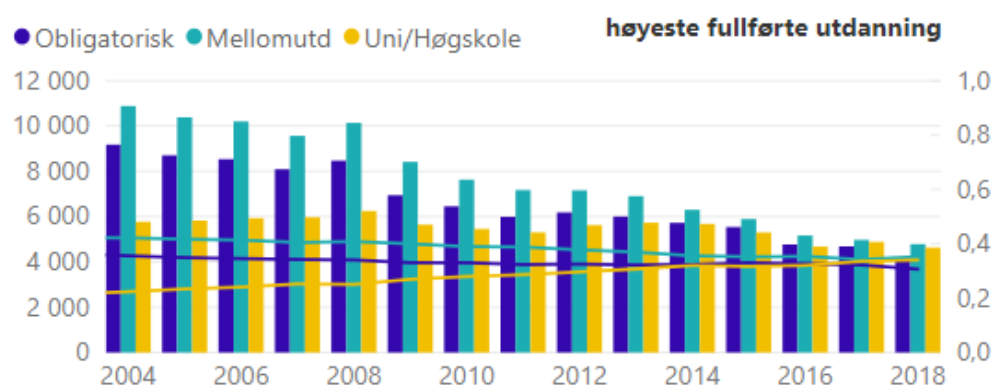

Om vi ser på hvilken utdanning denne gruppen hadde fra før, viser Figur 25a at andelen med mellomutdanning (videregående/fagskole) var noe høyere enn andelen med obligatorisk utdanning før 2012. Etter 2012 ser vi derimot at andelen med obligatorisk utdanning utgjør den største gruppen, noe som kanskje kan skyldes at andelen yngre mottakere har økt som følge av endringen i aktivitetskravet. Denne trenden er imidlertid ganske ulik trenden i populasjonen av alle enslige forsørgere, der det gjennomsnittlige utdanningsnivået øker over tid. En tilsvarende økning i andelen med obligatorisk utdanning fra 2012 så vi også for personer med nedsatt arbeidsevne. Det er derfor lite trolig at økningen kan tilskrives regelverksendringen i 2012.

Figur 25a. Antall personer som mottar overgangsstønnad med aktivitetskrav og starter på utdanning i løpet av et år fordelt etter høyeste fullførte utdanning, og andel i ulike aldersgrupper

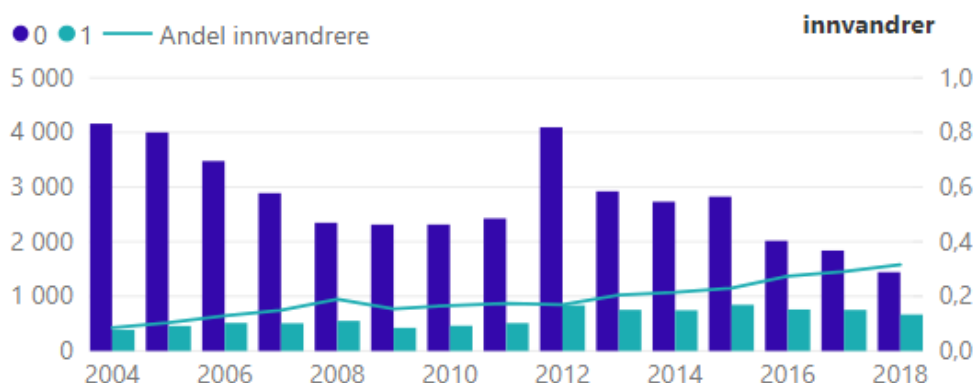
Figur 25b. Antall nye enslige forsørgere i løpet av et år fordelt etter høyeste fullførte utdanning, og andel i ulike aldersgrupper

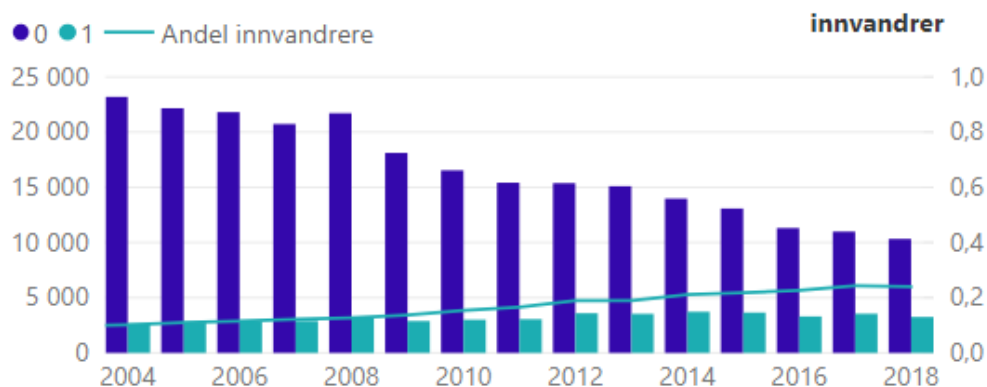
De fire neste figurene (Figur 26a, 26b, 27a og 27b) viser andelen innvandrere og andelen personer etter landbakgrunn. Hovedbildet er at andelen med innvandrerbakgrunn øker betydelig (fra om lag 8 prosent til 32 prosent), og denne økningen er parallell med økningen i sammenligningsgruppen. For personer med nedsatt arbeidsevne økte også andelen med innvandrerbakgrunn, men noe mindre, fra 6 prosent til 12 prosent.

Figur 27a og 27b viser en markant økning i andelen personer med bakgrunn fra land utenfor EU/EØS.

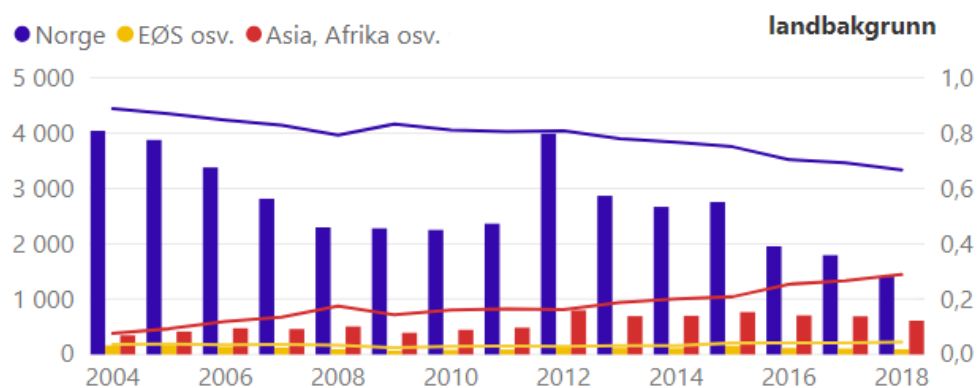
Figur 26a. Antall personer som mottar overgangsstønad med aktivitetskrav og starter på utdanning i løpet av et år fordelt etter innvandringsstatus, og andel innvandrere

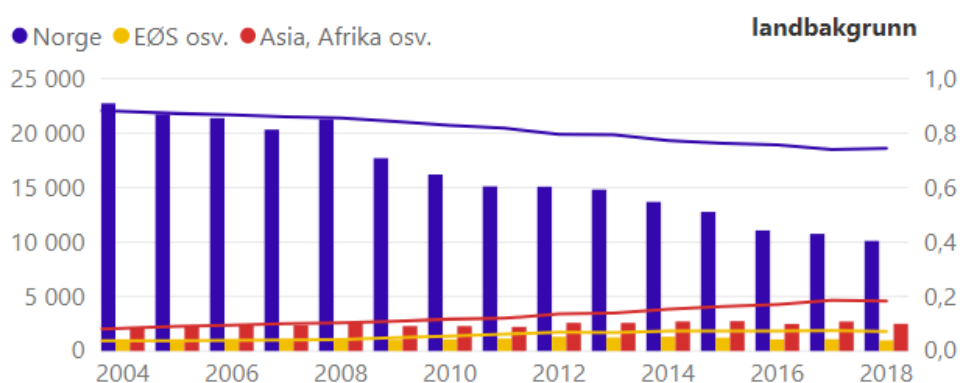
Figur 26b. Antall nye enslige forsørgere i løpet av et år fordelt etter innvandringsstatus, og andel innvandrere

Figur 27a. Antall personer som mottar overgangsstønnad med aktivitetskrav og starter på utdanning i løpet av et år fordelt etter landbakgrunn, og andel i hver kategori

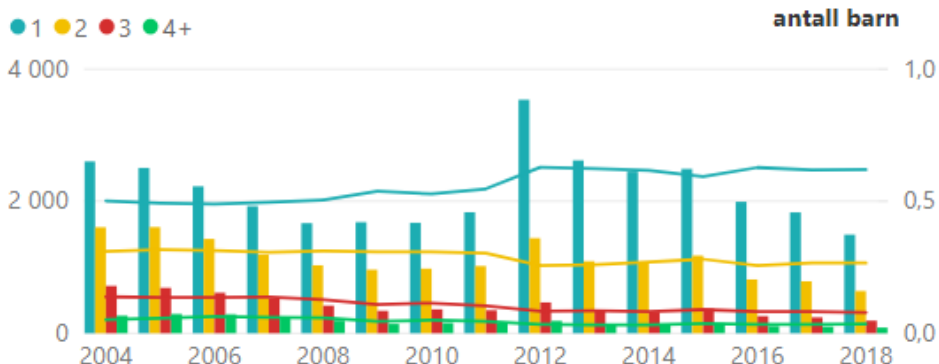
Figur 27b. Antall nye enslige forsørgere i løpet av et år fordelt etter landbakgrunn, og andel i hver kategori

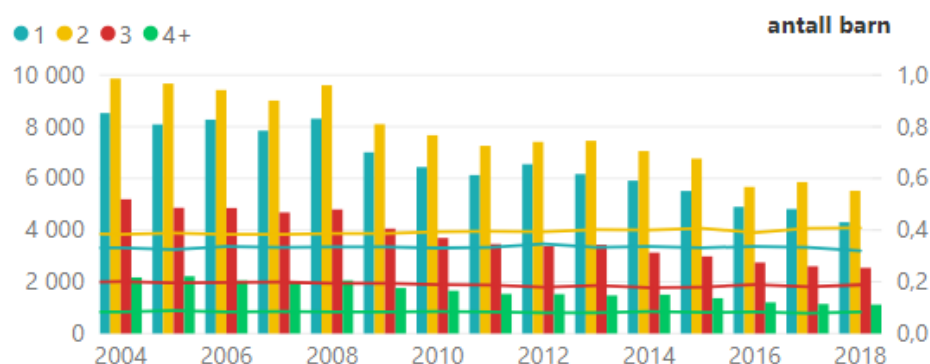
I de to neste figurene (Figur 28a og 28b) viser vi hvordan antall barn utvikler seg i utdanningsgruppen sammenlignet med gruppen av alle nye enslige forsørgere. Som forventet ser vi at andelen som bare har ett barn øker etter regelendringen i 2012 for de som tar utdanning, mens de relative andelenes er ganske stabile både før og etter 2012. Vi observerer heller ikke noen forandringer i sammensetningen for personene i sammenligningsgruppen.

Før 2012 var det ikke noe aktivitetskrav for mottakere av overgangsstønnad før barnet fylte 3 år, og det er derfor som forventet at andelen som har barn under 3 år øker i 2012 (Figur 29). Etter 2012 er fordelingen ganske stabil og vi ser at personer med barn under 3 år utgjør den største gruppen av de som tar utdanning.

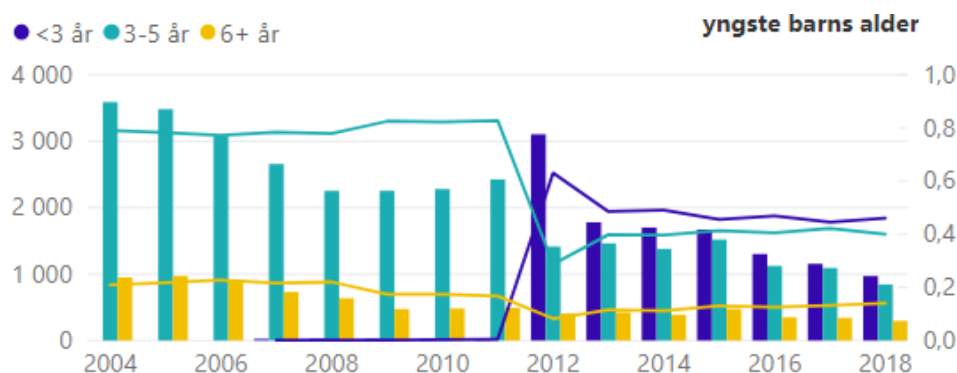
Figur 28a. Antall personer som mottar overgangsstønning med aktivitetskrav og starter på utdanning i løpet av et år fordelt etter antall barn, og andel i hver kategori

Figur 28b. Antall nye enslige forsørgere i løpet av et år fordelt etter antall barn, og andel i hver kategori

Figur 29. Antall personer som mottar overgangsstønning med aktivitetskrav og starter på utdanning i løpet av et år fordelt etter alder til det yngste barnet, og andel i hver kategori

Oppsummering

Gruppen som deltar på ordinær utdanning blant enslige forsørgere med aktivitetsplikt består nesten utelukkende av kvinner (97 %). Innskjerpningen i regelverket i 2012 førte som forventet til at gjennomsnittsalderen blant de som startet på utdanning gikk midlertidig ned, andelen nye deltakere med ett barn økte og andelen med yngste barn under 3 år økte betydelig. I tillegg ser vi at det etter 2012, er flere enslige forsørgere med kun grunnskoleutdanning som starter i ordinær utdanning. Det har også vært en økning i andelen innvandrere og personer med landbakgrunn fra land utenfor EU/EØS. Denne økningen henger trolig sammen med at sammensetningen av enslige

forsørgere har endret seg tilsvarende over denne perioden. Kravet innført i 2016 om at utdanningen må være godkjent som nødvendig og hensiktsmessig, ser ikke ut til å ha endret sammensetningen av deltakergruppen.

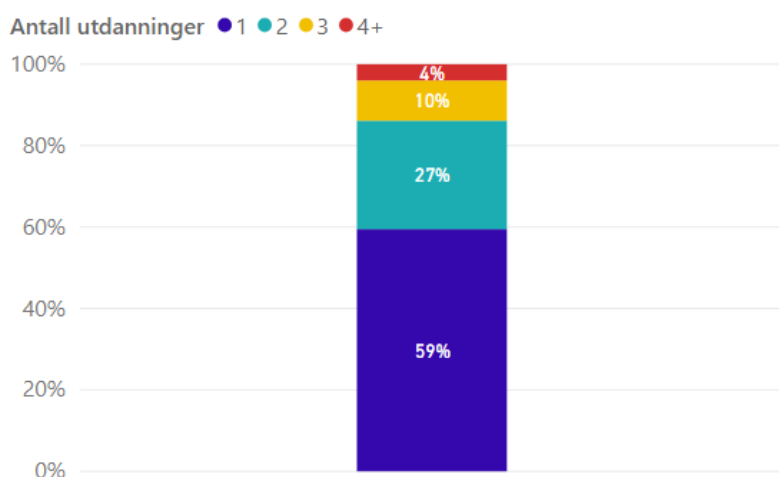
Sammenlignet med personer med nedsatt arbeidsevne, består gruppen av enslige forsørgere av en større andel kvinner (90 % versus 60 %), de har lavere gjennomsnittsalder (30 år versus 35 år) og en større andel innvandrere (18 % versus 8 %). Utviklingen over tid har imidlertid mye til felles for begge brukergrupper – kjønnsfordeling er stabil over tid, andel innvandrere øker, og andelen deltakere med bare grunnskole som høyeste fullførte utdanning øker etter 2012.

4.1.4. Sammensetning av utdanningene

I denne delen beskriver vi utdanningsforløpene til de som deltar på ordinær utdanning og ser også på om personene har vært i arbeid i perioden før, under og etter forløpene.

En person kan i løpet av analyseperioden begynne på flere utdanningsforløp. For å kunne beskrive alle utdanningene personene begynner på, bruker vi et utvalg der enheten er utdanningsforløp (og ikke individ). Det er nesten 37 000 personer som startet et utdanningsforløp i perioden mellom januar 2004 og september 2018, samtidig som at rundt 59 000 utdanningsforløp påbegynnes i samme periode. Det betyr at gjennomsnittlig antall utdanninger (som startes) per person i vårt utvalg er 1,6 (dette gjennomsnittet er underestimert på grunn av høyresensurering). Tilsvarende tall for personer med nedsatt arbeidsevne var ganske likt (1,7). En mulig forklaring kan være at støtteperioden både for utdanningstiltak og overgangsstønad er like lange (hovedregelen er tre år, med mulighet for forlengelse på visse vilkår). Figur 30 viser at 59 prosent av personene i utvalget startet på én utdanning, 27 prosent startet på to utdanninger, 10 prosent på tre og resterende 4 prosent startet på fire eller flere utdanninger.

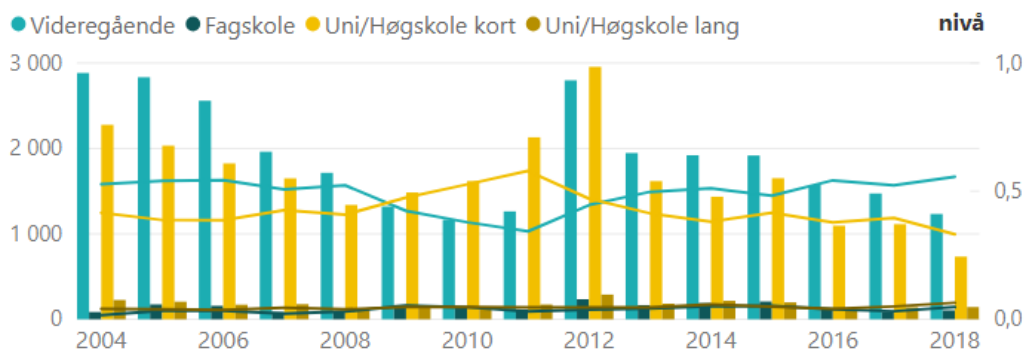
Figur 30. Relativ fordeling av mottakere av overgangsstønad med aktivitetskrav på utdanning etter antall utdanningsforløp de begynner på ilt. analyseperioden (januar 2004 – september 2018)

I Figur 31 ser vi hvilket nivå av utdanning deltakerne begynner på. De fleste begynner enten på videregående utdanning eller høyere utdanning (kortere universitets- eller høgskoleutdanninger inntil 4-års varighet). Andelen videregående utdanninger falt relativt til høyere utdanninger fra

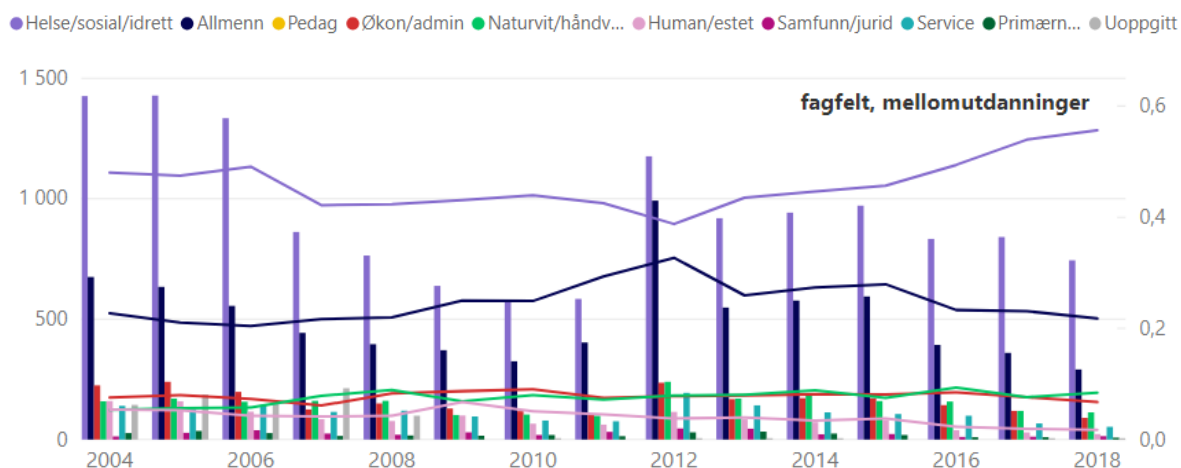
2008 til 2011. Fra 2012 ser vi en motsatt tendens, andelen videregående utdanninger øker. Dette er som forventet siden vi tidligere har sett at andelen som bare har obligatorisk utdanning fra før øker etter 2012. Dette kan, som nevnt tidligere, henge sammen med økt krav om formell videregående utdanning fra arbeidsgiverne. Hovedbildet ligner på det vi har sett for personer med nedsatt arbeidsevne, med den forskjellen at det er færre fagskoleutdanninger.

Figur 31. Antall nye utdanninger fordelt etter utdanningsnivå, og andel av hvert nivå

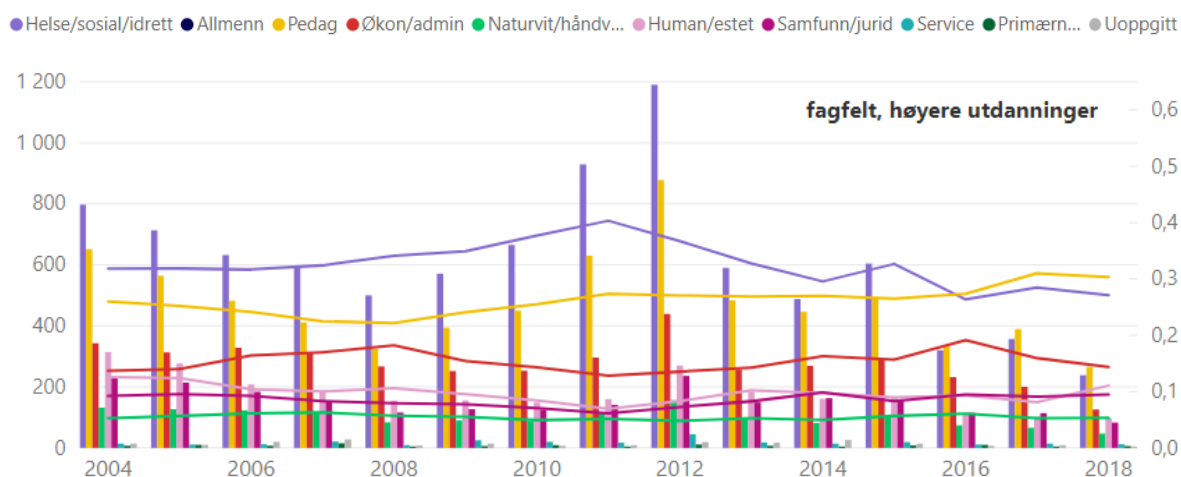

Det klart største fagfeltet for både mellomutdanninger og høyere utdanninger er helse-, sosial- og idrettsfag, som utgjør henholdsvis omtrent 50 og 30 prosent (Figur 32a). For utdanninger på videregående nivå er allmenne fag også en hyppig valgt retning (mer enn 20 prosent). Sammenlignet med personer med nedsatt arbeidsevne er deltakelsen i helse/sosial/idrettsfag på videregående nivå betydelig høyere, mens deltakelsen i naturvitenskapelige/håndverk/tekniske fag (begge nivåer), er mye lavere. Disse forskjellene i fagpreferanser henger trolig sammen med kjønns sammensetning, siden enslige forsørgere består av en større andel kvinner. Etter 2016 er det en tendens til at andelen helse- og sosialfag på videregående nivå øker. Dette kan muligens være et resultat av kravet om at utdanningen skal være nødvendig/hensiktsmessig for å komme i arbeid, men vi ser også en økning fra 2016 til 2017 for personer med nedsatt arbeidsevne uten innføring av dette kravet.

Figur 32a. Antall nye utdanninger på videregående nivå fordelt etter fagfelt, og andel av utvalgte fag

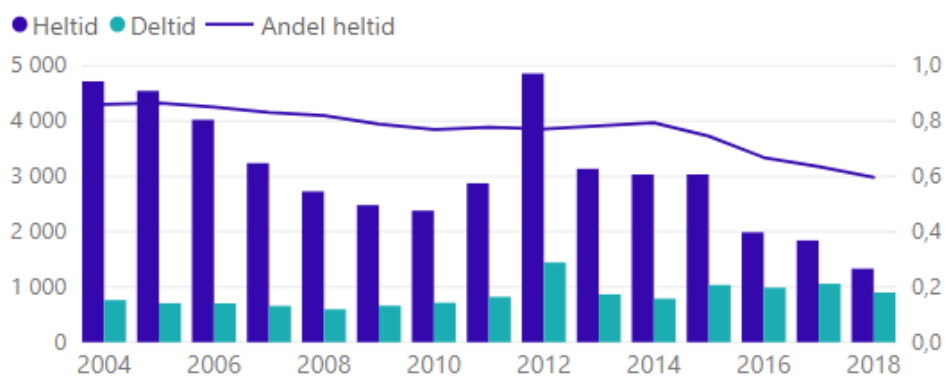

Figur 32b. Antall nye utdanninger på høyere nivå fordelt etter fagfelt, og andel av utvalgte fag

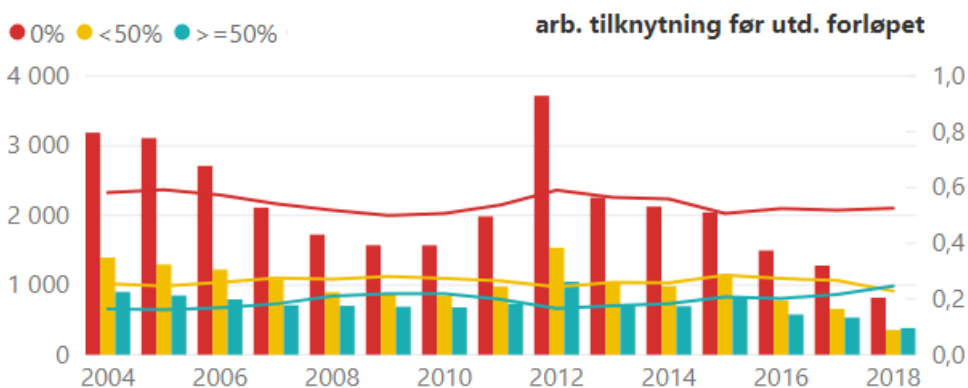
Andelen heltidsstudier faller fra 85 prosent i 2004 til omtrent 60 prosent i 2018 (Figur 33). I en deskriptiv analyse kan vi ikke si noe sikkert om hva denne nedgangen skyldes, men en liknende nedgang skjedde også for personer med nedsatt arbeidsevne.

Figur 33. Antall nye utdanninger fordelt etter heltid, og andel heltidsutdanninger

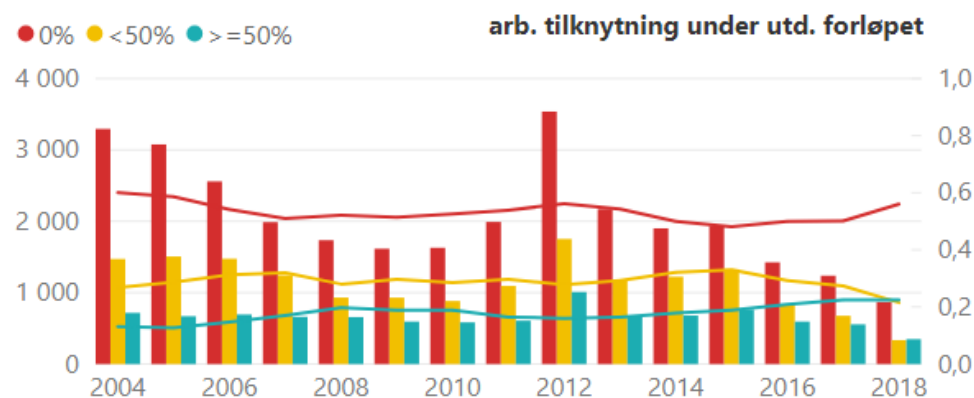

Som Figur 34 viser er en relativt stor andel av de som begynner på ordinær utdanning ikke er i arbeid (i løpet av en 12 måneders periode før utdanningsstart). Selv om det er en liten økning i 2012, er det ingen tendens til at andelen som ikke har arbeid når de begynner på utdanningen har økt etter 2012 (til tross for at en større andel yngre begynner på utdanning i denne perioden). En lavere andel enslige forsørger var i jobb sammenlignet med personer med nedsatt arbeidsevne, noe som kan henge sammen med lavere gjennomsnittsalder.

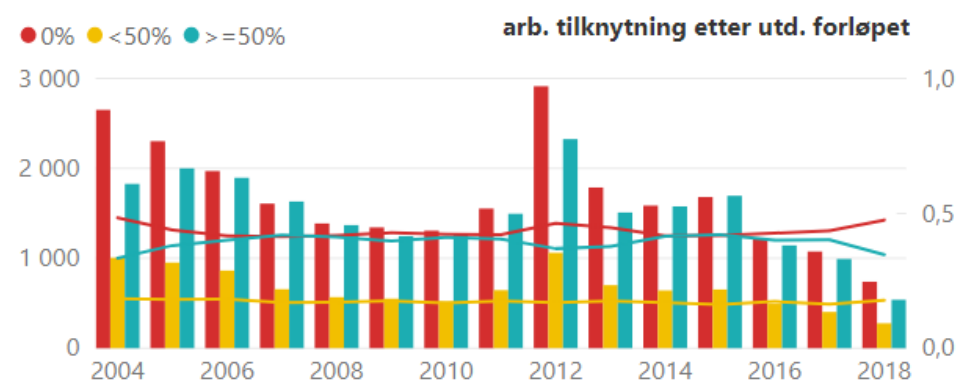
Figur 34. Antall nye utdanninger fordelt etter arbeidsmarkedstilknytning i en 12-måneders periode før utdanningsforløpet, og andel av hver kategori

Figur 35. Antall nye utdanninger fordelt etter arbeidsmarkedstilknytning under utdanningsforløpet, og andel av hver kategori

Figur 36. Antall nye utdanninger fordelt etter arbeidsmarkedstilknytning i en periode 7–12 måneder etter avgang fra utdanning, og andel av hver kategori

Andelen som ikke er i arbeid under utdannelsen er mellom 50–60 prosent gjennom hele perioden (Figur 35). Det betyr at enslige forsørgere jobber mer under utdannelsen en personer med nedsatt arbeidsevne. Også disse andelene er relativt stabile over tid, til tross for at andelen deltidstudier har økt betydelig.

Andelen som er i arbeid i løpet av en periode 7–12 måneder etter at utdanningen var avsluttet (uavhengig om de fullførte eller ikke) er omtrent 60 prosent i denne perioden (Figur 36). Andelene

som har stor arbeidsmarkedstilknytning og som ikke er i arbeid i det hele tatt, er omtrent like store (ca. 40 prosent) og relativt stabile over tid.¹⁶ Dette viser at flere enslige forsørgere er i arbeid etter endt utdanning sammenlignet med personer med nedsatt arbeidsevne. Det er ingen tendens til at andelen som kommer i jobb etter avsluttet utdanning øker etter 2016. Mange av de som påbegynte utdanning i 2016 vil imidlertid ikke være ferdig i 2018, så for å undersøke dette forholdet trengs en lengre oppfølgingsperiode.

Oppsummering

Omtrent 60 % av personene i utvalget begynner på mer enn en utdanning (gjennomsnittet er 1,6). De fleste tar videregående utdanninger og høyere utdanninger inntil 4-års varighet. Fra 2012 ser vi en økning i andelen videregående utdanninger, noe som kan henge sammen med at andelen som bare har obligatorisk utdanning fra før øker i samme periode. Det klart mest populære fagfeltet er helse/sosial/idrettsfag. Heltidsstudier er vanligst, men andelen heltidsstudenter har gått betydelig ned (fra 85 prosent til ca. 60 prosent). Mellom 40 og 50 prosent av enslige forsørgere har noe arbeidstilknytning under utdanning, og andelen øker til omtrent 60 prosent for perioden 7–12 måneder etter at utdanningen er avsluttet. Kravet innført i 2016 om at utdanningen må være godkjent som nødvendig og hensiktsmessig, ser ikke ut til å ha endret sammensetningen av deltakergruppen i forhold til de faktorene vi undersøker her.

Sammenlignet med personer med nedsatt arbeidsevne består utdanningene til enslige forsørgere av færre fagskoleutdanninger, flere helse/sosial/idrettsfag og færre naturvitenskapelige/håndverk/tekniske fag, noe som trolig henger sammen med forskjellig kjønnsammensetning. Utviklingen over tid i forhold til nivå, fag, heltidsstudier og arbeidsmarkedstilknytning har mye felles for begge brukergrupper.

4.1.5. Fullføringsgrad

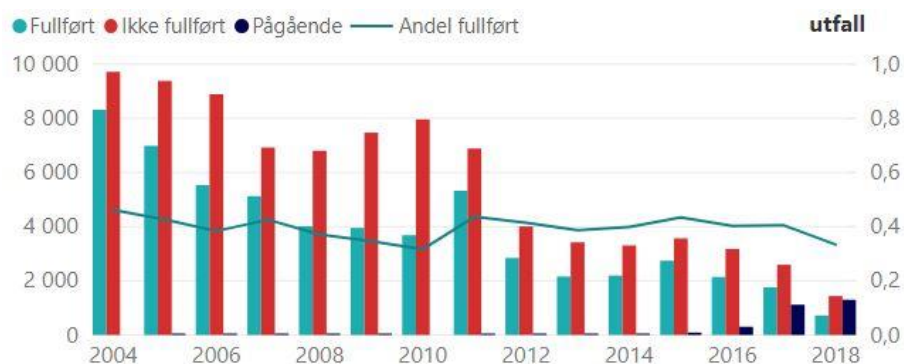
Utvalget er alle utdanninger som ble startet i løpet av analyseperioden januar 2004 – september 2018 (som i forrige avsnitt). I beregningen av andelen som fullfører (kurven i [Figur 37](#)) er imidlertid bare avsluttede utdanningsforløp tatt med, dvs. at pågående forløp er utelatt.

Andelen som fullfører utdanningen, er vist i [Figur 37a](#). Denne andelen gikk ned fra 2004 til 2010, for så å øke igjen, spesielt i 2011 og holdt seg ganske stabilt etterpå (rundt 40 prosent) – ganske identisk utviklingen som vi så for personer med nedsatt arbeidsevne. Vi ser samme utviklingstrekk også når vi deler utvalget etter opplæringsnivå – fullføringsgrad for mellomutdanninger ([Figur 37b](#)) er omtrent 50 prosent, synker til 2009 (med et unntak i 2007) og øker litt etterpå. For høyere utdanninger ([Figur 37c](#)) ligger fullføringsgraden bare rundt 30 prosent, med en markant økning i 2011 (14 prosent poeng). Også her har vi sett på fullføringsgraden for ulike typer utdanningsinstitusjoner. [Figur A3](#) i appendiks viser at økningen i 2011 er drevet av utdanningene som tas på ikke vitenskapelige høyskoler.

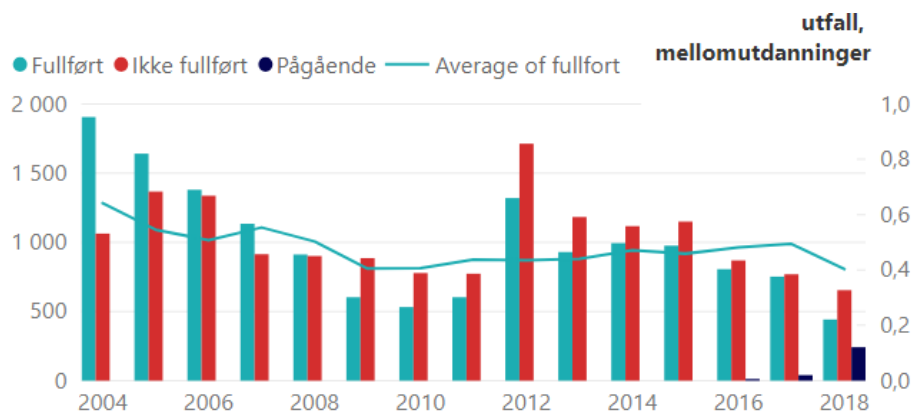
---

¹⁶Bjørnstad (2015) og Dokken (2017) undersøker i hvilken grad skjerpet krav til aktivitet har ført til økt sysselsetting blant enslige forsørgere. De finner, henholdsvis, antydning til en positiv effekt av aktivitetskrav for mottakere av overgangsstønad og ulike effekter avhengig av hvilket sysselsettingsmål som benyttes for enslige mødre.

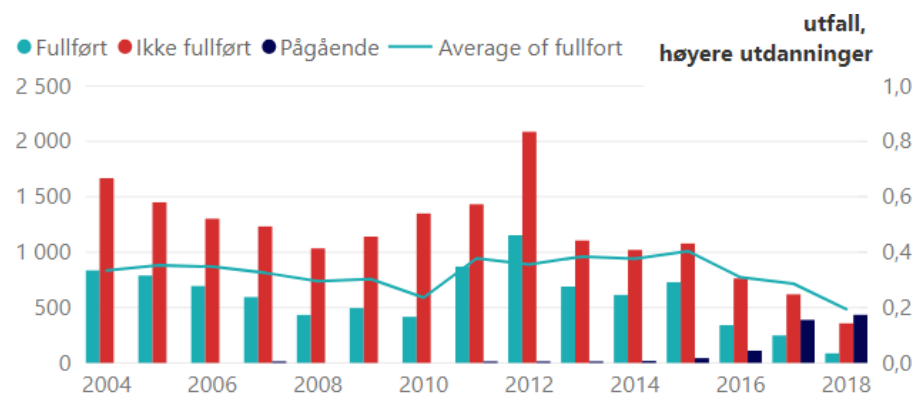
Figur 37a. Antall nye utdanninger fordelt etter utfall, og andel som fullfører

Figur 37b. Antall nye utdanninger på videregående nivå fordelt etter utfall, og andel som fullfører

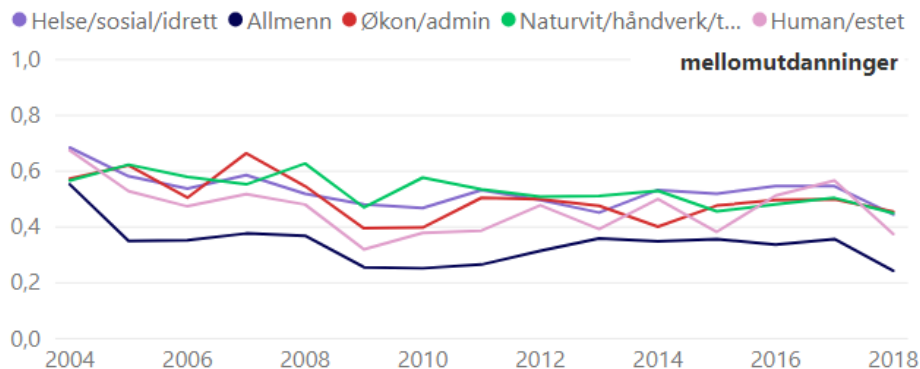

Figur 37c. Antall nye utdanninger på høyere nivå fordelt etter utfall, og andel som fullfører

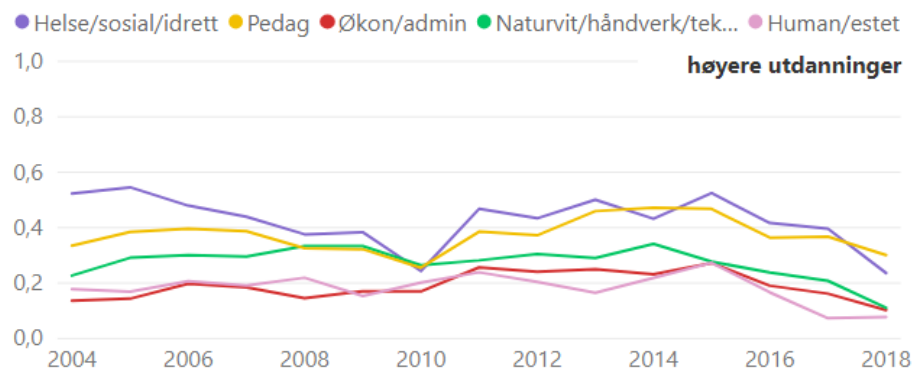

Figurene 37d og 37e viser at fullføringsgrad varierer mellom ulike fag. Hovedbildet er det samme som for personer med nedsatt arbeidsevne – studenter på allmenne fag fullføres minst, mens de som tar helsefag og pedagogikk fullfører mest.

Figur 37d. Gjennomsnittlig fullføringsgrad på videregående nivå, fordelt etter fagfelt, for mottakere av overgangstønad med aktivitetskrav på utdanning

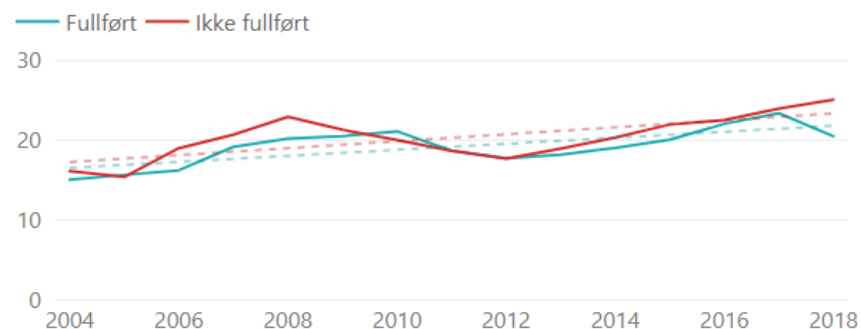

Figur 37e. Gjennomsnittlig fullføringsgrad på høyere nivå, fordelt etter fagfelt, for mottakere av overgangstønad med aktivitetskrav på utdanning

Figur 38 undersøker en hypotese om at personene ikke fullfører utdanningene fordi de kommer i arbeid. Vi finner ikke støtte til hypotesen siden arbeidsmarkedstilknytning under utdanningsforløpet er omtrent lik blant personer som fullfører og ikke fullfører.

Figur 38. Gjennomsnittlig arbeidsmarkedstilknytning (i prosent) under utdanningsforløp fordelt etter utfall

Oppsummering

Fullføringsgrad ligger på et relativt lavt nivå – omtrent 50 prosent for utdanninger på videregående opplæringsnivå og omtrent 30 prosent for høyere utdanninger. Dette er betydelig lavere enn de generelle fullføringsgradene, se avsnitt 3.1.5. Fullføringsgraden ble redusert betydelig i perioden fra 2004 til 2010, men går en del opp i 2011 (med en økning drevet av utdanninger på ikke vitenskapelige høyskoler), og ligger relativt stabilt etterpå. Det er stor heterogenitet i fullføringsgrad mellom fagfeltene. Det er ingen indikasjon på at utdanningene avbrytes i større grad blant deltakerne som er i arbeid under utdanningene. Regelverksendringene i 2012 og 2016 ser ikke ut til å påvirke fullføringsgraden. Utviklingen i fullføringsgrad er ganske lik den vi så for personer med nedsatt arbeidsevne (som ikke har hatt liknende regelverksendringer).

4.2. Sammenhenger

I dette avsnittet gjør vi regresjonsanalyser for mottakere av overgangsstønad med aktivitetskrav, der vi undersøker hvordan ulike kjennetegn ved personene eller utdanningene henger sammen med tre utfallsmål: det å oppfylle krav ved å delta i ordinær utdanning, å fullføre denne utdanningen, og å være i arbeid etter utdanning.

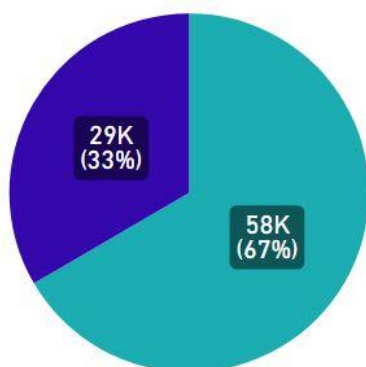
4.2.1. Sannsynligheten for å delta i utdanning under aktivitetskravet

For å undersøke hvilke kjennetegn som henger sammen med sannsynligheten for å delta i utdanning under aktivitetskravet, trenger vi en sammenligningsgruppe, det vil si en gruppe av overgangsstønadsmottakere som kunne ha valgt å oppfylle kravet ved å delta i utdanning, men valgte å oppfylle kravet ved å være i enn annen type aktivitet. Sammenligningsgruppen er derfor personer som mottar overgangsstønad med aktivitetskrav, men som ikke har tatt utdanning.

På samme måte som for utvalget av personer med nedsatt arbeidsevne gjør vi noen avgrensninger og tilpasninger i utvalget. Hovedregelen er at overgangsstønaden maksimalt kan gis for tre år, ikke nødvendigvis sammenhengende og med mulighet for forlengelse på visse vilkår. Vi ønsker at alle tilgangskohorter har like lang periode (dvs. tre år) for å kunne starte på utdanning. Som en praktisk tilnærming til dette ser vi bare på personene som starter mottak av overgangsstønad (med krav om aktivitet) i årene til og med 2015. I analysen av dette utfallet er alle bakgrunnsvariabler (kjønn, alder, høyeste fullførte utdanning, innvandrere, landbakgrunn, antall barn, alder på det yngste barnet, år og bostedsfylke) målt det året personen første gang blir registrert som mottaker av overgangsstønad med aktivitetskrav.

Figuren nedenfor viser størrelsen på deltakergruppen (personer som har deltatt i utdanning mens de mottok overgangsstønad med aktivitetskrav) og sammenligningsgruppen (personer som ikke har deltatt i utdanning mens de mottok overgangsstønad med aktivitetskrav). Deltakergruppen består av omtrent 29 000 personer og sammenligningsgruppe er omtrent dobbelt så stor.

Mottakere av ovgst med krav ● ikke i utdanning ● i utdanning

Tabell 5 presenterer resultatene. En, to og tre stjerner indikerer at koeffisientene er statistisk signifikante på henholdsvis 10 %, 5 % og 1 % nivå.

Tabell 5. Regresjonsanalyse, mottakere av overgangstønad. Sannsynlighet for å delta i utdanning.

Utfall:	Delta i utdanning	Utfall:	Delta i utdanning
<i>Bakgrunnsvariabler:</i>		Sentralitet (ref. kat. er 1)	
Kjønn (referanse kategori er mann)		2	0.007
kvinne	0.082***	3	0.002
Alder (ref. kat. er 18–29 år)		4	0.023***
30–39 år	–0.175***	5	0.024***
39–49 år	–0.239***	6	0.038***
50+ år	–0.278***	År (ref. kat. er 2004)	
Utdanning (ref. kat. er obligatorisk)		2005	–0.013*
Mellomutd	0.026***	2006	–0.021***
Uni/Høgskole	0.124***	2007	–0.025***
Innvandrer	–0.040***	2008	–0.045***
Landbakgrunn (ref. kat er Norge)		2009	–0.059***
EØS osv.	–0.012	2010	–0.056***
Afrika, Asia, osv.	0.064***	2011	–0.057***
Antall barn (ref. kat. er 1)		2012	–0.051***
2	–0.067***	2013	–0.078***
3	–0.057***	2014	–0.088***
4+	–0.056***	2015	–0.104***
Yngste barns alder (ref. er 1–2 år)		Konstant	0.426***
3–5 år	–0.050***	Adj. R ²	0.076
6–8 år	–0.101***	N	85 988
<i>Øvrige variabler</i>		Gjennomsnitt av utfall	0.334
Ledighet	0.006***		

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Retningen på de fleste estimerte sammenhengene er den samme som for personer med nedsatt arbeidsevne (Tabell 2) – kvinner har større sannsynligheten for å starte utdanning enn menn, sannsynligheten avtar med alder, øker med opprinnelig utdanningsnivå, og innvandrere deltar mindre enn andre. Vi ser imidlertid også noen forskjeller, enslige forsørgere med landbakgrunn fra Asia, Afrika, osv. har størst sannsynlighet for å delta i utdanning, mens personer fra EU/EØS ikke har større sannsynlighet enn de med norsk landbakgrunn. Videre har arbeidsledighet i bostedskommunen en positiv sammenheng med deltakelse i utdanning, og konklusjonen om sentralitet er motsatt – de som er bosatt i de mest sentrale kommunene har lavest deltakelse i utdanning, noe som kanskje er overraskende siden disse har det bredeste utdanningstilbudet (men på den annen side er kanskje arbeidstilbudet større). Å ha flere barn enn ett reduserer sannsynligheten, mens antall barn utover ett ikke påvirker den ytterligere. Derimot synes alderen på det yngste barnet å spille en rolle, dess yngre barnet er, dess høyere er sannsynligheten for at omsorgspersonen starter utdanning, kontrollert for personens egen alder

Årsdummyene registrerer det året personen startet å motta overgangstønad med aktivitetskrav. Siden alle regresjonskoeffisientene er negative (og signifikante), betyr det at sannsynligheten for å delta i utdanning er lavere alle år etter 2004, nedgang er 10,4 prosentpoeng i perioden 2004–2015. For å undersøke om forandringer i sammensetning av utvalget hadde noen påvirkning på nedgangen i deltakelse, har vi estimert gjennomsnittlig deltakelsesrate per år uten å kontrollere

for forklaringsvariabler.¹⁷ Disse resultatene viste at andel personer på utdanning i 2015 bare var 5 prosentpoeng lavere enn i 2004 (ikke rapportert her). Dette tyder på at sammensetningseffekter ikke kan forklare nedgangen i bruken av utdanning, tvert imot, når vi kontrollerer for sammensetning blir nedgangen enda større.

Merk at nedgangen på 10 prosent poeng (når sammensetningseffekten er tatt høyde for) er stor, men mye lavere en nedgangen på 30 prosent som vi så for personer med nedsatt arbeidsevne. Siden gjennomsnittlig sannsynlighet for å starte et forløp med ordinær utdanning for de to brukergruppene (oppgitt i siste rad i [Tabell 2](#) og [Tabell 5](#)) er ganske like (31,5 % for personer med nedsatt arbeidsevne og 33,4 % for enslige forsørgere), gir det mening å sammenligne størrelsene på koeffisientene mellom de to brukergruppene.

Når vi ser på resultatene fra perioden etter regelverksendringen i 2012 ([Tabell A3](#) i appendiks), ser vi at resultatene er robuste med unntak for lokal arbeidsledighet som snur til negativ koeffisient (selv om den ikke signifikant på 1 % nivå) og sentralitetskoeffisientene som ikke lengre er signifikante.

4.2.2. Sannsynligheten for å fullføre utdanning

Når vi analyserer sannsynligheten for å fullføre utdanningen, består utvalget bare av personer som har deltatt på utdanning. Observasjonsenheten i disse analysene er utdanningsforløp og på samme måte som for personer med nedsatt arbeidsevne har vi valgt å bare inkludere forløp som starter før 2016. Bakgrunnen for dette er forklart i avsnitt 3.2.2. Forklaringsvariablene i analysene gjelder for det kalenderåret da utdanningsforløpet startet og utvalget er delt i to etter utdanningsnivå.

Resultatene er rapportert i kolonne 1 og 2 i [Tabell 6](#). Gjennomsnittlig fullføringsrate er nesten 50 prosent for mellomutdanninger og 34 prosent for høyere utdanninger (oppgitt i siste rad) Det er store forskjeller mellom nivåene, men lite forskjeller mellom brukergruppene (enslige forsørgere vs. Personer med nedsatt arbeidsevne). Det er ikke noe signifikante kjønnsforskjeller i fullføring for mottakere av overgangsstønad (men nesten alle er kvinner), og eldre fullfører høyere utdanninger enn yngre. Som forventet fullfører de som har høyere utdanning fra før mer enn andre enslige forsørgere som tar høyere utdanninger, og det samme gjelder de med mellomutdanning fra før når de tar utdanning på mellomnivå. Innvandrere fullfører høyere utdanninger i større grad, mens personer med landbakgrunn fra Asia, Afrika, osv. fullfører i mindre grad. Høyere antall barn henger sammen med lavere sannsynlighet å fullføre på begge nivåer, mens alder på det yngste barnet har liten påvirkning. Deltidsstudier fullføres i mindre grad enn fulltidsstudier og lokal arbeidsledighet synes ikke å ha stor påvirkning. Vi finner derimot forskjeller mellom de to utdanningsnivåene i forhold til betydning av arbeidsmarkedstilknytning under utdanning og sentralitet. Overaskende nok finner vi at de som jobber mye mens de går på videregående skole/fagskole fullfører oftere, mens de som jobber mye mens de går på universitet/høgskole fullfører mindre.¹⁸ Personene som

---

¹⁷ Merk at denne øvelsen ikke tilsvare [Figur 21](#) fordi utvalgene er konstruert forskjellig. På [Figur 21](#) er det beholdning, mens en årsummy i regresjon representerer året når personen begynte med overgangsønad med aktivitetskrav og er i deltakergruppen hvis har deltatt i utdanning i løpet av perioden med betinget overgangsønad og er i sammenligningsgruppen ellers.

¹⁸ En mulig forklaring kan være at noen av disse er i lære underveis i utdanningsforløpet. På den annen side fant vi en motsatt effekt for personer med nedsatt arbeidsevne.

bor i de mest sentrale kommunene har lavest sannsynlighet for å fullføre videregående skole/fagskole, men størst sannsynlighet for å fullføre universitet/høgskole – den samme kvalitative forskjellen så vi også for personer med nedsatt arbeidsevne.

Fagfelt- og årsummyene viser det samme bildet som vi så i de deskriptive figurene – helse-, sosial- og idrettsfag fullføres oftest, etterfulgt av naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag for mellomutdanninger og pedagogikk for høyere utdanninger. Allmenne fag fullføres minst (Figurene 37d-e). Tidsutvikling er identisk som i Figurene 37b-c selv om vi kontrollerer for en rekke forhold, noe som indikerer at sammensetningen av utvalgene ikke spiller en viktig rolle for utvikling i fullføringsgrad – det vil si den samme konklusjonen som for personer med nedsatt arbeidsevne.

Resultatene for perioden etter 2012 (Tabell A4 i appendiks) er svært like og det er dermed ikke noe som tyder på at disse sammenhengene har endret seg over tid.

4.2.3. Sannsynligheten for å være i jobb

Utvalget for analysen av sannsynligheten for å være i jobb er den samme som for analysen av sannsynligheten for å fullføre. Utfallet er definert på samme måte som tidligere i rapporten, det vil si at vi registrerer om personen er i et arbeidsforhold (minst 50 prosent i gjennomsnitt) i løpet av en periode 7–12 måneder etter at utdanningsforløpet er avsluttet. På samme måte som før estimerer vi separate regresjoner for de som starter på utdanninger på mellomnivå og høyere nivå.

Resultatene av regresjonene er vist i kolonne 3 og 4 i Tabell 6 og tolkningen av resultatene er tilsvarende som i Tabell 3 for personer med nedsatt arbeidsevne. Vi ser at resultatene avviker litt fra de vi fant for personer med nedsatt arbeidsevne. Om vi starter med høyere utdanninger (kolonne 4) ser vi at de som starter på pedagogikk og økonomisk-/administrative fag (uten å fullføre), har høyere sannsynlighet for å være i arbeid enn de som starter på helse-/sosial-/idrettsfag (uten å fullføre). De som starter på andre fagretninger, har lavere eller samme sannsynlighet. For utdanning på mellomnivå (kolonne 3) har alle unntatt de som starter på samferdsel-/sikkerhets-/servicefag lavere eller samme sannsynlighet for å være i arbeid enn de som starter på helse-/sosial-/idrettsfag.

Tilleggseffekten av å fullføre utdanning er gitt ved den andre gruppen av fagfelt-variabler. De som fullfører helse-/sosial-/idrettsfag har 11,1 prosentpoeng (mellomutdanninger) og 26,7 prosentpoeng (høyere utdanninger) større sannsynlighet for å være i jobb sammenlignet med de som ikke fullfører denne fagretningen. På samme måte som for personer med nedsatt arbeidsevne finner vi at tilleggseffekt av å fullføre andre fagretninger enn helse-/sosial-/idrettsfag stort sett er lavere. Unntaket er samferdsel-/sikkerhets-/servicefag (begge nivå) og økonomiske/administrative fag og naturvitenskapelige/håndverk/tekniske fag på mellomnivå, for disse er tilleggseffekten ikke forskjellig fra de som fullfører helse-/sosial-/idrettsfag. Som for personer med nedsatt arbeidsevne er tilleggseffekten av å fullføre lav for de som tar humanistiske/estetiske og samfunns-/juridiske fag.

På samme måte som for personer med nedsatt arbeidsevne, finner vi at deltidsstudenter på mellomnivå kommer i jobb i mindre grad enn heltidsstudenter og at de som er i jobb under utdanningsforløpet oftere er i arbeid etter at utdanningen er avsluttet (for enslige forsørgere

finner vi imidlertid ikke at de som er i arbeid før utdanningen også oftere er i arbeid etterpå). Lokal ledighet har en svakt negativ sammenheng med å være i arbeid for de som har studert på høyere nivå, mens sentralitet ikke synes å ha noen systematisk påvirkning. Personlige egenskaper som kjønn, alder, antall barn og landbakgrunn synes å ha mindre betydning for å være i arbeid for enslige forsørgere enn for personer med nedsatt arbeidsevne.

Oppsummering

I regresjonsanalysene har vi studert hvilke egenskaper som er knyttet opp mot å starte i utdanning og fullføre utdanningen, og vi finner for eksempel at sannsynlighet er størst for yngre (for høyere utdanninger), for personer med høyere utdanning enn obligatorisk fra før, personer med bare ett barn og fulltidsstudenter. Vi har også sett nærmere på om nedgangen i bruken av tiltaket og endringene i fullføringsgrad kan skyldes at brukergruppen har endret seg over tid, men finner ikke støtte for en slik forklaring (tvert imot, nedgangen er større etter at vi kontrollerer for sammensetning). Som for personer med nedsatt arbeidsevne, er det mange flere som fullfører utdanning på mellomnivå enn på høyere nivå. Når det gjelder fagretning er det flest som fullfører helse-, sosial- og idrettsfag; dette gjelder utdanninger både på mellomnivå og høyere nivå. Allmenne fag fullføres minst. Helse-, sosial- og idrettsfag er blant fagretningene som har størst tilleggseffekt av å fullføre utdanningen i forhold til å komme i arbeid. De laveste tilleggseffektene for å fullføre finner vi for humanistiske/estetiske og samfunns-/juridiske fag. De som bor i de mest sentrale kommunene tar mindre ofte ordinær utdanning, har lavest fullføringsgrad for mellomutdanninger, men størst for høyere utdanninger, og er i mindre grad i arbeid enn personer fra desentrale kommuner. Lokal arbeidsledighet har begrenset sammenheng med utfallene vi analyserer. Resultatene for perioden etter 2010 er kvalitativt ganske like (med noen få unntak), det er altså få tendenser til at sammenhengene har endret seg over tid.

Tabell 6. Regresjonsanalyser, mottakere av overgangstønad. Sannsynlighet for å fullføre og være i jobb.

Utfall:	Fullføre utdanning		Være i jobb	
	Mellomutd. (1)	Høyere utd. (2)	Mellomutd. (3)	Høyere utd. (4)
<i>Bakgrunnsvariabler:</i>				
Kjønn (referanse kategori er mann)				
kvinne	0.025	-0.007	-0.060***	0.006
Alder (ref. kat. er 18–29 år)				
30–39 år	-0.014*	-0.017**	0.036***	0.019**
39–49 år	0.014	-0.052***	0.028*	-0.010
50+ år	-0.057	-0.218***	0.008	-0.102
Høyeste fullf. utd. (ref. er høyere utd.)				
Obligatorisk	-0.076***	–	-0.065***	–
Mellomutd	0.068***	-0.142***	-0.007	-0.155***
Innvandrere	-0.014	0.055***	0.054**	-0.031
Landbakgrunn (ref. kat er Norge)				
EØS osv.	-0.012	-0.023	-0.050*	-0.001
Afrika, Asia, osv.	-0.029	-0.080***	-0.103***	-0.017
Antall barn (ref. kat. er 1)				
2	-0.026***	-0.009	-0.001	0.005
3	-0.038***	-0.023**	-0.011	0.002
4+	-0.074***	-0.041**	-0.022	-0.012
Yngste barns alder (ref. er 1–2 år)				
3–5 år	-0.017	0.002	0.020*	-0.001
6–8 år	-0.009	0.022*	0.036***	-0.026**
<i>Variabler som beskriver utd.</i>				
Fagfelt (ref. er Helse-, sosial- og idrettsfag)				
Allmenne	-0.180***	–	–	–
Pedagogikk	–	-0.071***	–	0.024**
Økonomiske og admin.	-0.023**	-0.228***	0.001	0.061***
Naturvit., håndverks- og tekniske	-0.006	-0.170***	0.009	0.005
Humanistiske og estetiske	-0.062***	-0.272***	-0.041**	-0.054***
Samfunns- og juridiske	0.154***	-0.191***	-0.041	-0.037***
Samferd., sikkerhets- og servicefag	-0.039***	-0.161***	0.031*	0.004
Primærnæringsfag	-0.053*	-0.193***	-0.014	0.017
Fullført (ref. ikke fullført)	–	–	0.111***	0.267***
Fullført				
Pedagogikk	–	–	–	-0.042***
Økonomiske og admin.	–	–	-0.004	-0.061***
Naturvit., håndverks- og tekniske	–	–	0.021	-0.068**
Humanistiske og estetiske	–	–	-0.067***	-0.246***
Samfunns- og juridiske	–	–	-0.168***	-0.179***
Samferd., sikkerhets- og servicefag	–	–	0.016	0.068
Primærnæringsfag	–	–	-0.126**	-0.282***
Deltidsutd. (ref. kat. er heltid)	-0.138***	-0.123***	0.010	0.017**
<i>Variabler som beskriver aktivitet</i>				
Arb. tilknytning før utd. (ref. er 0 %)				
<50 %	0.015*	-0.017**	0.001	-0.033***
≥50 %	0.017	-0.076***	0.030***	0.015
Arb. tilknytning under utd. (ref. er 0 %)				

Utfall:	Fullføre utdanning		Være i jobb	
	Mellomutd. (1)	Høyere utd. (2)	Mellomutd. (3)	Høyere utd. (4)
<50 %	0.014	0.084 ^{**}	0.222 ^{***}	0.210 ^{***}
>=50 %	0.042 ^{***}	-0.073 ^{***}	0.487 ^{***}	0.507 ^{***}
<i>Øvrige variabler</i>				
Ledighet	-0.008 ^{**}	-0.002	-0.006	-0.008 ^{**}
Sentralitet (ref. kat. er 1)				
2	0.028 ^{**}	-0.007	-0.015	-0.004
3	0.043 ^{***}	-0.006	-0.028 ^{**}	0.017 [*]
4	0.032 ^{***}	-0.031 ^{***}	-0.040 ^{***}	0.002
5	0.066 ^{***}	-0.027 ^{**}	-0.022	0.028 ^{**}
6	0.087 ^{***}	-0.028 [*]	-0.021	0.018
År (ref. kat. er 2004)				
2005	-0.106 ^{***}	0.019	0.073 ^{***}	0.022 [*]
2006	-0.148 ^{***}	0.019	0.090 ^{***}	0.014
2007	-0.105 ^{***}	-0.005	0.097 ^{***}	0.006
2008	-0.140 ^{***}	-0.026	0.079 ^{***}	0.009
2009	-0.210 ^{***}	-0.035 ^{**}	0.049 ^{***}	0.008
2010	-0.201 ^{***}	-0.104 ^{***}	0.064 ^{***}	0.027 [*]
2011	-0.172 ^{***}	0.033 ^{**}	0.053 ^{***}	-0.004
2012	-0.174 ^{***}	0.014	0.073 ^{***}	-0.018
2013	-0.171 ^{***}	0.062 ^{***}	0.065 ^{***}	0.017
2014	-0.143 ^{***}	0.049 ^{***}	0.098 ^{***}	0.030 [*]
2015	-0.138 ^{***}	0.037 ^{**}	0.086 ^{***}	0.006
Konstant	0.697 ^{***}	0.602 ^{***}	0.204 ^{***}	0.324 ^{***}
Adj. R^2	0.071	0.106	0.228	0.239
N	25 205	23 725	18 710	23 725
Gjennomsnitt av utfall	0.495	0.340	0.362	0.47

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$. Allmenne fag er tatt ut av utvalget i kolonne (3).

5. Enkeltutdanninger

I denne delen av rapporten ser vi på enkeltutdanninger definert på bakgrunn av fire første sifre av NUS-kode og vi sammenligner de to brukergruppene i forhold til fullføringsgrad og arbeidsmarkedstilknytning 7-10 måneder etterpå. Utvalget er alle utdanningene som startes i løpet av perioden 2004-2018 og som avsluttes senest desember 2018 for å kunne observere arbeidsmarkedstilknytning senest desember 2019 (som er siste oppdateringsdato for A-ordningen). Vi avgrensner utvalget til å gjelde de 50 mest vanlige utdanningene for de to gruppene og presenterer dem i [Tabell 7](#) og [Tabell 8](#).

For hver utdanningstype registrerer vi andelen som fullfører. Vi ser at det er svært stor forskjell i forhold til hvor mange som fullfører mellom utdanningstypene, mens det er ganske små forskjeller mellom brukergruppene. For eksempel er det bare 19 prosent som fullfører korte høyskole- og universitetsutdanninger (nivå 6) innen økonomisk-administrative fag (NUS-kode 6411) for begge grupper, mens henholdsvis 64 og 69 prosent personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere fullfører praktisk-pedagogiske utdanninger på nivå 6 (NUS-kode 6238).

Vi har også registrert hvor stor andel som er i arbeid i løpet av en periode 7–12 måneder etter at utdanningen er avsluttet. Her ser vi en klar tendens til at de som fullfører høyere utdanninger oftere er i arbeid enn de som ikke fullfører. For de som starter på lavere utdanninger synes det som at forskjellen mellom de som fullfører og de som ikke fullfører, er mindre. De som fullfører høyere utdanninger er også oftere i arbeid etter avsluttet utdanning enn de som fullfører lavere utdanninger. Blant de som tar allmennfaglige utdanninger (videregående grunnutdanning og avsluttende utdanning) er det relativt få som kommer i arbeid etter at utdanningen er avsluttet, uavhengig av om de fullfører utdanningen eller ikke (for disse er et mer relevant utfall om de fortsetter utdanning på høyere nivå). For disse utdanningene er det også ganske store forskjeller mellom de to brukergruppene, personer med nedsatt arbeidsevne har betydelig lavere arbeidsdeltakelse sammenlignet med enslige forsørgere.

Tabell 7. Antall, fullføringsgrad og arbeidsmarkedstilknytning for enkeltutdanninger. Personer med nedsatt arbeidsevne.

NUS-kode	Nivå	Fagretning	Antall	Fullført (%)	I arbeid, fullført (%)	I arbeid, ikke fullført (%)
4011	4	Allmenne fag	12521	39	7	9
6411	6	Økonomisk-administrative fag	7957	19	54	27
3699	3	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	4585	50	19	13
6621	6	Sosialfag	4574	48	69	24
6611	6	Sykepleiefag	4334	42	74	29
3011	3	Allmenne fag	4043	46	7	7
5571	5	Bygg og anlegg	3065	46	62	28
6221	6	Allmenn-/grunnskolelærerutd	3046	35	64	25
6613	6	Vernepleiefag	2743	48	75	26
6211	6	Førskole-/barnehagelærerutd	2603	43	73	28
3999	3	Uoppgett utdanningsgruppe	2570	65	19	13
6699	6	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	2495	21	47	33

6238	6	Praktisk-pedagogiske utdanninger	2267	64	59	38
4612	4	Hjelpepleiefag	2163	71	56	27
5411	5	Økonomisk-administrative fag	2060	46	30	29
3619	3	Pleie- og omsorgsfag, andre	1957	43	33	20
3621	3	Sosialfag	1884	47	20	19
6541	6	Informasjon og datateknologi	1870	19	45	20
4699	4	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	1802	75	52	19
3551	3	Elektro	1557	63	13	15
5552	5	Mekaniske fag	1388	41	62	31
5551	5	Elektro	1303	42	59	30
6571	6	Bygg og anlegg	1241	37	72	32
3499	3	Økonomiske og administrative fag, andre	1170	46	15	14
5813	5	Maritime navigasjonsfag	1152	38	57	31
6552	6	Mekaniske fag	1107	34	69	26
6551	6	Elektro	1086	35	59	22
6241	6	Pedagogikk	1019	17	39	25
3612	3	Hjelpepleiefag	998	45	28	26
5699	5	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	981	47	35	25
3169	3	Bildende kunst og kunsthåndverk, andre	926	64	9	5
3581	3	Næringsmiddelproduksjon	851	42	23	7
3571	3	Bygg og anlegg	833	48	26	20
4551	4	Elektro	828	71	50	27
6231	6	Humaniora og estetikk, lærerutdanning	760	44	52	21
3552	3	Mekaniske fag	662	48	33	15
3831	3	Hår- og skjønnhetspleie	658	65	27	17
5541	5	Informasjon og datateknologi	564	44	32	27
6234	6	Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, lærerutdanning	495	42	82	43
6237	6	Samferdsel, tjenesteyting og sikkerhet, lærerutdanning	481	58	74	46
6651	6	Ergoterapi	450	51	62	15
4642	4	Tannpleiefag	417	78	56	25
3814	3	Vegtrafikkfag	403	61	48	40
4663	4	Apotekteknikk	393	73	43	11
7699	7	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	385	38	56	36
7242	7	Spesialpedagogikk	377	44	74	48
7241	7	Pedagogikk	338	46	63	34
5432	5	Kontorfag	317	62	32	22
6235	6	Humaniora og estetikk, lærerutdanning	270	48	76	29
3431	3	Sækkretærutdanninger	248	79	49	29

Tabell 8. Antall, fullføringsgrad og arbeidsmarkedstilknytning for enkeltutdanninger. Enslige forsørgere.

NUS-kode	Nivå	Fagretning	Antall	Fullført	I arbeid, fullført	I arbeid, ikke fullført
4011	4	Allmenne fag	5973	36	17	21
6611	6	Sykepleiefag	3856	48	69	39
3699	3	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	2998	45	21	17
6411	6	Økonomisk-administrative fag	2645	19	61	46
6211	6	Førskole-/barnehagelærerutd	2469	46	68	39
3619	3	Pleie- og omsorgsfag, andre	1912	47	36	28
6621	6	Sosialfag	1493	52	60	33
6221	6	Allmenn-/grunnskolelærerutd	1481	35	62	28
4612	4	Hjelpepleiefag	1421	71	56	35
4619	4	Pleie- og omsorgsfag, andre	1379	61	62	40
3621	3	Sosialfag	1222	44	33	24
4621	4	Sosialfag	984	63	66	36
6613	6	Vernepleiefag	966	52	66	29
6699	6	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	879	19	48	64
3612	3	Hjelpepleiefag	788	48	30	34
3999	3	Uoppgitt utdanningsgruppe	788	74	26	25
4831	4	Hår- og skjønnhetspleie	774	43	64	50
4699	4	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	771	73	62	34
3011	3	Allmenne fag	769	38	20	17
3499	3	Økonomiske og administrative fag, andre	578	44	25	18
3831	3	Hår- og skjønnhetspleie	513	63	40	23
6238	6	Praktisk-pedagogiske utdanninger	499	69	69	53
3581	3	Næringsmiddelproduksjon	453	47	28	16
3169	3	Bildende kunst og kunsthåndverk, andre	409	50	17	9
6241	6	Pedagogikk	408	16	41	39
6422	6	Markedsføring	363	17	71	37
5699	5	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	319	37	64	53
5411	5	Økonomisk-administrative fag	314	40	48	40
6361	6	Psykologi	292	15	29	21
6321	6	Sosiologiske fag	286	23	34	29
3421	3	Handel	280	50	39	28
6541	6	Informasjon og datateknologi	245	16	53	42
7411	7	Økonomisk-administrative fag	202	32	63	60
6134	6	Kulturutdanninger	194	31	46	32
6231	6	Humaniora og estetikk, lærerutdanning	181	38	46	28
7371	7	Rettsstudiet	176	52	52	36
4642	4	Tannpleiefag	174	74	70	24
7699	7	Helse-, sosial- og idrettsfag, andre	170	32	56	64
4663	4	Apotekteknikk	167	74	46	20
3571	3	Bygg og anlegg	155	57	45	34
7241	7	Pedagogikk	146	38	60	58

6552	6	Mekaniske fag	142	38	57	29
3659	3	Terapeutiske fag, andre	140	68	25	18
5431	5	Sekretærutdanninger	136	66	54	39
6571	6	Bygg og anlegg	126	37	57	41
3552	3	Mekaniske fag	122	62	38	17
3551	3	Elektro	120	52	35	28
6651	6	Ergoterapi	94	61	54	27

Oppsummering

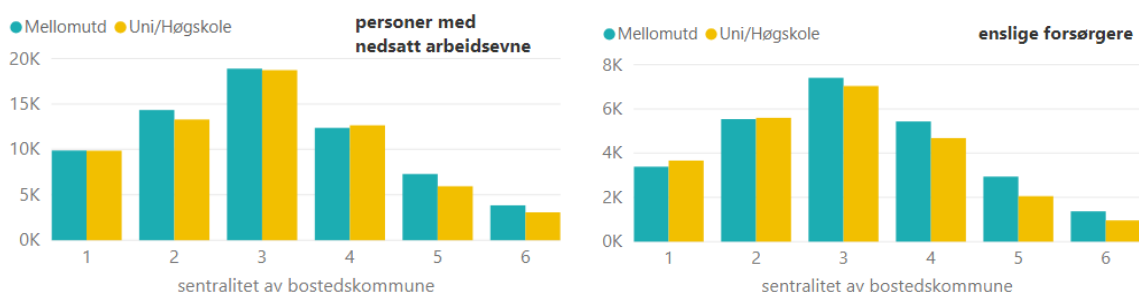
Hovedinntrykket er at personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere er mer like enn de er forskjellige. Dette gjelder både i forhold til hvor mange som fullfører utdanningen og hvor mange som kommer i arbeid etter at utdanningen er avsluttet. Videre er det overraskende store forskjeller mellom utdanningene. Vi ser for eksempel at fullføringsgraden kan være opptil tre ganger høyere for noen høyskole- og universitetsutdanninger enn for andre utdanninger på tilsvarende nivå. Det er også store forskjeller i forhold til hvor mange som kommer i arbeid etter fullført utdanning, her er tendensen (rimelig nok) at andelen er betydelig høyere for de lengste utdanningene, særlig for profesjonsutdanningene (som sykepleiefag eller lærerutdanninger).

6. Sentralitet og geografisk mobilitet

Et av formålene med prosjektet har vært å se på hvordan forhold ved det lokale utdanningstilbudet og arbeidsmarkedet henger sammen med valg av utdanning og hvor de etterfølgende får arbeid (geografisk mobilitet). Er det for eksempel slik at personer som bor i områder med begrenset utvalg av utdanninger og jobber har større risiko for å velge en utdanning som ikke fører fram til arbeid? Eller vil utdanningen øke sannsynligheten for arbeid utenfor regionen og dermed kunne gi økt mobilitet? En annen mulighet er selvsagt at man velger å utdanne seg utenfor den regionen man opprinnelig bodde, for eksempel med sikte på arbeid i hjemregionen. Dette er bare et utvalg av mulige spørsmål, noe som illustrerer kompleksiteten. I tillegg er ikke de ulike valgene og utfallene uavhengige bestemt og innenfor rammene av et deskriptivt prosjekt er det vanskelig å analysere dette på en fullgod måte. Vi har derfor valgt en forenklet tilnærming der vi ved hjelp av deskriptive analyser forsøker å se på noen delspørsmål.

Vi starter med å se på sammenhengen mellom sentralitet og nivå av utdanningen (mellomutdanning – som inkluderer fagskole – eller høyere utdanning). Vi bruker SSBs sentralitetsindeks (1–6, der 1 er mest sentral) og grupperer kommunen i henhold til denne indeksen. Som [Figur 39](#) nedenfor viser er det ikke veldig store forskjeller i nivå av utdanning avhengig av sentralitet, men vi ser en viss tendens til at andelen som tar utdanning på mellomnivå er noe høyere i de minst sentrale kommunene (særlig for enslige forsørgere).

Figur 39. Nivå på utdanning personene tar etter sentralitet av bostedskommune før utdanning, 2004–2016

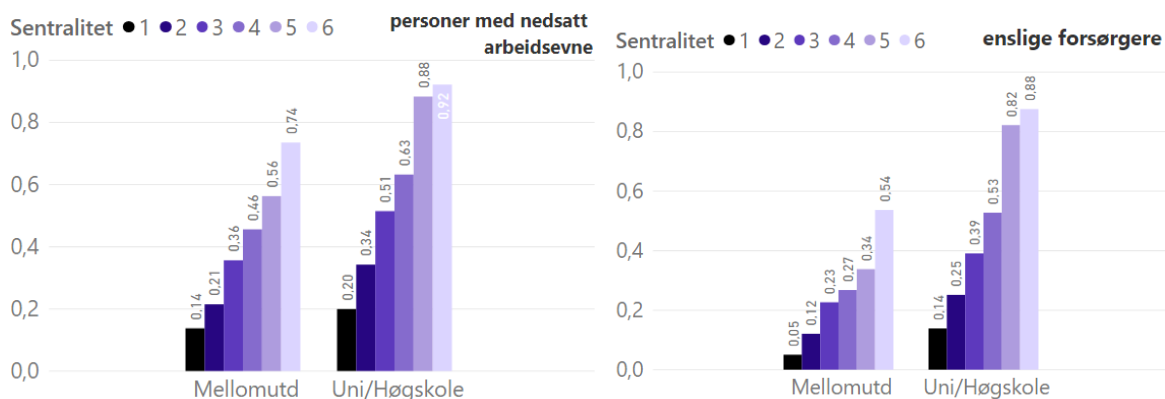
I hvilken grad det lokale utdanningstilbudet begrenser utdanningsmulighetene vil også avhenge av hvor mobil den enkelte er. I [Figur 40](#) ser vi på hvor stor andel av personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere som tar utdanningen i en annen bo- og arbeidsmarkedsregion¹⁹ enn den regionen som bostedskommunen tilhører (bosted før utdanning). Det er som forventet en klar gradient i forhold til sentralitet, det er flere som tar høyere utdanning utenfor hjemregionen og det er flere med nedsatt arbeidsevne som utdanningen tar utenfor hjemregionen. Det er derimot noe overraskende at forskjellene mellom høyere utdanning og utdanning på mellomnivå er såpass små. Noe av dette skyldes nok at fagskolene inngår i utdanning på mellomnivå – som igjen kan forklare hvorfor mobiliteten er betydelig høyere for personer med nedsatt arbeidsevne enn for enslige forsørgere (som i liten grad tar fagskoleutdanninger, se [Figur 12](#) vs. [Figur 31](#)). Disse resultatene tyder på at enslige forsørgere og personer med nedsatt arbeidsevne ikke velger

¹⁹ Basert på kommunen hvor utdanningsinstitusjonen er lokalisert. Dette er altså ikke (nødvendigvis) et mål på flytting.

utdanning bare ut fra det lokale tilbudet. Siden mobiliteten er relativt høy også i de mer sentrale regionene, tyder resultatene videre på at dette ikke bare gjelder nivået på utdanningen, men også fagretning.

Figur 40: Andel som tar utdanning i en annen arbeidsmarkedsregion (enn den regionen bostedskommunen før utdanningen tilhører), etter sentralitet av bostedskommunen før utdanning (2004–2016) og brukergruppen.

Som vi så forrige avsnitt (5.1) velger svært mange utdanninger som typisk kvalifiserer til arbeid i kommunal sektor (helsevesenet, undervisning, barnehage, sosialsektoren, osv.). Om vi ser bort fra allmennfaglige utdanninger og utdanninger med uoppgitt utdanningskode, gjelder dette omtrent 74 prosent av de enslige forsørgerne (der kvinneandelen er svært høy) og omtrent 55 prosent i gruppen med nedsatt arbeidsevne.²⁰ Det er grunn til å tro at det er etterspørsel etter denne type arbeidskraft i mange norske kommuner, selv om dette naturligvis vil variere mellom kommuner og over tid. Også for mange av de andre store utdanningsgruppene (for personer med nedsatt arbeidsevne er dette for eksempel bygg og anlegg, elektro og mekaniske fag, mens økonomisk-administrative fag er vanlige utdanninger i begge grupper) vil det trolig være etterspørsel i de fleste kommuner (og i alle arbeidsmarkedsregioner). En mulig forklaring på at mange velger denne type utdanninger er at de ønsker arbeid i hjemkommunen (eller hjemregionen), noe som i så fall kan innebære en lav geografisk mobilitet.

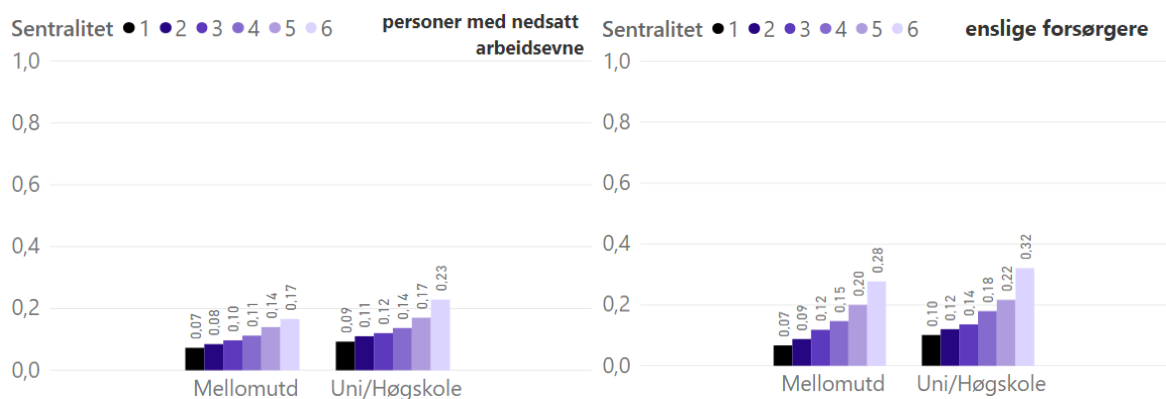
I Figur 41 ser vi på hvor stor andel av personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere som er bosatt i en annen bo- og arbeidsmarkedsregion enn hjemregionen (regionen de var bosatt i før utdanning) i løpet av en 13–24 måneders periode etter at utdanningen var avsluttet.²¹ Sammenlignet med andelen som tar utdanning i en annen bo- og arbeidsmarkedsregion er disse tallene betydelig lavere. Det er fortsatt en gradient i forhold til sentralitet (de som bor i de mest sentrale kommunene er i mindre grad bosatt i en annen arbeidsmarkedsregion etter at utdanningen er avsluttet), men forskjellene mellom de ulike regionene er mye mindre. Som forventet er de som tar høyere utdanning noe mer mobile enn de som tar utdanning på mellomnivå, men forskjellene er relativt små. En mulig årsak til dette er at mange velger

²⁰ Vi har her bare sett på de 50 største enkeltutdanningene for de to gruppene.

²¹ Informasjon om bosted er oppdatert årlig (per 1.1.) og for å fange opp hvor personene bor etter at de eventuelt har fått arbeid (noe som er registrert 7-12 måneder etter utdanning), registrerer vi bostedskommune i en periode mellom 13 og 24 måneder etter at utdanningen er avsluttet.

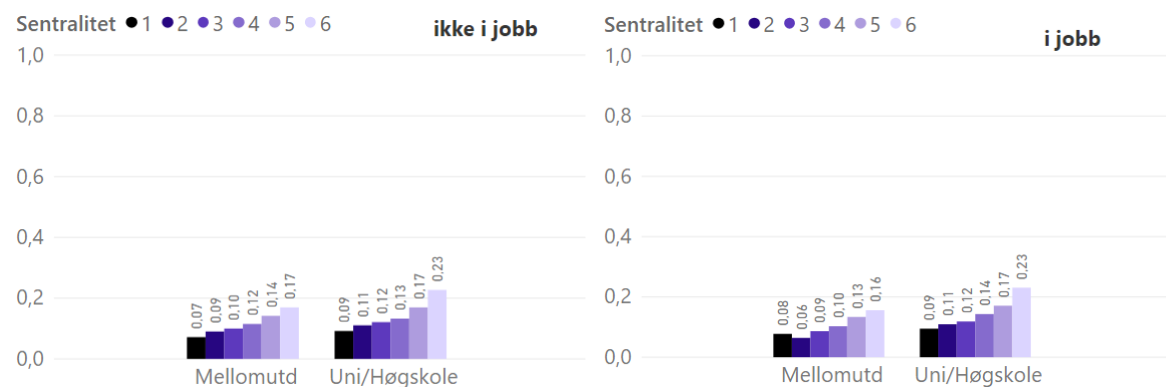
profesjonsutdanninger (som sykepleier eller lærer) der etterspørselen etter arbeidskraft gjerne er minst like stor i de mindre sentrale regionene.

Figur 41: Andel som er bosatt i en annen arbeidsmarkedsregion (enn den regionen bostedskommunen før utdanning tilhører) 13–24 måneder etter at utdanningen er avsluttet, etter sentralitet av bostedskommunen før utdanning (2004–2016).

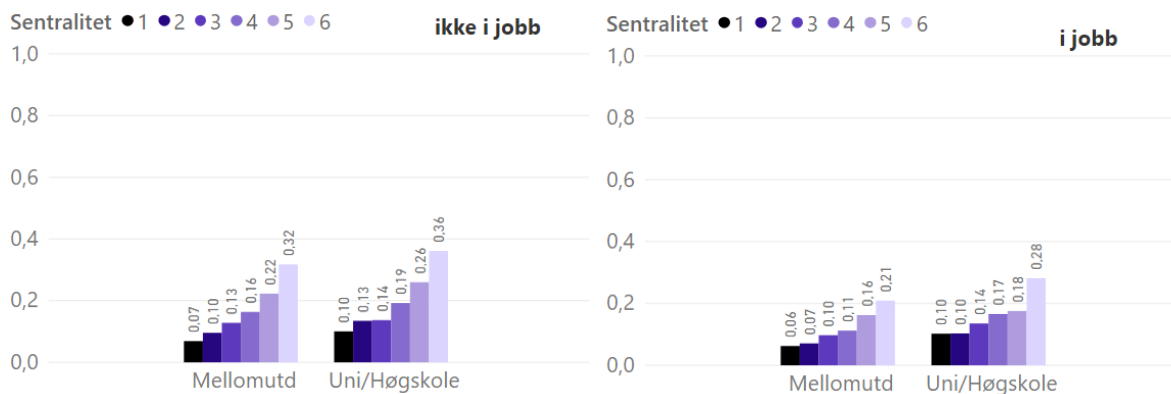

Det vil trolig være en viss geografisk mobilitet uavhengig av arbeidssituasjon og for å få et inntrykk av dette har vi delt utvalgene etter om personene er i arbeid etter utdanning eller ikke (disse resultatene forteller ikke noe om hvordan mobilitet påvirker sannsynligheten for å komme i arbeid, vi vet ikke om de flytter på grunn av at de har fått arbeid eller om de får arbeid fordi de flytter). Noe uventet finner vi at andelen som flytter er omtrent lik for de to gruppene (for personer med nedsatt arbeidsevne, Figur 42a), mens for enslige forsørgere er det flere i gruppen som ikke er i arbeid som bor i en annen arbeidsmarkedsregion etter at utdanningen er avsluttet (Figur 42b).

Figur 42a: Andel som er bosatt i en annen arbeidsmarkedsregion (enn den regionen bostedskommunen før utdanning tilhører) 13–24 måneder etter at utdanningen er avsluttet, etter om personen er i arbeid og sentralitet av bostedskommunen før utdanning (2004–2016). Personer med nedsatt arbeidsevne.

Figur 42b: Andel som er bosatt i en annen arbeidsmarkedsregion (enn den regionen bostedskommunen før utdanning tilhører) 13–24 måneder etter at utdanningen er avsluttet, etter om personen er i arbeid og sentralitet av bostedskommunen før utdanning (2004–2016). Enslige forsørgere.

Inntrykket er at både personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere er mye mer mobile i forhold til hvor de tar utdanning enn i forhold til hvor de bor etter at utdanningen er avsluttet. Så langt har vi imidlertid bare sett på regionale forskjeller i nivået på utdanning. Nedenfor (Tabell 9 og Tabell 10) presenterer vi resultater fra regresjonsanalyser der vi ser på hvordan utdanning (fagfelt) påvirker fullføring, arbeid og flytting etter at utdanningen er avsluttet, avhengig av om man bor i sentrale eller mindre sentrale kommuner. Vi vil altså undersøke om betydning av ulike typer utdanning er forskjellig avhengig av hvor sentral bostedskommunene er.

Vi deler utvalget i to etter sentralitet på bostedskommune før start på utdanning (sentralstedsnivå 1–3 og 4–6) og estimerer tilsvarende modeller som tidligere, men av plasshensyn viser vi bare resultatene for utdanningsvariablene. Resultatene fra disse regresjonene er vist i Tabell 9 (personer med nedsatt arbeidsevne) og Tabell 10 (enslige forsørgere) og tolkningen av de estimerte sammenhengene er tilsvarende den i avsnittene 3.2 og 4.2.

For personer med nedsatt arbeidsevne er resultatene omtrent like (kvalitativt sett) for personer som bor i sentrale eller mindre sentrale kommuner. For enslige forsørgere er imidlertid forskjellene noe større. Disse forskjellene kan nok til en viss grad skyldes at gruppene blir relativt små når vi bryter utvalget ned på så mange underkategorier og her fokuserer vi på om det er systematiske forskjeller mellom sentrale og mindre sentrale områder. Det ser ut for at det er en tendens til at gevinsten av å fullføre andre utdanninger enn utdanning innenfor helse-, sosial- og idrettsfag, er større for de som er bosatt i de mindre sentrale kommunene. Dette gjelder bare for høyere utdanninger. Det er muligens også en tendens til at de som bor i de minst sentrale kommunene i større grad flytter om de tar andre utdanninger enn helse-, sosial- og idrettsfag (utdanninger på mellomnivå).

Oppsummering

Både blant personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere er det mange som studerer utenfor den bo- og arbeidsmarkedsregionen de bodde i før utdanningen begynte; særlig gjelder dette for de som er bosatt i mindre sentrale kommuner og de som tar høyere utdanning. Det er heller ikke store forskjeller i andelene som studerer fag på mellomnivå eller høyere nivå mellom de som er bosatt i sentrale vs. mindre sentrale kommuner. Dette indikerer at det lokale

utdanningstilbudet ikke legger store begrensninger på hvilken type utdanning disse personene tar. Svært mange velger også utdanninger som typisk etterspørres i kommunal sektor (særlig gjelder dette enslige forsørgere), noe som kanskje skyldes at mange ønsker arbeid i området de bodde før utdanning ble startet. Vi finner at det er relativt få (sammenlignet med mobilitet i forhold til utdanning) som bosetter seg utenfor den bo- og arbeidsmarkedsregionen de bodde før de begynte på utdanning. Vi har også undersøkt om sentralitet har noen betydning for sammenhengen mellom type utdanning og sannsynligheten for å fullføre, komme i arbeid eller å flytte. Det er imidlertid få tegn til at dette er tilfelle, den eneste systematiske forskjellen er at det kan se ut for at gevinsten ved å fullføre andre utdanninger enn helse-, sosial- og idrettsfag er større i de minst sentrale områdene, men dette gjelder bare for enslige forsørgere.

Tabell 9. Sammenheng mellom utdanning og fullføring, arbeid og flytting, etter nivå og sentralitet. Personer med nedsatt arbeidsevne.

Utfall:	Fullføre utdanning				Være i jobb ^a				Flytte til en annen BA-region etter utd. ^b			
	Mellomutd.		Høyere utd.		Mellomutd.		Høyere utd.		Mellomutd		Høyere utd.	
	ja	nei	ja	nei	ja	nei	ja	nei	ja	nei	ja	nei
Utdanningsnivå: Sentrale bostedskommuner ^c :	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
<i>Variabler som beskriver utd.</i>												
Fagfelt (ref. er Helse-, sosial- og idrettsfag)												
Allmenne	-0.123***	-0.081***	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pedagogikk	-	-	-0.088***	-0.042	-	-	0.017**	0.027**	-	-	-0.003	-0.031***
Økonomiske og admin.	-0.017*	-0.051***	-0.182***	-0.185***	0.054***	0.047***	0.008	0.011	-0.003	0.031***	-0.015***	-0.040***
Naturvit., håndv.- og tekniske	-0.052***	-0.041***	-0.100***	-0.126***	0.031***	0.009	-0.023**	-0.006	0.018***	0.013	-0.002	-0.020**
Humanistiske og estetiske	-0.041***	-0.060***	-0.148***	-0.204***	-0.045***	-0.030	-0.064***	-0.060***	0.021***	0.107***	-0.004	-0.008
Samfunns- og juridiske	-0.082***	-0.148***	-0.113***	-0.159***	-0.031	-0.093**	-0.057***	-0.064***	0.005	0.115***	0.002	-0.008
Samferd.-, sikk.- og servicefag	0.019	-0.069***	-0.086***	-0.138***	0.079***	0.100***	0.038	0.067**	0.043***	0.016	0.049***	-0.060***
Primærnæringsfag	-0.088***	-0.042	-0.171***	-0.182***	-0.011	-0.039	-0.100**	-0.051	0.028***	0.046***	0.066**	0.024
Fullført (ref. ikke fullført)	-	-	-	-	0.149***	0.118***	0.349***	0.406***	-	-	-	-
Fullført												
Pedagogikk	-	-	-	-	-	-	-0.038***	-0.094***	-	-	-	-
Økonomiske og admin.	-	-	-	-	-0.120***	-0.118***	-0.092***	-0.089***	-	-	-	-
Naturvit., håndv.- og tekniske	-	-	-	-	0.021	0.049***	-0.052***	-0.079***	-	-	-	-
Humanistiske og estetiske	-	-	-	-	-0.102***	-0.094***	-0.245***	-0.315***	-	-	-	-
Samfunns- og juridiske	-	-	-	-	-0.161***	-0.020	-0.181***	-0.172***	-	-	-	-
Samferd.-, sikk.- og servicefag	-	-	-	-	-0.079***	-0.009	-0.122**	-0.155**	-	-	-	-
Primærnæringsfag	-	-	-	-	-0.148***	-0.065	-0.086	-0.249***	-	-	-	-
Deltidsutd. (ref. kat. er heltid)												
	-0.014*	-0.029***	-0.005	0.026***	0.011**	-0.010	-0.010***	-0.024***				
Adj. R ²	0.062	0.038	0.108	0.123	0.146	0.171	0.212	0.234	0.022	0.034	0.034	0.061
N	32916	17959	33161	16877	23417	13079	33161	16877	26230	14852	36416	18551
Gjennomsnitt av utfall	0.488	0.504	0.307	0.297	0.260	0.295	0.327	0.396	0.082	0.124	0.115	0.159

^a Minst 50 prosent gjennomsnittlig arbeidsmarkedstilknytning i perioden 7 – 12 måneder etter at utdanning er avsluttet. ^b Bor i en annen arbeidsmarkedsregion i perioden 13 – 24 måneder etter at utdanning er avsluttet enn før utdanning påbegynte. ^c Kommuner med sentralitetsindeks 1 – 3 er sentrale, sentralitetsindeks 4 – 6 ikke sentrale. Følgende variabler er inkludert i modellene: kjønn, alder, utdanning fra før, sivilstatus, innvandrere, landbakgrunn, antall barn, diagnose, arbeidsledighet, år, arbeidstilknytning før og under (kolonne 5–8) og tiltakshistorikk (kolonne 5–12).

Tabell 10. Sammenheng mellom utdanning og fullføring, arbeid og flytting, etter nivå og sentralitet. Enslige forsørgere.

Utfall:	Fullføre utdanning				Være i jobb ^a				Flytte til en annen BA-region etter utd. ^b			
	Mellomutd.		Høyere utd.		Mellomutd.		Høyere utd.		Mellomutd		Høyere utd.	
	ja	nei	ja	nei	ja	nei	ja	nei	ja	nei	ja	nei
Utdanningsnivå:	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
Sentrale bostedskommuner ^c :	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
<i>Variabler som beskriver utd.</i>												
Fagfelt (ref. er Helse-, sosial- og idrettsfag)												
Allmenne	-0.182***	-0.181***	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pedagogikk	-	-	-0.068***	-0.075***	-	-	0.039***	0.000	-	-	-	-
Økonomiske og admin.	-0.019	-0.035*	-0.234***	-0.214***	0.011	-0.010	0.085***	0.017	-0.003	0.018	0.006	0.000
Naturvit., håndv.- og tekniske	0.020	-0.032*	-0.160***	-0.202***	-0.008	0.015	0.023	-0.037	0.021**	0.034**	0.033***	0.077***
Humanistiske og estetiske	-0.075***	-0.041	-0.253***	-0.329***	-0.028	-0.065*	-0.047***	-0.064***	0.039***	0.136***	0.011	0.070***
Samfunns- og juridiske	0.187***	-0.095	-0.173***	-0.255***	-0.041	0.013	-0.023	-0.072***	-0.030*	0.352***	0.018*	0.034
Samferd.-, sikk.- og servicefag	-0.022	-0.087***	-0.170***	-0.149***	0.046**	0.007	-0.004	0.007	0.021**	0.054***	0.140***	0.014
Primærnæringsfag	-0.076*	-0.020	-0.156**	-0.259***	-0.038	0.019	0.008	0.027	0.076***	0.084**	0.066	0.178**
Fullført (ref. ikke fullført)	-	-	-	-	0.121***	0.095***	0.277***	0.250***	-	-	-	-
Fullført												
Pedagogikk	-	-	-	-	-	-	-0.046**	-0.039	-	-	-	-
Økonomiske og admin.	-	-	-	-	-0.014	0.012	-0.103***	0.018	-	-	-	-
Naturvit., håndv.- og tekniske	-	-	-	-	0.049	0.003	-0.107***	0.049	-	-	-	-
Humanistiske og estetiske	-	-	-	-	-0.060*	-0.078*	-0.264***	-0.173***	-	-	-	-
Samfunns- og juridiske	-	-	-	-	-0.161***	-0.261**	-0.209***	-0.041	-	-	-	-
Samferd.-, sikk.- og servicefag	-	-	-	-	0.014	0.013	0.008	0.143	-	-	-	-
Primærnæringsfag	-	-	-	-	-0.087	-0.170**	-0.313**	-0.140	-	-	-	-
Deltidsutd. (ref. kat. er heltid)	-0.142***	-0.131***	-0.117***	-0.133***	0.011	0.012	0.012	0.026**	0.016	-0.003	0.000	-0.021**
Adj. R ²	0.072	0.065	0.105	0.112	0.220	0.240	0.236	0.243	0.009	0.036	0.015	0.047
N	15657	9548	16112	7613	11500	7210	16112	7613	11430	7187	16071	7611
Gjennomsnitt av utfall	0.348	0.517	0.347	0.325	0.349	0.384	0.461	0.489	0.090	0.169	0.123	0.207

^a Minst 50 prosent gjennomsnittlig arbeidsmarkedstilknytning i perioden 7 – 12 måneder etter at utdanning er avsluttet. ^b Bor i en annen arbeidsmarkedsregion i perioden 13 – 24 måneder etter at utdanning er avsluttet enn før utdanning påbegynte. ^c Kommuner med sentralitetsindeks 1 – 3 er sentrale, sentralitetsindeks 4 – 6 ikke sentrale. Følgende variabler er inkludert i modellene: kjønn, alder, utdanning fra før, innvandrere, landbakgrunn, antall barn, yngste barns alder, arbeidsledighet, år og arbeidstilknytning før og under (kolonne 5–8).

7. Oppsummering

Målet med dette prosjektet er å gi kunnskap om bruken av ordinær utdanning for to brukergrupper: personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere som mottar overgangsstønad. Vi bruker norske administrative data, fokuserer på perioden 2004–2018 og ser resultatene i sammenheng med de viktigste regelendringene. Hoveddelene i arbeidet har vært:

- Deskriptive analyser der vi har studert utvikling over tid i bruken av ordinær utdanning, egenskaper ved deltakerne, type utdanninger som blir valgt, fullføring av utdanningene og arbeidsmarkedstilknytning.
- Regresjonsanalyser der vi har studert hvordan ulike egenskaper ved deltakerne, utdanningene de tar og lokale forhold henger sammen med tre ulike utfall: sannsynligheten for å delta i ordinær utdanning, sannsynligheten for å fullføre utdanningen og sannsynligheten for å være i arbeid etter at utdanningen er avsluttet
- Deskriptive analyser av fullføringsgrad og sannsynligheten for påfølgende arbeid for de største enkeltutdanningene.
- Deskriptive analyser av sammenhengen mellom utdanning, arbeid, sentralitet og geografisk mobilitet.

Resultatene viser at det har vært en stor nedgang i både absolutt og relativ bruk av ordinær utdanning for begge brukergrupper, og nedgangen har vært størst for personer med nedsatt arbeidsevne. En mulig årsak til nedgangen kunne være at sammensetningen av brukergruppen har endret seg over tid (ved at det over tid er flere som ikke er aktuelle for ordinær utdanning). Analysene tyder *ikke* på at endringene i sammensetning av brukergruppen kan forklare nedgangen (tvert imot, for mottakere av overgangsstønad ser det ut som at endringene i sammensetningen har redusert nedgangen). For personer med nedsatt arbeidsevne observerer vi en markant nedgang i nye tilganger til utdanning, særlig etter NAV-reformen og innføring av AAP etter 2010. En mulig forklaring på nedgangen kan være en endring i prioriteringene i NAV i retning av «arbeid først» (Proba samfunnsanalyse, 2012; Nicolaisen og Kann, 2019). Vi ser ikke noe forandring i gjennomsnittlig utdanningslengde over tid (gjelder for begge grupper).

Det er visse forskjeller mellom de to deltakergruppene – mottakere av overgangsstønader oftere er kvinner, er litt yngre, flere har innvandringsbakgrunn og de tar oftere utdanning innenfor helse-, sosial- og idrettsfag og sjeldnere utdanning innenfor naturvitenskapelige-, håndverk- og tekniske fag (som trolig henger sammen med kjønnsammensetning). Endringer i sammensetning over tid har imidlertid mye til felles for begge brukergrupper – andelen innvandrere øker, andelen heltidsstudier går betydelig ned, og etter 2012 øker andelen deltakere med bare grunnskole som høyeste fullførte utdanning, mens andelen som tar ordinær utdanning på mellomnivå (videregående og fagskole) øker. De to største diagnosegruppene for personer med nedsatt arbeidsevne er psykiske lidelser og muskel/skjelett, og vi ser at andel personer med psykiske lidelser øker.

Gjennomsnittlig fullføringsgraden er relativt lav for begge grupper – omtrent 50 prosent for utdanninger på videregående opplæringsnivå og omtrent 30 prosent for høyere utdanninger. Dette er en god del lavere enn de generelle fullføringsgradene. Det er stor variasjon i

fullføringsgrad blant fagfeltene (og variasjonen er større blant fagfeltene på høyere nivå enn blant fagfeltene på mellomutdanningsnivå). Helse-, sosial- og idrettsfag fullføres oftest på begge nivå for begge brukergrupper, og allmenne fag (som bare finnes på videregående nivå) fullføres minst. På tross av at det har vært endringer i sammensetningen av brukergruppene og hvilken type utdanninger de tar, har andelen som fullfører ikke endret seg som følge av dette.

Det å være kvinne, ung, gift, ha mer enn obligatorisk utdanning fra før, ha bakgrunn fra Norge eller vestlige land og ikke ha en psykisk lidelse (for personer med nedsatt arbeidsevne), er forbundet med høyere sannsynlighet for både å begynne i ordinær utdanning og for å fullføre utdanningen (uansett brukergruppe). Det er flere enslige forsørgere som er i arbeid etter at utdanningen er avsluttet enn for personer med nedsatt arbeidsevne. Det å fullføre utdanning er forbundet med høyere sannsynlighet for å være i arbeid for nesten alle fag på begge opplæringsnivåer. Helse-, sosial- og idrettsfag er blant fagene som det gir størst gevinst å fullføre, mens det å fullføre humanistiske og estetiske fag eller samfunns og juridiske fag gir lavest gevinst.

Det har vært noen regelendringer i perioden som muligens kan ha hatt en virkning på bruken av ordinær utdanning og/eller på sammensetning av deltakerne. Analysene tyder på at innskjerpingen av aktivitetskravet for enslige forsørgere i 2012 har gitt, som forventet, en midlertidig økning i antall nye deltakere i ordinær utdanning, samt at andelen yngre deltakere med barn under 3 år økte. Regelverksendringene fra 2016 (reduksjon av aldersgrensen for personer med nedsatt arbeidsevne og kravet om at utdanningen må være nødvendig og hensiktsmessig for enslige forsørgere) ser ikke ut til å ha endret hverken deltakelsen i ordinær utdanning, sammensetningen av deltakergruppene eller fullføring.

Både blant personer med nedsatt arbeidsevne og enslige forsørgere er det mange som studerer utenfor den bo- og arbeidsmarkedsregionen de bodde i før utdanningen begynte; særlig gjelder dette for de som er bosatt i mindre sentrale kommuner og for de som tar høyere utdanning. Dette indikerer at det lokale utdanningstilbudet ikke legger store begrensninger på hvilken type utdanning disse personene tar. Vi finner at det er relativt få (sammenlignet med mobilitet i forhold til utdanning) som bosetter seg utenfor den bo- og arbeidsmarkedsregionen de bodde før de begynte på utdanning. Det er også få tegn til at sentralitet har noen særlig betydning for sammenhengen mellom hvilken type utdanning de tar og sannsynligheten for å fullføre, komme i arbeid eller å flytte. Samlet sett, om vi sammenligner de to brukergruppene, er hovedinntrykket at de er ganske like heller enn at de er forskjellige. Dette gjelder både i forhold til hvordan gruppene endres over tid, hvilke utdanninger de velger, hvor mange som fullfører utdanningen og hvor geografisk mobile de er.

Referanser

Bjørnstad, A. F. (2015). *Økt sysselsetting blant mottakere av overgangstønad*. Arbeid og velferd. Nr 2/2015

Bråthen, M., & Vetvik, K. (2011). *Personer med nedsatt arbeidsevne – Hver er de?* Arbeid og velferd. Nr 1/ 2011

Cools, S., Hardoy, I., & von Simson, K. (2018). *Sosial bakgrunn, utdanning, arbeid og stønader til personer under 30 år med nedsatt arbeidsevne*. Institutt for samfunnsforskning. Rapport 2018:12

Dokken, T. (2017). *Sysselsetting blant enslige mødre: Har aktivitetskrav i småbarnsfasen effekt?* Arbeid og velferd. Nr 1/2017

Gundersen, F., & Juvkam, D. (2013). *Inndelinger i senterstruktur, sentralitet og BA-regioner*. Norsk institutt for by- og regionforskning. Rapport 2013:1

Høydahl, E. (2017). *Ny sentralitetsindeks for kommunene*. Statistisk sentralbyrå. Notat 2017/40

Kunnskapsdepartement (2015–2016). Meld. St. 16. *Fra utenforskap til ny sjanse. Samordnet innsats for voksnes læring*. Melding til Stortinget 2015–2016

Nicolaisen, H., & Kann, I. C. (2019). *Hvem får hva og hvorfor? Utdanning, opplæring og unge NAV-brukere*. Arbeid og velferd. Nr 1/2019

Proba samfunnsanalyse (2012). *Bruk av opplæringstiltak for personer med nedsatt arbeidsevne. Forprosjekt til effektevaluering*. Rapport 2012–11

Proba samfunnsanalyse (2015). *Samarbeid mellom fylkeskommunen og NAV om videregående opplæring for voksne arbeidssøkere*. Rapport 2015–04

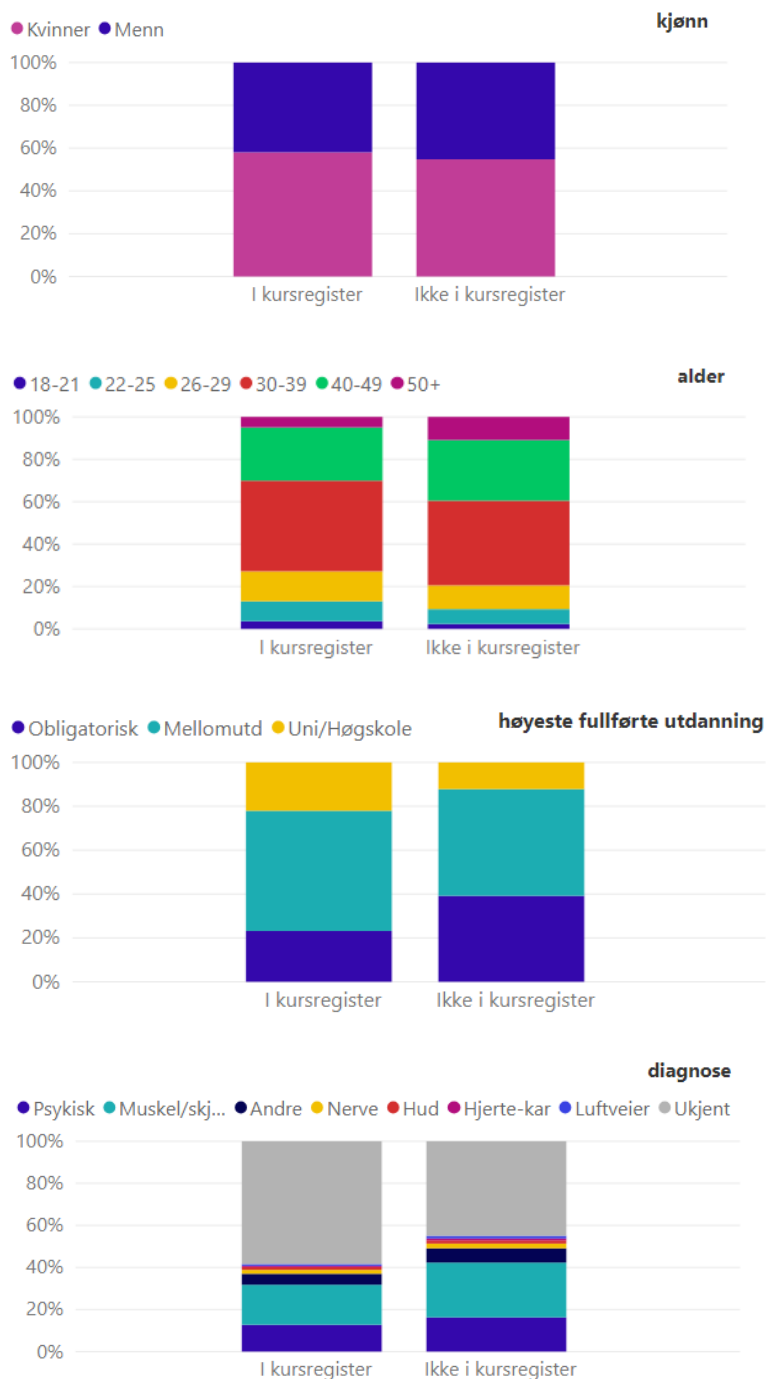
Salvanes, K. V., & Reiling, R. B. (2017) *Utdanning som arbeidsrettet tiltak for ungdom med redusert arbeidsevne*. NIFU. Rapport 2017:1

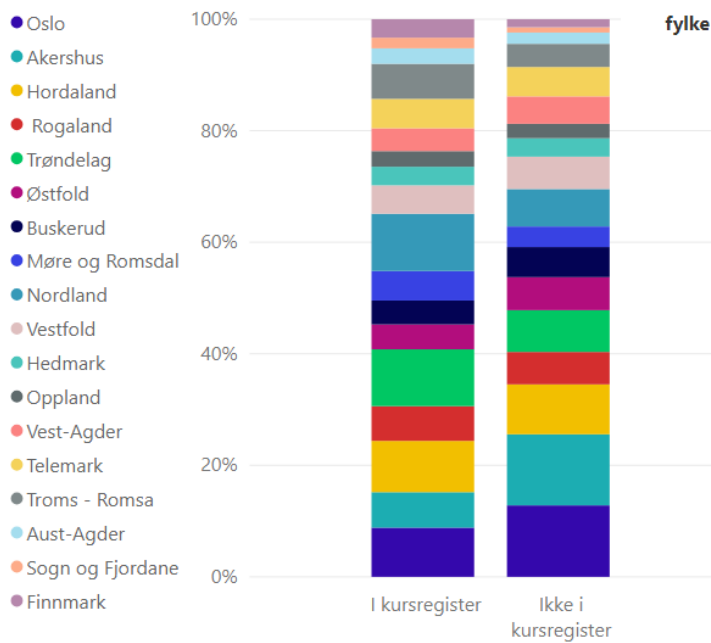
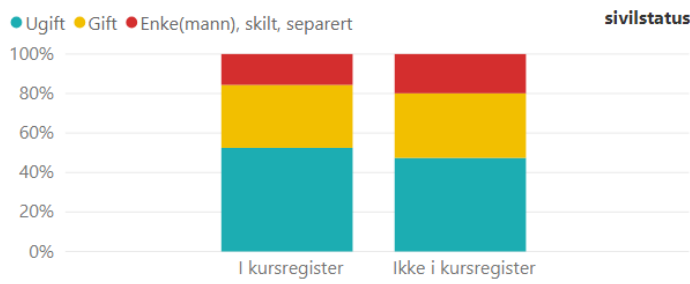
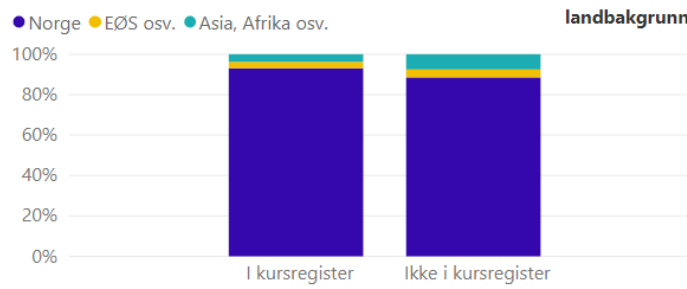
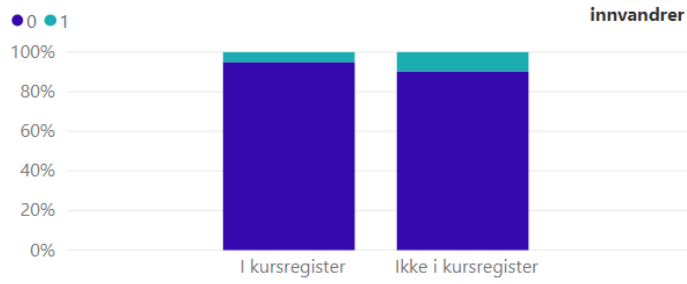
Steskal, D. (2018). *Bruk og virkning av utdanning i arbeidsmarkedspolitikken i Norden – Litteraturoversikt fra nordiske land*. Uni Research Rokkansenteret. Rapport 3-2018.
<http://hdl.handle.net/11250/2626435>

Sutterud, L. (2018). *Utviklingen i personer med nedsatt arbeidsevne og personer med rett til arbeidsavklaringspenger per 31. mars 2018*. Arbeids- og velferdsdirektoratet/Statistikkseksjonen. Notat

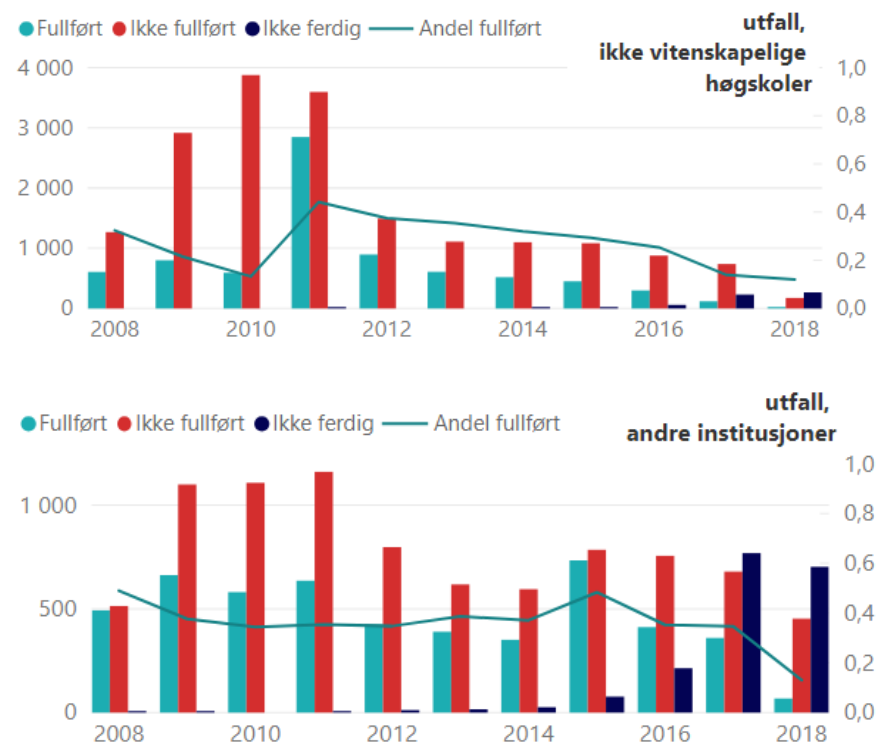
Appendiks

Figur A1. Sammensetning av personer som per desember 2004 ble registrert som utdanningstiltaksdeltakere i arbeidssøkerregister, etter om de også ble registrert i NUDB kursregister som deltakere i ordinær utdanning

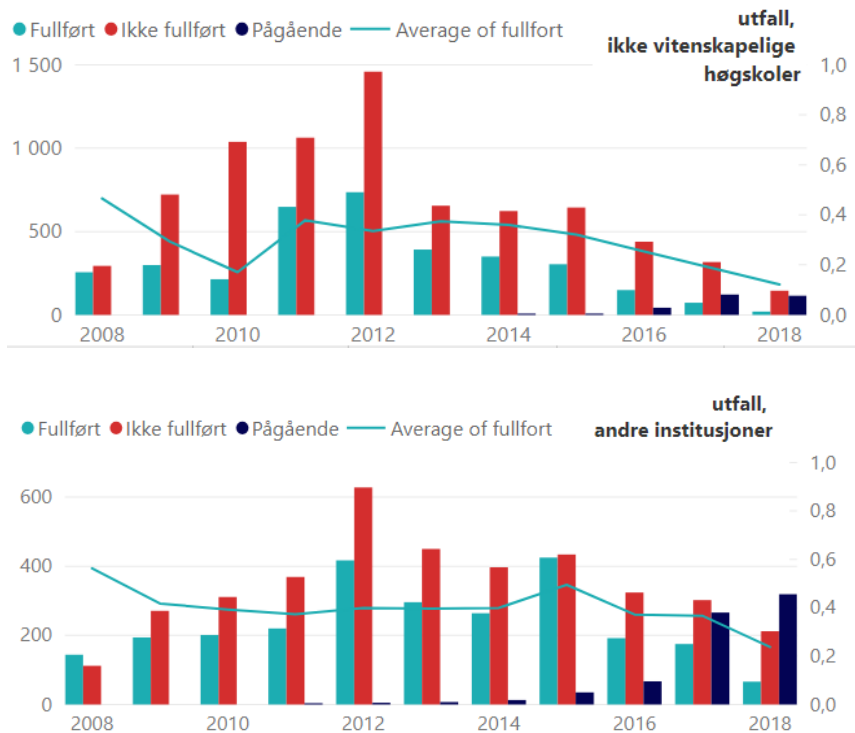

Figur A2. Fullføringsgrad for personer med nedsatt arbeidsevne på utdanningstiltak, etter type institusjon

Figur A3. Fullføringsgrad for mottakere av overgangstønad med aktivitetskrav på utdanning, etter type institusjon

Tabell A1. Regresjonsanalyse, personer med nedsatt arbeidsevne. Sannsynlighet for å starte på utdanning. Periode 2010 – 2015.

Utfall:	Starte på utdanning	Utfall:	Starte på utdanning
<i>Bakgrunnsvariabler:</i>			
Kjønn (referanse kategori er mann)		Hjerte-karsystemet	-0.024***
kvinne	0.010***	Luftveier	0.038***
Alder (ref. kat. er 18–29 år)		Ukjent	-0.106***
30–39 år	-0.012***	<i>Øvrige variabler</i>	
39–49 år	-0.110***	Ledighet	0.004***
50+ år	-0.244***	Sentralitet (ref. kat. er 1)	
Utdanning (ref. kat. er obligatorisk)		2	-0.032***
Mellomutd.	0.108***	3	-0.031***
Høyere utd.	0.096***	4	-0.027***
Sivilstatus (ref. kat. er ugift)		5	-0.018***
Gift	-0.005	6	-0.007
Enke(mann)/skilt/separert	-0.007	År (ref. kat. er 2010)	
Innvandrer	-0.039***	2011	-0.050***
Landbakgrunn (ref. kat er Norge)		2012	-0.085***
EØS osv.	0.010	2013	-0.092***
Afrika, Asia, osv.	-0.021**	2014	-0.102***
Antall barn (ref. kat. er 0)	0.000	2015	-0.100***
1	0.025***	Konstant	0.419***
2	0.039***	Adj. R ²	0.096
3	0.034***	N	113 824
4+	0.036***	Gjennomsnitt av utfall	0.200
Diagnose (ref. kat. er psykisk)		* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$	
Muskel og skjelett	0.039***		
Andre lidelser	0.030***		
Nervesystemet	-0.001		
Hud	0.121***		

Tabell A2. Regresjonsanalyser, personer med nedsatt arbeidsevne. Sannsynlighet for å fullføre og være i jobb. Periode 2010 – 2015.

Utfall:	Fullføre utdanning		Være i jobb	
	Mellomutd. (1)	Høyere utd. (2)	Mellomutd. (3)	Høyere utd. (4)
<i>Bakgrunnsvariabler:</i>				
Kjønn (referanse kategori er mann)				
kvinne	0.032***	0.011*	-0.013	-0.035***
Alder (ref. kat. er 18–29 år)				
30–39 år	-0.035***	-0.024***	-0.008	0.008
39–49 år	-0.043***	-0.040***	-0.037***	-0.009
50+ år	-0.041**	-0.093***	-0.106***	-0.029**
Høyeste fullf. utd. (ref. er høyere utd.)				
Obligatorisk	-0.122***	–	-0.029	–
Mellomutd	0.004	-0.145***	0.031*	-0.076***
Sivilstatus (ref. kat. er ugift)				
Gift	0.031***	0.010	0.025**	0.033***
Enke(mann)/skilt/separert	-0.000	-0.012	-0.014	-0.003
Innvandrere	-0.012	0.040*	-0.006	-0.047**
Landbakgrunn (ref. kat er Norge)				
EØS osv.	-0.009	-0.029	-0.034	0.038*
Afrika, Asia, osv.	-0.084***	-0.050**	-0.056**	-0.016
Antall barn (ref. kat. er 0)				
1	-0.018*	-0.005	0.050***	0.054***
2	-0.007	0.014	0.047***	0.084***
3	-0.027*	0.011	0.059***	0.085***
4+	-0.044**	0.007	0.049***	0.071***
Diagnose (ref. kat. er psykisk)				
Muskel og skjelett	0.050***	0.040***	0.088***	0.032***
Andre lidelser	0.042***	0.022**	0.025**	0.005
Nervesystemet	0.044**	-0.000	0.019	0.023*
Hud	0.020	0.054**	0.065**	0.040**
Hjerte-karsystemet	-0.020	-0.005	0.055	-0.014
Luftveier	0.080**	0.055**	0.093**	0.054**
Ukjent	0.013	0.036***	0.076***	0.041***
<i>Variabler som beskriver utdanninger</i>				
Fagfelt (ref. er Helse-, sosial- og idrettsfag)				
Allmenne	-0.115***	–	–	–
Pedagogikk	–	-0.009	–	0.020***
Økonomiske og admin.	-0.030**	-0.173***	0.034**	0.033***
Naturvit., håndverks- og tekniske	0.009	-0.118***	0.043***	-0.007
Humanistiske og estetiske	-0.059***	-0.172***	-0.044**	-0.038***
Samfunns- og juridiske	-0.159***	-0.138***	-0.053	-0.026**
Samferd.-, sikkerhets- og servicefag	0.001	-0.121***	0.117***	0.030
Primærnæringsfag	-0.101***	-0.189***	0.009	-0.024
Fullført (ref. ikke fullført)	–	–	0.164***	0.369***
Fullført				
Pedagogikk	–	–	–	-0.057***
Økonomiske og admin.	–	–	-0.125***	-0.120***
Naturvit., håndverks- og tekniske	–	–	0.030*	-0.085***
Humanistiske og estetiske	–	–	-0.094***	-0.273***

Utfall:	Fullføre utdanning		Være i jobb	
	Mellomutd. (1)	Høyere utd. (2)	Mellomutd. (3)	Høyere utd. (4)
Samfunns- og juridiske	–	–	–0.133**	–0.253***
Samferd.-, sikkerhets- og servicefag	–	–	–0.052*	–0.133**
Primærnæringsfag	–	–	–0.135***	–0.128
Deltidsutd. (ref. kat. er heltid)	–0.151***	–0.132***	–0.024***	0.011*
<i>Variabler som beskriver aktivitet</i>				
Arb. tilknytning før utd. (ref. er 0 %)				
<50 %	0.033***	0.004	0.042***	0.026***
>=50 %	0.046***	0.017**	0.082***	0.069***
Arb. tilknytning under utd. (ref. er 0 %)				
<50 %	–0.003	0.094***	0.201***	0.189***
>=50 %	–0.030**	–0.040***	0.421***	0.412***
Tiltak				
Arbeidspraksis	–0.001	–0.023***	–0.009	0.006
Arbeidsrettet	–0.012	0.018	0.002	–0.002
Avklaringstiltak	–0.012	–0.014	–0.026***	–0.027***
Jobbskaping og egenetablering	–0.091	–0.241***	–0.270**	–0.053
Lønnstilskudd	–0.013	–0.042	0.054	0.043
Oppfølging	0.006	–0.035***	–0.037***	–0.035***
Opplæring	0.106***	0.143***	0.055***	0.052***
Sysselsett., permisjoner og vikariater	–0.260	–0.108	–0.345	0.085
Tilrettelagt arbeid	0.091	–0.055	0.040	–0.141
Andre tiltak	–0.002	0.044*	–0.023	0.016
<i>Øvrige variabler</i>				
Ledighet				
Sentralitet (ref. kat. er 1)				
2	0.064***	–0.002	–0.014	–0.003
3	0.064***	0.010	–0.013	0.007
4	0.047***	–0.024**	–0.030**	0.023**
5	0.065***	–0.032***	–0.034**	0.033***
6	0.072***	–0.049***	–0.042**	0.056***
År (ref. kat. er 2010)				
2011	0.007	0.219***	0.003	–0.003
2012	0.031***	0.219***	0.013	0.013
2013	–0.025**	0.214***	0.067***	0.031***
2014	0.007	0.186***	–0.008	0.014
2015	0.043***	0.156***	0.029***	–0.016
Konstant	0.452***	0.265***	0.072**	0.088***
Adj. R ²	0.073	0.133	0.197	0.240
N	21 289	25 047	15 138	25 047
Gjennomsnitt av utfall	0.455	0.333	0.301	0.336

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$. Allmenne fag er tatt ut fra utvalget i kolonne (3).

Tabell A3. Regresjonsanalyse, mottakere av overgangsstønad. Sannsynlighet for å delta i utdanning. Periode 2012–2015.

Utfall:	Delta i utdanning
<i>Bakgrunnsvariabler:</i>	
Kjønn (referanse kategori er mann)	
kvinne	0.091***
Alder (ref. kat. er 18–29 år)	
30–39 år	–0.193***
39–49 år	–0.260***
50+ år	–0.298***
Utdanning (ref. kat. er obligatorisk)	
Mellomutd	0.020***
Uni/Høgskole	0.109***
Innvandrer	–0.051**
Landbakgrunn (ref. kat er Norge)	
EØS osv.	–0.058***
Afrika, Asia, osv.	0.052**
Antall barn (ref. kat. er 1)	
2	–0.073***
3	–0.080***
4+	–0.080***
Yngste barns alder (ref. er 1–2 år)	
3–5 år	–0.011
6–8 år	–0.048***
<i>Øvrige variabler</i>	
Ledighet	–0.007**
Sentralitet (ref. kat. er 1)	
2	–0.004
3	–0.011
4	0.005
5	0.001
6	0.020
År (ref. kat. er 2012)	
2013	–0.028***
2014	–0.036***
2015	–0.048***
Konstant	0.426***
Adj. R ²	0.084
N	28 867
Gjennomsnitt	0.354

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Tabell A4. Regresjonsanalyser, mottakere av overgangstønnd. Sannsynlighet for å fullføre og være i jobb. Periode 2012–2015.

Utfall:	Fullføre utdanning		Være i jobb	
	Mellomutd. (1)	Høyere utd. (2)	Mellomutd. (3)	Høyere utd. (4)
<i>Bakgrunnsvariabler:</i>				
Kjønn (referanse kategori er mann)				
kvinne	0.042	-0.030	-0.043	-0.004
Alder (ref. kat. er 18–29 år)				
30–39 år	-0.006	-0.023*	0.050***	0.018
39–49 år	0.004	-0.038*	0.033	-0.026
50+ år	0.172	-0.220**	-0.166	-0.003
Høyeste fullf. utd. (ref. er høyere utd.)				
Obligatorisk	-0.022	–	-0.133***	–
Mellomutd	0.133***	-0.125***	-0.085***	-0.150***
Innvandrere	0.004	0.051	0.037	-0.012
Landbakgrunn (ref. kat er Norge)				
EØS osv.	-0.035	-0.030	-0.043	-0.000
Afrika, Asia, osv.	-0.060	-0.086**	-0.076*	-0.035
Antall barn (ref. kat. er 1)				
2	-0.033***	-0.011	-0.009	0.007
3	-0.067***	-0.030	-0.022	-0.034*
4+	-0.110***	-0.052	-0.047	0.007
Yngste barns alder (ref. er 1–2 år)				
3–5 år	-0.010	0.000	0.024**	-0.009
6–8 år	-0.021	0.015	0.000	-0.027
<i>Variabler som beskriver utd.</i>				
Fagfelt (ref. er Helse-, sosial- og idrettsfag)				
Allmenne	-0.168***	–	–	–
Pedagogikk	–	-0.030**	–	0.046***
Økonomiske og admin.	-0.032	-0.212***	-0.012	0.078***
Naturvit., håndverks- og tekniske	-0.018	-0.181***	0.016	0.024
Humanistiske og estetiske	-0.071***	-0.270***	-0.024	-0.010
Samfunns- og juridiske	0.184***	-0.156***	-0.021	-0.015
Samferd., sikkerhets- og servicefag	-0.017	-0.188***	0.057**	0.042
Primærnæringsfag	-0.055	-0.128	-0.011	-0.065
Fullført (ref. ikke fullført)	–	–	0.141***	0.289***
Fullført				
Pedagogikk	–	–	–	-0.068***
Økonomiske og admin.	–	–	-0.019	-0.100***
Naturvit., håndverks- og tekniske	–	–	0.013	-0.148***
Humanistiske og estetiske	–	–	-0.111**	-0.323***
Samfunns- og juridiske	–	–	-0.186**	-0.186***
Samferd., sikkerhets- og servicefag	–	–	0.003	-0.105
Primærnæringsfag	–	–	-0.087	-0.043
Deltidsutd. (ref. kat. er heltid)	-0.105***	-0.130***	0.026*	0.029***
<i>Variabler som beskriver aktivitet</i>				
Arb. tilknytning før utd. (ref. er 0 %)				
<50 %	0.027**	-0.003	0.016	-0.018
≥50 %	0.062***	-0.038**	0.058***	0.052***
Arb. tilknytning under utd. (ref. er 0 %)				

Utfall:	Fullføre utdanning		Være i jobb	
	Mellomutd. (1)	Høyere utd. (2)	Mellomutd. (3)	Høyere utd. (4)
<50 %	-0.014	0.092 ^{***}	0.248 ^{***}	0.215 ^{***}
>=50 %	0.039 ^{**}	-0.093 ^{***}	0.472 ^{***}	0.511 ^{***}
<i>Øvrige variabler</i>				
Ledighet	-0.009	0.006	-0.008	-0.004
Sentralitet (ref. kat. er 1)				
2	0.036 ^{**}	0.012	-0.012	0.001
3	0.084 ^{***}	0.034 ^{**}	-0.020	0.031 ^{**}
4	0.035 [*]	-0.010	-0.021	0.022
5	0.057 ^{***}	-0.011	0.019	0.057 ^{***}
6	0.119 ^{***}	-0.017	-0.031	0.031
År (ref. kat. er 2012)				
2013	0.005	0.043 ^{***}	-0.008	0.032 ^{**}
2014	0.035 ^{**}	0.030 ^{**}	0.023	0.046 ^{***}
2015	0.038 ^{***}	0.019	0.010	0.019
Konstant	0.435 ^{***}	0.570 ^{***}	0.293 ^{***}	0.263 ^{***}
Adj. R^2	0.058	0.094	0.256	0.264
N	9 341	8 135	6 637	8 135
Gjennomsnitt av utfall	0.45	0.366	0.361	0.485

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$. Allmenne fag er tatt ut av utvalget i kolonne (3).